

Å utforske morsarbeid ved hjelp av begrepene arbeid og arbeidskunnskap

En utforskning av “morsarbeidet” til muslimske mødre som har innvandret til Norge fra land i Midt-Østen.

HELEN MATY

VEILEDER

May-Linda Magnussen

Universitetet i Agder, [2024]

Fakultet for samfunnsvitenskap

Institutt for sosiologi og sosialt arbeid

Master

Innholdsfortegnelse

FORORD	3
SAMMENDRAG	4
1.0 INNLEDNING	6
1.1 INNGANG OG PROBLEMSTILLING	6
1.2 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA.....	7
1.3 BEGREPSAVKLARING	8
1.4 TIDLIGERE FORSKNING.....	10
1.4.1 <i>Forskning på foreldreskap</i>	11
1.4.2 <i>Forskning på negative holdninger til muslimske innvandrere fra Midtøsten</i>	13
1.4.3 <i>Forskning på innvandrerforeldres foreldreskap</i>	14
1.4.4 <i>Forskning på flerkulturelle møter</i>	15
1.4.5 <i>Behov for mer forskning på innvandrerforeldre i Norge</i>	17
1.5 RELEVANS FOR SOSIALT ARBEID.....	18
1.6 OPPBYGGING AV MASTEROPPGAVEN.....	21
2.0 TEORI	22
2.1 EN INTRODUKSJON.....	22
2.2 Å UTFORSKE MORSARBEIDET VED HJELP INSTITUSJONELL ETNOGRAFI	23
2.2.1 <i>Å utforske morsarbeidet i lys av innvandrer mødre sitt eget ståsted</i>	23
2.2.2 <i>Å utforske morsarbeid ved hjelp av begrepene arbeid og arbeidskunnskap</i>	24
2.2.3 <i>Morsarbeid som inngang til å forstå styring</i>	25
2.3 INSTITUSJONELL ETNOGRAFI, MED UTGANGSPUNKT I DOROTHY E. SMITHS OG ALISON GRIFFITHS FORSKNING PÅ MORSARBEID	26
2.3.1 <i>Morskapsdiskurs og dens påvirkning på hverdagslivet</i>	27
2.3.2 <i>Reproduksjon av de samme diskursene</i>	28
2.3.3 <i>En avrunding</i>	30
3.0 METODE	31
3.1 MIN MOTIVASJON FOR OG MÅL MED Å BRUKE BEGREPER FRA INSTITUSJONELL ETNOGRAFI.....	31
3.2 UTVALGET MITT OG MIN EGEN POSISJON I FELTET	34
3.3 REKRUTTERING	36
3.4 Å UTVIKLE ARBEIDSKUNNSKAP GJENNOM Å SNAKKE MED MØDRENE.....	39
3.4.1 <i>Intervjuprosess og intervjuguide</i>	39
3.4.2 <i>Min opplevelse av intervjuene</i>	41
3.4.3 <i>Kritisk refleksjon rundt intervjuingen</i>	43
3.5 ETISKE VURDERINGER	44
3.5.1 <i>Informert og frivillig samtykke</i>	45
3.5.2 <i>Utvikling og oppbevaring av datamaterialet</i>	45
3.5.3 <i>Konfidensialitet og anonymisering</i>	46
3.5.4 <i>Transkribering og oversettelse</i>	47
3.6 ANALYSE AV DATAMATERIALET	48
3.7 Å VURDERE KVALITETEN PÅ EGET FORSKNINGSARBEID.....	50
4.0 FØRSTE ANALYSEDEL: MØDRENES MORSARBEID	52
4.1 Å GJØRE MORSKAP I HVERDAGEN	53
4.2 BEKYMRINGSARBEID	57
4.3 SKOLEARBEID	63
4.4 HUSARBEID	67
4.5 FRITIDSAKTIVITETSARBEID.....	69
4.6 OPPDRAGELSE SARBEID	72
4.7 MATARBEID.....	77
4.8 HELSEARBEID.....	80
4.9 ARBEID MED SOSIALE RELASJONER.....	84

4.10 ARBEID MED Å EVALUERE SITT EGET MORSARBEID.....	86
4.12 OPPSUMMERING	89
5.0 ANDRE ANALYSEDEL: INNVANDRERMØDRES MERARBEID.....	93
5.1 Merarbeid knyttet til bekymringsarbeid.....	94
5.2 Merarbeid knyttet til skolearbeid.....	97
5.3 Merarbeid knyttet til husarbeid.....	99
5.4 Merarbeid knyttet til fritidsaktivitetsarbeid	100
5.5 Merarbeid knyttet til oppdragelsesarbeid.....	101
5.6 Merarbeid knyttet til matarbeid.....	104
5.7 Merarbeid knyttet til Helsearbeid.....	105
5.8 Merarbeid knyttet til arbeid med sosiale relasjoner.....	107
6.0 AVSLUTNING OG VEIEN VIDERE	108
7.0 LITTERATURLISTEN	111
8.0 VEDLEGG	121
8.1 INTERVJUGUIDE.....	121
8.2 INFORMASJONSSKRIV	124

Forord

Å skrive denne masteroppgaven som førstegenerasjonsinnvandrere har vært en reise preget av både spennende, utfordrende og lærerike prosesser. Denne reisen har vært fylt med oppturer og nedturer, samt en rekke kamper i hverdagen.

Institusjonell etnografi har hjulpet meg med å åpne øynene og forstå hvordan samfunnet er strukturert. Det har gitt meg en ny innsikt og fornyet mine tanker og perspektiver på verden. Tidligere følte jeg ofte en skyldfølelse for ikke alltid å leve opp til samfunnets forventninger eller idealer som innvandrere. Denne følelsen fulgte meg også da jeg begynte på masterprosjektet, særlig fordi jeg tok vare på mine syke foreldre, men samtidig opplevde at jeg aldri strakk til. Ofte kjente jeg på en følelse av å ikke være god nok – ikke bare som datter, men også som student, kollega, søster, tante og venn. Jeg følte at jeg ikke klarte å innfri de mange forventningene jeg opplevde ble stilt til meg, selv om jeg gjorde alt jeg kunne for å strekke til. På samme måte som Smith, ble jeg motivert av dårlig samvittighet og frustrasjon til å utforske hvorfor jeg følte at jeg ikke mestret hverdagen. Jeg oppdaget at den mentale og emosjonelle innsatsen jeg la ned for andre, tappet meg for energi, slik at det fysiske arbeidet, som å handle eller jobbe med masteroppgaven, ble ekstra krevende.

Med den nye innsikten jeg har fått gjennom institusjonell etnografi, har jeg nå muligheten til å velge om jeg vil reprodusere de idealene og forventningene som stilles til meg. Å leve opp til samfunnets forventninger er ikke nødvendigvis et tegn på nederlag eller svikt. Likevel ser jeg det som avgjørende å utfordre disse forståelsene, fordi det er gjennom å stille spørsmål og skape endring at vi kan bidra til å forbedre samfunnet vi lever i.

Jeg vil avslutte med å takke mine fem informanter som generøst delte sine erfaringer og sin kunnskap med meg. En stor takk går også til min fantastiske veileder, May-Linda Magnussen, som har stått ved min side gjennom tykt og tynt. Til slutt vil jeg uttrykke min dype takknemlighet til min kjære familie og mine venner, som har trodd på meg og vist utrolig tålmodighet gjennom hele denne reisen.

Kristiansand, 2024
Helen Maty

Sammendrag

Denne masteroppgaven har som mål å belyse det hverdagslige "morsarbeidet" blant muslimske mødre som har innvandret til Norge fra land i Midtøsten, og å fremheve hvor omfattende, mangfoldig og kompetent dette arbeidet er. Dette arbeidet ble utforsket ved hjelp av begreper fra institusjonell etnografi, som arbeid, arbeidskunnskap, styringsrelasjoner og strukturer (Smith, 2005), gir studien innsikt i de utfordringene informantene møter i deres hverdagslige morskapspraksis, både på et individuelt og systemisk nivå. For å undersøke dette gjennomførte jeg fem semistrukturerte kvalitative intervjuer med muslimske mødre fra Midtøsten bosatt i Norge. Alle mødrene kombinerer lønnet arbeid med ulønnet omsorgsarbeid i hverdagen og har barn i grunnskolealder. Informantene ble rekruttert gjennom min arbeidsgiver, veileder, medstudenter og personlige nettverk. Jeg hadde ingen kjennskap til mødrene på forhånd; vårt første møte fant sted under intervjuene.

Oppgavens problemstilling:

Hvordan utfører innvandrer mødre fra Midtøsten morsarbeid i sin hverdag, hvordan reflekterer de over det de gjør, og hvilke barndoms-, foreldreskaps- og familieideal møter de gjennom relasjoner i hverdagen?

Funnene viser at mødrenes hverdag er preget av en nøye strukturert og planlagt hverdag, som ofte fører til en følelse av travelhet og tidsklemme. Denne opplevelsen kan forstås gjennom det intensive foreldreskapet som preger det norske familielivet, noe som forsterker mødrenes ansvarfølelse og pålegger dem en rekke daglige gjøremål. For mødrene innebærer dette et konstant arbeid med å balansere både familiens egne behov og samfunnets forventninger. Et annet sentralt aspekt ved mødrenes arbeid er det omfattende bekymringsarbeidet de utfører for å sikre barnas framtid i Norge. Dette arbeidet omfatter en konstant forhandling mellom familiens egne verdier og de norske, hvor mødrene jobber for å forhindre at barna avviker fra norske normer og idealer, samtidig som de forsøker å bevare barnas kulturelle identitet. Den manglende støtten fra et sosialt nettverk forsterker den emosjonelle og mentale belastningen, noe som gjør dette arbeidet enda mer krevende. Skolearbeidet er en annen sentral del av morsarbeidet. Mødrene er svært opptatt av å følge med på barnas skoleprestasjoner, da utdanning ses som en nøkkel til en bedre framtid for barna. De tilpasser seg det norske skolesystemet og forsøker å forstå de undervisningsmetodene som benyttes for å kunne støtte

barna hjemme. Samtidig er mødrene bevisste på de utfordringene barna kan møte i skoleinstitusjonen, som for eksempel rasistiske ytringer, diskriminering og utenforskap.

Et annet funn er at mødrene opplever en skjevfordeling av husarbeidet, hvor mødrene påtar seg det meste, særlig på grunn av kulturelle kjønnsnormer som har blitt videreført fra opprinnelseslandet. Denne fordelingen forsterkes ytterligere av kravene fra det norske samfunnet om at mødrene også skal delta i lønnet arbeid. Den doble belastningen som følger med både lønnet og ulønnet arbeid, er en stor påkjenning for mange mødre. Mens et annet viktig aspekt av morsarbeidet er involvering i barnas fritidsaktiviteter. Dette arbeidet handler om å sørge for at barna er inkludert i aktiviteter som følger de norske idealene og bidrar til å forhindre utenforskap. Mødrene er opptatt av å sikre barnas sosiale inkludering, men møter utfordringer knyttet til økonomiske barrierer, mangel på sosiale nettverk og erfaring med utenforskap.

Analysen viser også at mødrene kontinuerlig navigerer mellom ulike kulturelle og samfunnsmessige forventninger – både fra det norske samfunnet, deres opprinnelsesland og innvandremiljøene i Norge. De balanserer krav og idealer fra disse forskjellige kulturene og reflekterer over hvordan de kan håndtere verdikonflikter i barneoppdragelsen. For mødrene er oppdragelse ikke bare en individuell oppgave, men et samfunnsoppdrag hvor målet er å forberede barna på livets utfordringer, samtidig som de opprettholder sin kulturelle og religiøse identitet. Mødrene legger også stor vekt på matarbeid, som er en viktig del av morsarbeidet for å sikre god helse og velvære for barna. De reflekterer over hvordan norske og kulturelle matnormer påvirker kostholdet, og hvordan de kan tilpasse seg det norske samfunnet samtidig som de ivaretar kulturelle tradisjoner. Likevel opplever de utfordringer med å sende med barna kulturelle matretter til skolen, da barna ofte møter kritikk fra medelever. I tillegg legger mødrene ned arbeid knyttet til sosiale relasjoner, både for seg selv og barna. De møter ofte barrierer på grunn av sin innvandrerbakgrunn og opplever sosial ekskludering i hverdagen. Til tross for stor innsats føler mødrene ofte utilstrekkelighet og skyld, da de opplever at samfunnets forventninger er urealistisk høye. Disse følelsene forsterker opplevelsen av å aldri gjøre nok, noe som påvirker mødrenes selvbilde og forståelse av deres rolle. Dette fører til at mødrene må gjøre et merarbeid i hverdagen for å møte de ulike forventningene og kravene som stilles til dem, og for å oppnå de samme resultatene som etnisk norske mødre oppnår med mindre innsats.

1.0 Innledning

1.1 Inngang og problemstilling

De mente at jeg var mindre kompetent enn dem på grunn av at jeg var en utlending (Sarah).

Under et samarbeidsmøte med PP-tjenesten for å finne et passende tilbud for ett av hennes barn, opplevde Sarah, en av studiens informanter, at hun ble stemplet som inkompetent når det gjaldt å vurdere barnets situasjon. Det var ikke første gang hun hadde hatt en slik opplevelse. Sarah er en høyt utdannet mor som kom til Norge som innvandrer fra Midtøsten. I møte med Sarah fikk jeg en forståelse av at Sarah arbeider utrettelig for å sikre det beste for sine barn. Hun tar seg av barnas fundamentale behov, sørger for deres skolegang, og inkluderer dem i både sosiale og samfunnsmessige aktiviteter for å forberede dem godt til voksenlivet. Til tross for hennes dedikerte innsats som mor og som en aktiv deltaker i det norske samfunnet, fikk jeg en oppfatning av at Sarah opplever å bli stemplet som inkompetent i visse situasjoner, og hun mener selv at dette skjer på grunn av hennes synlige utenlandske bakgrunn.

Denne masteroppgaven har som mål å gi innsikt i det hverdagslige “morsarbeidet” til muslimske mødre som har innvandret til Norge fra land i Midtøsten, og å vise både hvor omfattende, mangfoldig og kompetent dette arbeidet er. Morsarbeid er vanskelig å fange statistisk, og flere forskere påpeker at slikt arbeid favner mye mer enn det arbeidet Statistisk sentralbyrå klarer å fange med sine tidsbruksundersøkelser (Brathaug & Westberg, 2012; Holmøy, 2012; Kitterød, 2012a; Kitterød, 2012b; Vaage, 2012a; Vaage, 2012b). Formålet med denne oppgaven er å bidra til å fylle dette kunnskapshullet ved å synliggjøre arbeidet mødrene gjør og som mødre uten innvandrerbakgrunn antakeligvis gjør lite eller mindre av. Smette og Rosten (2019) har undersøkt hvordan foreldre med ulik etnisk og religiøs bakgrunn, inkludert foreldre fra Midtøsten, opplever det å oppdra barn i Norge (s.7). Studien viser at foreldre som har migrert til et nytt land, ofte opplever at oppdragelsesidealene endres raskt og drastisk. Disse foreldrene kjenner press fra både andre innvandrerforeldre og den norske etniske befolkningen, da de ofte føler at de ikke lever opp til de ulike forventningene som stilles til dem (Smette & Rosten, 2019, s.8–10). Ifølge Smette og Rosten (2019) er det behov for mer forskning på innvandrerforeldres perspektiv på familieliv og barneoppdragelse i Norge for å forstå hvordan de navigerer seg i møte med det norske samfunnet (s.11).

Denne studien ønsker å belyse arbeidet til muslimske innvandrer mødre fra land i Midtøsten gjennom bruk av institusjonell etnografi (IE) som er utviklet av Dorothy Smiths (2005). Studien benytter seg hovedsakelig av begrepene *arbeid* og *arbeidskunnskap* i IE, samtidig som det hentes inspirasjon fra Hallvard Vike et al. (2004, s. 40–41) og deres begrep *merarbeid*. Datamaterialet er basert på personlige intervjuer med fem muslimske mødre som har innvandret til Norge fra land i Midtøsten. Med denne studien ønsker jeg også å utfordre dominerende forståelser av muslimske mødre med innvandrerbakgrunn, forståelser som både min egen erfaring og eksisterende forskning antyder er utbredt i dagens Norge.

Studiens problemstilling er:

Hvordan gjør innvandrer mødre fra Midtøsten morsarbeid i sin hverdag, hvordan reflekterer de over det de gjør, og hva slags barndoms-, foreldreskaps- og familieidealer møter de i relasjoner de inngår i, i hverdagen?

For å få en dypere forståelse av hvordan disse mødrene opplever sitt morsarbeid i møte med andre, ønsker jeg å utforske deres egne opplevelser og forståelser av barndoms-, foreldreskaps- og familieidealer. Jeg er spesielt interessert i hvordan disse idealene formes og utfordres gjennom de relasjonene mødrene inngår i. Etter min mening, vil dette bidra med å belyse hvordan mødrene gjøre sitt morsarbeid i hverdagen.

1.2 Bakgrunn for valg av tema

Da jeg startet på arbeidet med denne masteroppgaven, hadde jeg lyst til å utvikle kunnskap om hvordan innvandrer mødre fra Midtøsten som har innvandret til Norge, gjør sitt morsarbeid. Min motivasjon for dette prosjektet stammer fra min egen erfaring med å høre personer med etnisk norsk bakgrunns meninger om innvandrerforeldre, der slike foreldre ofte ble beskrevet som uengasjerte når det gjaldt å følge opp barnas skolegang og delta i organiserte fritidsaktiviteter. Jeg jobber i barnevernet. Et konkret eksempel som virkelig satt ting i perspektiv for meg, var da en person jeg møtte i jobbsammenheng, og som arbeider med unge med ulik etnisk bakgrunn, påstod at innvandrerforeldre, spesielt fra Midtøsten og Afrika, er uengasjerte når det gjelder barnas skolegang og fritidsaktiviteter. Det ble også hevdet at de ikke deltar i foreldremøter eller dugnader som har med barnas fritidsaktiviteter å gjøre, og at deres barn ikke har rett til å ta egne valg.

Gjennom barndommen min hadde jeg observert hvor mye arbeid, energi, innsats og tid min egen mor brukte i løpet av en dag for å gi meg og mine søsken den beste oppveksten hun kunne tilby innenfor de rammene hun hadde. Til tross for at hun ikke hadde høy utdanning eller stor økonomisk kapasitet, og ikke deltok i dugnader eller organiserte fritidsaktiviteter, la hun ned en enorm innsats i å gi oss en god barndom.

Min mors arbeid gikk langt utover det fysiske. Det handlet ikke bare om å forsørge med klær, mat og drikke, men om å gi oss en kjærlig barndom. Hennes bekymring var også enorm når det gjaldt vår fremtid i Norge. Derfor investerte hun enormt mye i følelsesmessig og mentalt arbeid for å gi oss verdier som senere har vært verdifulle for oss, slik som arbeidsmot, stå-på-vilje og dedikasjon. Mesteparten av det morsarbeidet hun gjorde usynlig for folk som observerte henne utenfra, da de ofte ikke så hvor mye krefter hun brukte på dette arbeidet. Jeg ble inspirert av Neumann og Neumann (2012) for å framheve denne posisjoneringen, som ifølge dem er en viktig ressurs i forskningsprosessen (s.13). Dette vil si at mine erfaringer, perspektiver og tidligere kunnskap kan berike studien og gi unike innsikter. Imidlertid understreker de også at denne posisjoneringen ikke er statisk. For å utnytte posisjoneringen som en ressurs, må jeg som forsker også være åpen for å utfordre og revidere min egen kunnskap og for forståelser underveis i forskningsprosessen (Neumann & Neumann, 2012, s.11-16).

1.3 Begrepsavklaring

Siden jeg fremhever innvandrermodres morsarbeid i hverdagen, og hvilke idealer og praksiser de reflekterer over knyttet til barndom, foreldreskap og familie i møte med det norske samfunnet, er det viktig å definere noen begreper som benyttes kontinuerlig i oppgaven for å gi mer dybde.

I studien benyttes begrepet «storsamfunn» og «storbefolkning» for å referere til den etnisk norske befolkningen i Norge. Etnisitet refererer til tilhørighet til en sosial gruppe basert på språk, kultur og nasjonale karakteristikk. (Eriksen & Sajjad, 2020, s.52, 77). Studiens informanter blir definert som «innvandrere» ettersom de bor eller oppholder seg i Norge, men er født i et annet land (IMDi, 2022). Det betyr at studiens informanter forhandler mellom sin egen opphavskultur og den norske kulturen. Det er vanskelig å definere hva «kultur» er med noen få setninger, da det er et bredt univers. Det en kan si om kultur, er at folk har noe felles,

slik som: felles religion, språk, erfaringsverden, moralske regler, verdier og normer (Eriksen & Sajjad, 2020, s.33). Eriksen og Sajjad definerer kultur som følgende:

Kultur, eller sivilisasjon, er den komplekse helhet som består av kunnskaper, trosformer, kunst, moral, jus og skikker, foruten alle de øvrige ferdigheter og vaner et menneske har tilegnet seg som medlem av et samfunn (s.35).

Denne definisjonen gir mulighet til å diskutere hvordan det oppstår kulturelle forskjeller når en annen gruppe mennesker i et samfunn har andre kulturelle trekk, tanker, ferdigheter og kunnskaper enn den dominerende gruppen totalt sett (Eriksen & Sajjad, 2020, s.36-37). En del av det som former en kultur, er gruppens verdier. Verdier forstås som standarder for vurdering av alternativer. Det betyr at verdier fastlegger hva som er galt, rett, viktig og ønskelig i et samfunn eller en gruppe. Ved hjelp av verdier kan man forklare menneskers handlinger og rettferdiggjøre dem (Schiefløe, 2011, s.140). Det er gjennom ens holdninger at man konkretiserer verdier. Holdninger er en innstilling eller en oppfatning overfor noe eller noen; det er en følelse, tanke og handling overfor en idé, verdi eller et individ (Schiefløe, 2011, s.143-144).

I analysen benyttes begrepet «norm» for å fremheve at mødrene forhandler mellom ulike normer. Normer er de forventningene vi har til hverandre om hvordan vi skal være eller oppføre oss. For eksempel forventes det at innvandrere skal innlemme seg i det norske samfunnet etter at de har ankommet Norge (IMDi, 2023: NOU, 2011). Det er gjennom normer man definerer hva som er sosialt akseptert, og hva mennesker i et samfunn eller en kultur anser som akseptabel atferd eller handling (Schiefløe, 2011, s.145-147). Vi produserer, opprettholder og reproduserer normer når vi er i relasjon med hverandre. I utgangspunktet er det den dominerende gruppen i samfunnet som definerer hvilke normer som er gjeldende, og hvordan de normene skal praktiseres. Som regel er det enklere å tilpasse seg normene og idealene i et samfunn som et enkeltindivid eller som en mindre gruppe, enn å endre disse normene og idealene (Schiefløe, 2011, s.149). Et individ eller en gruppe blir betraktet som «avvikler» når de oppfører seg annerledes enn det som har blitt definert av den dominerende gruppen (Schiefløe, 2011, s.385). Dette vil imidlertid bety at vi stiller noen former for forventninger og krav til hverandre med hensyn til holdninger og atferd, som utgjør en sosial rolle. Kort beskrevet defineres en «rolle» som summen av de forventningene og normene

knyttet til en bestemt oppgave, som for eksempel oppgavene knyttet til morskap utgjør en morsrolle (Schiefløe, 2011, s.206-207).

«Definisjonsmakt» er også et begrep som vil bli brukt i analysen. Ifølge Smith er det den dominerende gruppen i samfunnet – i dette tilfellet den norske etniske befolkningen som har bodd i landet lenge og utgjør flertallet, som setter standarden for hva som er normalt og ideelt (Smith, 1987, s.17-22,78-87; Eriksen & Sajjad, 2020, s.88-89). Dette gir den dominerende gruppen en definisjonsmakt, noe innvandrerbefolkningen, som utgjør en mindre del av befolkningen, ikke har (Smith, 1987, s.17-22,78-87; Eriksen & Sajjad, 2020, s.88-89). Makt forstås som at “A har makt over B i den grad han kan få B til å gjøre noe som han ellers ikke ville ha gjort” (Schiefløe, 2011, s.214). Definisjonsmakt refererer til hvem som har autoritet til å definere situasjonen i forhold til et bestemt handlingsrom (Hansen, 2021, s.32-33). I en slik kontekst sitter storbefolkningen ikke kun med politisk eller økonomisk makt, men de har også makt til å definere måtene og ferdighetene som anses som nødvendige for et godt og vellykket liv i Norge. De definerer også hvordan verden skal se ut i Norge, og hvilke verdier og normer individer må leve og handle ut ifra (Eriksen & Sajjad, 2020, s.88-89). Ifølge Eriksen & Sajjad (2020) blir innvandrere tvunget til å tilpasse seg disse kravene og forventningene som storbefolkningen har definert (s.88).

Et annet begrep som benyttes i analysen er «intensive mothering» eller «intensivt morskap» (min oversettelse) som jeg har hentet av Sharon Hays (1998, s.x i forordet). Hays (1998) bruker dette begrepet for å beskrive hvordan mødre i dag presses til å dedikere mye tid, energi og penger til barneoppdragelse for å oppfylle samfunnets idealer. Grunnet presset mødrene kan oppleve, kan det medbringe følelser av utilstrekkelighet og utmattelse hos mødre (s.x, i forordet). Det er denne innsatsen og ekstraarbeidet studien ønsker å fremheve ved hjelp av Vikes et al. (2004, s.40-41) sitt merarbeidsbegrep.

1.4 Tidligere forskning

I dette delkapittelet vil det først defineres og forklares hvordan vi i en norsk kontekst forstår foreldreskap og barneoppdragelse. Dette er nødvendig for å belyse de idealene, forventningene og kravene studiens informanter beskriver at de forholder seg til i det norske samfunnet. Deretter presenteres forskning som beskriver storsamfunnets holdninger til muslimske innvandrere fra Midtøsten og deres familiepraksis, med fokus på hvilke mangler

storbefolkningen i Norge ser hos disse innvandrerforeldrene. Det gjennomgås også tidligere forskning på innvandrerforeldres erfaringer med foreldreskap og barneoppdragelse i Norge, og hvilke utfordringer de møter. Videre framlegges forskning på flerkulturelle møter, der norskfødte og ikke-norskfødte mødre deler sine refleksjoner om barneoppdragelse i Norge. Ved hjelp av disse bidragene, prøver studien å fremheve de ulike nyansene i foreldreskap og barneoppdragelse.

Til slutt diskuterer jeg hvilke kunnskapshull som finnes om innvandrerforeldre i Norge, der det også vil redegjøres for hvilke behov som finnes innen dette feltet. Det har blitt valgt å benytte norsk forskning for å kunne knytte informantenes erfaringer til den norske kulturelle konteksten.

1.4.1 Forskning på foreldreskap

Det finnes ikke en entydig definisjon på hva som anses som godt foreldreskap, men det kan omhandle å dekke barnets grunnleggende behov som mat, drikke og varme, samt gi dem de ressursene, ferdighetene og kunnskapen de trenger for å mestre tilværelsen og forberede dem på voksenlivet, slik at de kan bli selvstendige individer (Eng & Kjøbli, 2017, s.21; Hennem, 2002, s.90-91).

I dag bruker vi begrep som intensivering, intimisering og barnesentrering om de nye idealene knyttet til foreldreskap (NOU, 2020:14, s.41). Ifølge psykologen Schibbye og forskeren Løvlie (2017) er foreldrene i de fleste tilfeller primære tilknytningspersoner for barnet (s.85). Fokuset på den intime relasjonen mellom barn og foreldre bygger på oppfatningen at foreldre har hovedansvaret for å sikre og veilede barna frem til de blir voksne og selvstendige, samt redusere risikoen for at barn faller ut av samfunnslivet (Magnussen, 2023, s.3; Stefansen, 2008, s.38-39; Nordahl, 2015, s.17-18). Dette er nært knyttet til synet på barn som nasjonens fremtid, noe som gir barndommen en sentral plass i samfunnet (Helse- og omsorgsdepartementet, 2007, i forord).

En rapport fra Birthe Bratvold og *Voksen for barn* (2022) viser hvordan foreldre opplever foreldrerollen (s.6). Ifølge rapporten preges foreldrerollen av de store ordningene i samfunnet; boligpolitikk, arbeidsmarkedspolitikk, fordelingspolitikk, likestillingspolitikk og integreringspolitikk. Det er lite fokus på hva familiene faktisk sliter med i det daglige, og som i mindre grad har en politisk løsning (s.6). Dermed blir oppdragelse av barn påvirket av stadig

ny politisk innsikt og metoder knyttet til hva god barneoppdragelse innebærer, noe som gjør oppdragelsen kompleks og mer omfattende enn det har vært tidligere (Bratvold & Voksen for barn, 2022, s.6). Ifølge Emanuelsen (2024) kan vi forstå oppdragelse som å “gjøre folk av våre barn” (s.146). Dette inkluderer stell og omsorg for overlevelse, ferdighetstrening for samfunnstilpasning, samt tukt og kontroll for å lære barn kulturelt akseptert oppførsel (Emanuelsen, 2024, s.146).

For å sikre god barneoppdragelse og utvikling må foreldre utøve et intensivt foreldreskap, basert på ekspertkunnskap (Stefansen, 2008, s.38-39). Kjernen i denne tilnærmingen er at barns utvikling blir et nøye planlagt prosjekt, uten rom for tilfeldigheter i skolegang, fritidsaktiviteter eller i kommunikasjonen hjemme (Stefansen, 2008, s.38-39). Et eksempel er hvordan hverdagen til barn og foreldre er stramt organisert, med lite rom for fleksibilitet, egne aktiviteter eller prosjekter. Selv om barn har egne mål, er det foreldrenes ansvar å sørge for at disse målene nås (Stefansen, 2008, s.38-39). Derfor samarbeider mange foreldre i Norge tett med institusjoner som skoler og barnehager for å sikre at barn får riktig oppfølging og utvikling i tråd med samfunnets oppfatning av en god barndom (Magnussen, 2023, s.3). Foreldreskapet blir dermed et krevende prosjekt som krever kontinuerlig innsats for å møte barnas behov og samfunnets forventninger (Stefansen, 2008, s.38-39; se også Emanuelsen, 2024; Ertesvåg et al., 2017; Hays, 1998; Hennum, 2002; Magnussen, 2023).

Derimot viser NOU 2010:7 at det finnes utfordringer i samarbeidet mellom barnehage, skole og innvandrerforeldre (s.341). En av utfordringene skyldes språklige barrierer, som kan føre til at innvandrerforeldre blir oppfattet som uengasjerte og problematiske i møte med barnehagen og skolesystemet (s.344). Nordahl (2007) påpeker at i slike tilfeller kan det oppstå mistillit mellom lærere og innvandrerforeldre, fordi foreldrene frykter å skade barnas fremtid dersom de utfordrer lærerne eller systemet (Nordahl, 2007, s.87-89, 162-164; NOU 2010:7, s.344). Mangelen på effektiv kommunikasjon kan føre til at lærerne feiltolker innvandrerforeldrenes motivasjon til å delta i skole-hjem-samarbeidet (NOU 2010:7, s.346).

Denne forskningen viser at foreldreskap er krevende for foreldre i dagens Norge (Ertesvåg et al., 2017). Et naturlig spørsmål som følger dette, er om dette er enda mer krevende for innvandrer mødre og -fedre som ikke har de samme ressursene og verktøyene som foreldre uten innvandrerbakgrunn har. Ulik forskning viser at innvandrerforeldre står overfor

språklige, kulturelle og økonomiske utfordringer, som muligens kan gjøre foreldreskapet enda mer krevende, og noe av dette kan også handle om å være del av en etnisk eller religiøs bakgrunn (Smette & Rosten, 2019, s.17, 28; Friberg & Bjørnset, 2019, s.9,113; IMDI, 2023, s.4, 57,59,67). Innvandrer mødre og -fedre kan blant annet oppleve språkutfordringer, rasisme, kulturelle barrierer, religiøs motstand, utenforskap, helseproblemer, psykiske plager og økonomiske utfordringer (IMDi, 2023, s.4,57,59,67; Smette & Rosten, 2019, s.113-117; Vasset & Vasset, 2023, s.102). Disse faktorene kan påvirke foreldreskapet til innvandrer mødre og -fedre, og kan gjøre at de må ilegge ekstra innsats i sitt foreldreskap for å oppnå samme resultater som etnisk norske foreldre og foreldre uten innvandrerbakgrunn.

1.4.2 Forskning på negative holdninger til muslimske innvandrere fra Midtøsten

Nyere forskning har avdekket at muslimske innvandrere fra Midtøsten og Afrika kan bli ansett som en trussel mot det norske samfunnet (Moe, 2022, s.102, 106; IMDi, 2023, s.89-90; Smette et al., 2021, s.6, 9-10). Gruppen blir i noen tilfeller oppfattet som uengasjert, problematiske, lite deltakende og konservativ (Eimhjellen et al., 2020; Eimhjellen & Arnesen, 2018; Jacobsen et al., 2021; NOU 2010:7). De blir også sett på som en betydelig trussel mot prinsippet individuell frihet i Norge, som er en grunnleggende verdi det norske samfunn (IMDI, 2023, s.95-100; Kunnskapsdepartementet, 2021, s.4, 8-12; Kunnskapsdepartementet, 2018, s.56; Magnussen & Košuta, 2023; Smette et al., 2021, s.6, 9-10). Den siste tiden har det vært mye oppmerksomhet rundt negativ sosial kontroll, og mot familiepraksiser i ulike innvandrergrupper og hvordan de velger å gjøre sitt foreldreskap (IMDi, 2023, s.95-100; se også Friberg & Bjørnset, 2019).

Ifølge regjeringen er det fremdeles mange i innvandrerbefolkningen som lever ufrie liv i Norge på grunn av streng kontroll fra familiene (Meld. St. 17 (2023-2024), s.133, 144-147). Det blir også dokumentert at familiepraksiser i disse innvandrergruppene kan hindre deltakelse i samfunnslivet i Norge (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.55-61; Kanas & Müller, 2021; Kvali, 2020, s.356, 362-364; Meld. St.17 (2023-2024), s.133,144-147). Regjeringen har derfor hatt stort fokus på sysselsetting av innvandrerbefolkningen. Dette blir gjort som en del av en politisk strategi som fremhever at veien til innlemmelse i storsamfunnet går gjennom kunnskap og arbeid (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.4, 7-11, 56).

Til tross av statlige tiltak for inkludering indikerer forskning at innvandrerbefolkning blir utsatt for rasisme og diskriminering som kan være med å hemme deres deltakelse på ulike samfunnsarenaer (Umblijs, 2020, s.25, 120-123, 131; Kanas & Müller, 2021; Magnussen, 2020, s.63-65; IMDI, 2023, s.90-95). Blant annet tok regjeringen initiativ til å utarbeide en 'Handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer' i Norge for perioden 2020-2023 på grunn av de økende fordommene og hatet mot muslimer (Kulturdepartementet, 2020).

1.4.3 Forskning på innvandrerforeldres foreldreskap

Selv om innvandrerforeldre og -fedre har lært mye om foreldreskap i sine opprinnelsesland, samsvarer ikke alltid deres praksis med norske foreldreidealer (Bøe & Mousavi, 2017; Bergset, 2019). Derfor kan det føre til at foreldrepraksisen til "ikke-vestlige" innvandrerforeldre oppleves som mangelfull i møte med norske idealer (Bøe & Olsen, 2008, s.20, 162, 174-175). Noen forskere hevder at det finnes en epistemisk urett i hvordan foreldre med fluktbakgrunn møtes med kurs i godt foreldreskap i Norge. Disse kursene, har ifølge forskerne, et innbakt syn på at vestlige måter å være foreldre på er bedre enn andre kulturers normer for foreldreskap (Steen-Johnsen et al., 2023; Steen-Johansen et al., 2021).

Som nevnt, utforsket Smette og Rosten (2019) hvordan innvandrerforeldre opplever sitt foreldreskap i Norge. Et av hovedfunnene i studien var at innvandrerforeldre som selv har erfart vold og sterk kontroll fra sine egne foreldre i oppveksten, har et annerledes syn på oppdragelse og ønsker for sine barn. Disse foreldrene opplever seg mer engasjert og involvert i barnas liv, og har et nært følelsesmessig forhold til dem. Derimot møter de utfordringer med å finne ut hvordan de skal være foreldre på en annen måte enn det de selv opplevde i barndommen, og håndtere krysspresset fra både andre innvandrergrupper og den norske etniske befolkningen (Smette & Rosten, 2019, s.8-10,44-45,94). Et av de store dilemmaene disse foreldrene står overfor, er ideen om kjønnsrettferdighet. De ønsker ikke å behandle sine barn ulikt basert på kjønn, og støtter det norske samfunnets syn på likestilling. Problemet oppstår imidlertid når de møter motstand fra andre mennesker fra innvandrer miljøer, som kan se ned på særlig deres døtre, noe de ikke ønsker (s.42-45). Likevel understreker foreldrene viktigheten av at barna opprettholder tilhørighet til sin kulturelle og religiøse bakgrunn, da dette er en del av deres identitet (s.75-79,97-100-113). Samtidig erkjenner de at barna aldri vil bli fullstendig anerkjent som norske på grunn av sitt utseende og hudfarge (s.102-107).

Innvandrerforeldrene Smette og Rosten (2019) har intervjuet mener at deres barn er heldige som får vokse opp i Norge, men de uttrykker bekymring for at barna kan oppleve diskriminering på grunn av sin etniske og religiøse bakgrunn (s.9, 49 103, 116). De finner det utfordrende å skape tilhørighet både til den norske etniske befolkningen og til sine innvandrergrupper, og dette skaper blant annet konflikter mellom dem og deres barn (s.95-101). Smette og Rosten (2019) fremhever også viktigheten av trygge sikkerhetsnett i hverdagen, som foreninger eller menigheter, som kan tilby arenaer for sosialt samvær og aktiviteter for familiene. Disse nettverkene er spesielt viktige når foreldrene trenger støtte og hjelp i hverdagen, særlig når de ikke har nære slektninger i nærheten (s.62-67).

Et annet forskningsbidrag av Friberg og Bjørnset (2019) bygger på intervjuer med innvandrerforeldre, hovedsakelig om innvandrerforeldres syn på oppdragelse i Norge. Et sentralt funn i denne forskningen er at innvandrerforeldrene opplevde betydelige verdikonflikter, spesielt når det gjaldt å bevare kulturelle verdier de anså som viktige, uten støtte fra samfunnet eller familien. Mange innvandrerforeldre opplevde også at tradisjonelle oppdragelsesmetoder ikke lenger var tilgjengelige i Norge (s.118-119). I tillegg til å føle seg fremmedgjort av det norske samfunnet, erfarte de at barna ble mer selvstendige enn det som er vanlig i deres opprinnelsesland, som er preget av mer kollektivism (s.30-31, 112, 118). De intervjuede innvandrerforeldrene ønsket primært at barna fikk en god utdanning, samtidig som de bevarer sin egen etniske og religiøse identitet og kultur (s.92-95).

1.4.4 Forskning på flerkulturelle møter

På bakgrunn av at denne oppgaven utforsker det hverdagslige morsarbeidet til muslimske innvandremødre fra Midtøsten, og hvordan disse mødre opplever møtet med det norske storsamfunnet, er det behov for å vite noe om denne type møte.

Mevik og Tveraabak (2011) gjennomførte en studie av dialogmøter mellom tolv mødre fra Norge, Irak og Palestina, med fokus på barneoppdragelse i det flerkulturelle norske samfunnet, der de diskuterte spørsmål som "hva er god barneomsorg" og "hva ønsker du for dine barn?". De fant ut av at alle mødre understreket betydningen av trygghet for barna, både fysisk og emosjonelt, som sentralt i deres omsorgsarbeid. Sikre omgivelser og fravær av overgrep eller farlige situasjoner var viktig for alle deltakerne. Mødrene som ikke var født i

Norge, la spesielt vekt på økonomi og helse, mens norske mødre tok dette som en selvfølge i dagens norske samfunn (s.28).

En av mødrene fremhevet viktigheten av å vise respekt til barna som en måte å lære dem å respektere andre på. Respekt innebar også å la barna uttrykke sine meninger. Forskerne påpekte at det ikke var lenge siden det var forventet at barn viste respekt for foreldre og andre voksne uten å bli møtt med respekt tilbake, noe som i dag forstås som frykt og underdanighet (s.28). Når det gjaldt utdanning og fremtid, så ikke-norskfødte mødre utdanning som den sikreste veien ut av fattigdom og til å klare seg selv. Norskfødte mødre fokuserte på at barna burde velge en utdanning basert på deres interesser og følge sine drømmer (s.28).

I dialogmøtene ble andre spørsmål diskutert, som utfordringer ved å oppdra barn i dagens norske samfunn og mulighetene barn som vokser opp i Norge har. En tydelig forskjell mellom ikke-norskfødte og norskfødte mødre var avhengigheten av familiebånd. Palestinske og irakiske barn opplever ifølge mødrene i studien sterke familiebånd hele livet, mens norskfødte mødre bidrar til sine barn og barnebarn, men begrenses av arbeid. Mevik og Tveraabak (2011) fant også at arabiske mødre la vekt på at vestlig kultur fokuserer på individuell selvstendighet, mens arabisk kultur prioriterer det kollektive (s.29).

Andre temaer som ble diskutert inkluderte synet på gutter og jenter, homofili, sex før ekteskapet og giftemål. Ikke-norskfødte mødre viste åpenhet og respekt for den norske kulturen, men ønsket ikke å overføre slike verdier til barna av religiøse, æres- og kulturelle årsaker. Gjennom disse dialogmøtene innså mødrene at det er umulig å bli helt like, men de fikk respekt for kulturforskjellene og hverandre. Det som overrasket de norskfødte mødrene mest var at det samfunnet de opplever det som trygt å vokse opp i, oppleves som utrygt for de arabiske mødrene (s.32).

Denne forskningen viser at møter mellom mødre med innvandrerbakgrunn og verdiene i det norske storsamfunnet er komplekse. Verdier endres og forhandles i disse møtene. Derfor kan disse verdiene krasje med hverandre, noe som kan føre til at begge gruppene har ulike opplevelser og forståelser av hva som utgjør en god barndom, et godt foreldreskap og familieliv. På bakgrunn av dette kan det oppstå konflikter om hva som skal gjelde i samfunnet og hva som oppfattes som ideelt. Det som det norske storsamfunnet ser på som ideelt innen

barneoppdragelse og foreldreskap, trenger ikke nødvendigvis å deles av innvandrere, og det motsatte kan også være tilfelle. Det er nettopp disse nyansene som er interessante for å besvare oppgavens problemstilling.

1.4.5 Behov for mer forskning på innvandrerforeldre i Norge

Enkelte forskere påpeker at vi ikke vet nok om det å være forelder med innvandrerbakgrunn i Norge. Sosiologiprofessor Bente Bø (2017) gjennomførte fokusgruppeintervjuer og benyttet spørreskjemaer for å undersøke erfaringene til 98 sosialarbeidere som arbeider med innvandrere. Formålet med forskningen var å kartlegge hvilke dilemmaer de møter i det flerkulturelle arbeidet, om de opplever krevende situasjoner, og hvilke områder de ønsker mer kompetanse og kunnskap om (s.71). Et av områdene sosialarbeiderne oppga at de mangler kompetanse og kunnskap om, er familieforhold og barneoppdragelse hos innvandrere og flyktninger. En av utfordringene sosialarbeiderne oppga i arbeidet med innvandrergrupper er kommunikasjonsproblemer som oppstår fordi innvandrergrupper kan mangle språklige ferdigheter i norsk og forståelse av kulturelle koder (s.71-72). Dette vil bety at sosialarbeiderne opplever å ha manglende kunnskaper om innvandrerforeldre. Dette indikerer at sosialarbeiderne kan oppleve utfordringer i sitt profesjonelle arbeid i møte med innvandrer- og flytningsskilt på bakgrunn av en manglende forståelse av hvordan foreldreskapet gjøres blant disse gruppene. Ved å utvikle en slik bredere forståelse om foreldrearbeidet til innvandrergruppene, vil sosialarbeidere kunne gi en mer relevant og kulturelt tilpasset støtte til klientene. Dette vil også bidra til at sosialarbeideren jobber forebyggende med disse gruppene for å redusere risikoen for misforståelser og konflikter.

Smette og Rosten (2019) dokumenterer også behovet for mer forskning på minoritetsforeldre i Norge, særlig når det gjelder familieliv og oppdragelse i minoritetsfamilier (s.11). Ifølge dem er det spesielt viktig å undersøke endringsprosesser knyttet til foreldreidealer og -praksiser, håndtering av og erfaringer med verdikonflikter mellom majoritetssamfunnet og minoritetsgrupper, samt religiøse og etniske foreningers rolle i å styrke forelderrollen blant innvandrerforeldre. Det er også viktig å undersøke betydningen av nabolagsutfordringer og tilgjengelige ressurser for foreldreskap blant minoritetsgrupper (Smette & Rosten, 2019, s.11).

Forskningen jeg har vist til i de overstående underkapitlene viser at vi vet noe om foreldre med innvandrerbakgrunn og hvordan de manøvrerer sitt foreldreskap i Norge. Noen av disse

studiene omhandler spesifikt mødre, mens andre ser mer generelt på foreldre med slik bakgrunn. Forskingen har vist at de utsettes for stereotypier, men at de samtidig forsøker å balansere verdier fra opphavsland med verdier fra majoritetssamfunnet.

I studiens forsøk på å finne forskning om innvandrerforeldres foreldreskap i lys av institusjonell etnografi, ble det ikke funnet noe forskning som kunne si noe om dette foreldrearbeidet. Denne studien bidrar med å belyse morsarbeidet til muslimske innvandrer mødre fra Midtøsten i lys av institusjonell etnografi, får å bringe inn arbeid og styring på nye måter for å få en bedre forståelse av disse mødrenes morsarbeid i en norsk kontekst.

1.5 Relevans for sosialt arbeid

Forskning tyder på at foreldreskapet til muslimske innvandrere fra Midtøsten ofte fremstilles som et sosialt problem, og at deres måte å gjøre ting på er feil fordi det avviker fra hva storsamfunnet ser på som rett og galt (Bø & Olsen, 2008, s.20,162,174-175; Kunnskapsdepartementet, 2021, s.12-19). For å tilby relevante og kulturelt tilpassede tiltak må sosialarbeidere forstå hvordan ulike normer og verdier rundt oppdragelse og foreldreroller kan komme i konflikt. Slike konflikter kan skape misforståelser eller bygge tillit, avhengig av hvordan de håndteres. Denne studien kan bidra til et nyansert bilde av hvordan kulturforskjeller kan møtes og forstås, og fremhever sosialarbeiderens rolle som brobygger mellom ulike verdener.

Sosialarbeidere jobber ofte med individer eller grupper som har sosiale problemer, med mål om å løse disse problemene så effektivt som mulig (Ellingsen et al., 2023, s.38-40; Ellingsen et al., 2021, s.11-12). Et sosialt problem er en tilstand eller situasjon som anses som uønsket eller skadelig i samfunnet, og som kan påvirke en betydelig del av befolkningen på en negativ måte (Ellingsen et al., 2023, s.40-41). I en norsk kontekst blir sosiale problemer som oftest forklart og forstått ut fra kulturelle og individuelle forhold, mens maktreasjoner og strukturelle forhold som sosial ulikhet, klasse og fattigdom blir lite trukket frem (Henriksen, 2016; Kojan & Faukse, 2011; Križ & Skivenes, 2010, 2015; Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017). Slik studien allerede har belyst, stilles det spørsmål ved hvordan innvandrerforeldre praktiserer foreldreskapet sitt, da dette kan oppfattes som et sosialt problem i lys av norske verdier om frihet og selvstendighet (IMDI, 2023, s.95-100). Denne studien søker å belyse hva

innvandrermodre faktisk gjør i sin hverdag når de utøver sitt morsarbeid, og hvordan dette reflekterer deres verdier og tilpasning til norske normer.

Internasjonal forskning i sosialt arbeid har fått kritikk for å forstå og behandle sosiale problemer primært ut fra kulturelle forskjeller, heller enn å se dem som resultat av ujevne maktrelasjoner som marginaliserer noen innvandrergrupper (Rugkåsa, 2018, s.181-182). Marianne Rugkåsa (2018) påpeker at når sosialarbeidere fokuserer på kulturelle forskjeller, risikerer de å skjule de strukturelle og institusjonelle maktrelasjonene som påvirker klientenes liv (s.182). Dette kan føre til at negative holdninger overses, og at innvandrere møter barrierer, som å bli sett på som inkompetente i barneoppdragelsen (Rugkåsa, 2018, s.182).

Innledningsvis ble det beskrevet hvordan studiens informant Sarah følte at hun ble stemplet som mindre kompetent i møte med PP-tjenesten, og hvordan en av mine kollegaer uttrykte at innvandrerforeldre ikke er engasjerte når det gjelder barnas skolegang og fritidsaktiviteter. Å komme med slike påstander kan innebære å generalisere noen få situasjoner eller forenklete trekk knyttet til bestemte grupper, noe som kan defineres som stereotypisering (Skytte, 2019, s.17). Ut fra Smith (2005) sitt ståstedsbegrep, har ikke majoritetsbefolkningen nødvendigvis det beste ståstedet ("standpoint") for å vurdere minoritetsforeldres innsats når det gjelder foreldreskap eller deltakelse i samfunnsaktivitetene (24, 29, 50-52; Nilsen & Breimo, 2023, s.32-33). Den norske etniske befolkningen ser sannsynligvis ofte på innvandrerforeldre fra sitt eget perspektiv, basert på sine egne erfaringer og forståelser av virkeligheten. Det storsamfunn ser og definerer som riktig foreldre praksis gir ikke nødvendigvis et komplett eller sant bilde av hvordan foreldreskapet virkelig arter seg, eller hvordan innvandrergrupper opplever sitt foreldreskap fra sitt eget ståsted (Smith, 2005, s.24, 29, 50, 52; Nilsen & Breimo, 2023, s.33).

Ifølge Fernandes & Rugkåsa (2023) påvirkes sosialarbeidere av alle de dominerende holdningene og ytringene om en gruppe eller et individ i samfunnet (s.21). Slike oppfatninger er i stor grad skapt, formet og influert av den ledende gruppen i samfunnet, som utgjør den etniske majoriteten (Magnussen, 2020; Rugkåsa et al., 2017). Blant annet finner vi forskning som viser at sosialarbeidere påvirkes av fremtredende tankemønstre og oppfatninger om minoritetsgrupper eller marginaliserte grupper i de samfunnene de opererer i (Magnussen, 2020). Her kan studiens forskning være relevant fordi det kan nyansere forståelsen av

innvandrereforeldres foreldreskap, noe som kan motvirke stereotypier og forenklete kategoriseringer som påvirker sosialarbeideres vurderinger og praksis. Ved å fokusere på mødrenes faktiske handlinger og erfaringer fremfor generaliseringer, fremmer studien en praksis basert på forståelse, respekt og individuell tilpasning. Dette er avgjørende for å styrke tilliten og samarbeidet mellom sosialarbeidere og klienter med innvandrerbakgrunn.

Problemet oppstår når vi kategoriserer folk på en negativ måte, slik som i tilfellet med min kollega som kategoriserte innvandrereforeldre som "uengasjerte". Kategorisering innebærer å plassere en gruppe med felles trekk i en kategori (Fernandes & Rugkåsa, 2023, s.30-31, 84; Skytte, 2019, s.16-17). Ved å plassere folk under en kategori, kan vi identifisere dem med det stempelet de har fått (Skytte, 2019, s.16-17). Ofte blir slike ensidige trekk ved en gruppe overdrevet og tendensiøse, noe som fører til ensidige beskrivelser av alle individer innenfor den gruppen i samfunnet. I slike situasjoner hender det at vi behandler personer vi møter ut fra de kategoriene vi assosierer dem med, i stedet for å se dem for den de er, den innsatsen de legger ned og det arbeidet de faktisk gjør (Skytte, 2019, s.16-18; Fernandes & Rugkåsa, 2023, s.30-35). Studiens funn viser hvordan normer og verdier fra mødrenes opprinnelseskultur møter forventningene i det norske samfunnet, og hvordan dette påvirker deres utøvelse av morsarbeidet. Dette kan hjelpe sosialarbeidere til å forstå at det finnes flere måter å være en god forelder på, og at det ikke nødvendigvis finnes én "riktig" modell for foreldreskap.

Slike kategoriseringer kan hindre sosialarbeidere i å se personen i situasjonen. Å se personen i situasjonen innebærer å avdekke hvordan en situasjon blir definert, tolket eller forstått av brukeren, for å forstå handlingen eller hvordan brukeren definerer situasjonen forut for handlingen (Ellingsen et al., 2021, s.13 ,69-71). Det å se personen i situasjonen er nært knyttet til handlingen: å se hva folk faktisk gjør og hva de står overfor, tar vi utgangspunkt i folks faktiske livserfaringer og opplevelser (Ellingsen et al., 2021, s.13 ,69-71; Helgeland, 2009, s.21-23). Det er også dette Smith (1987, 2005) beskriver, noe studien vil berette i teorikapittelet. Derfor er det viktig at sosialarbeidere er oppmerksomme på denne mekanismen, og å se individet for den personen det er og den situasjonen de står i, uten alle merkelappene eller kategoriene (Fernandes & Rugkåsa, 2023, s.167-170; Skytte, 2019, s.17). Studiens funn kan også være en verdifull ressurs for å forstå hvordan strukturelle og kulturelle forhold påvirker innvandrerforeldres handlinger og prioriteringer. Funnene gir et empirisk

grunnlag for å se "personen i situasjonen" og kan bidra til å utfordre generaliseringer, som å stemple innvandrereforeldre som "uengasjerte".

1.6 Oppbygging av masteroppgaven

Denne masteroppgaven består av seks hovedkapitler. I det første kapitlet presenteres oppgavens problemstilling og bakgrunnen for valg av tema. Det gis en kontekst for oppgaven gjennom tidligere forskning og det forklares hvorfor temaet er relevant for sosialt arbeid. Til slutt redegjør jeg kort for noen sentrale begrep som vil bli brukt gjennom hele oppgaven.

I teorikapitlet vektlegges fokuset på institusjonell etnografi (IE). Det begynnes med å forklare motivasjonen for å bruke denne metodologien, der jeg samtidig prøver å fremheve hva Dorothy E. Smith ønsket å belyse med institusjonell etnografi. Det redegjøres også for begrepene arbeid og arbeidskunnskap, som er studiens hovedbegreper i denne oppgaven og som er sentrale begreper i IE.

Kapittel tre beskriver studiens metodiske tilnærming. Her forklares hvordan datainnsamlingen ble gjennomført og metodiske valg begrunnes. Det reflekteres også over de forskningsetiske aspektene ved prosessen og min rolle som forsker.

Det analytiske innblikket er delt i to kapitler. I kapittel fire presenteres en beskrivende analyse av mødrenes refleksjoner om sitt morsarbeid, samtidig som det reflekteres rundt det arbeidet de gjør. Her diskuterer jeg det empiriske materialet ved å koble det til tidligere forskning og det teoretiske rammeverket. I kapittel fem presenteres og diskuteres det empiriske materialet i lys av merarbeid, med kontinuerlig kobling til det teoretiske rammeverket og tidligere forskning. Til slutt, i kapittel seks, oppsummerer jeg oppgaven med å svare på

2.0 Teori

I dette kapittelet gir jeg først en kort introduksjon til institusjonell etnografi (IE) og hvordan denne tilnærmingen brukes i min studie. Videre redegjør jeg for Smiths sentrale begreper, som «arbeid» og «arbeidskunnskap», som hun utviklet for å studere og bidra til endring i menneskers hverdagsliv (Widerberg, 2015, s.15). Videre vil det gjøre rede for «ståtedsbegrepet» og «styringsbegrepet» - begge relevante for studiens analyse. Deretter beskriver jeg hvordan Dorothy E. Smith og Alison Griffith utviklet og brukte IE for å forstå sitt eget morsarbeid, og hvordan morskapsdiskurser påvirker hverdagen til mødre, samt hvordan disse diskursene gjenskapes og vedlikeholdes. Jeg forklarer også underveis hvorfor IE er egnet for å besvare min problemstilling. Avslutningsvis vises det til tanker Smith har om IE, samt hva denne studien skal bidra med.

2.1 En introduksjon

Institusjonell etnografi er en utforskningsmetodologi som blir beskrevet som *a method of inquiry* og som *a sociology for people* (Nilsen & Breimo, 2023, s.17; Smith, 2005, s.10). Den baseres på visse teoretiske forståelser, og har som hovedmål å studere folks hverdagslige praksis og hvordan denne praksisen er formet av ulike sosiale krefter (Nilsen & Breimo, 2023, s.18-19). Hensikten med IE er å utforske verden fra folks eget ståsted og søke forståelse for hvordan alle er en del av et sammenvevd nett av relasjoner, som strekker seg fra ens personlige hverdag til de institusjonene vi uunngåelig er tilknyttet til (Widerberg, 2015, s.15-17). Ved å analysere forbindelsene mellom enkeltpersoners daglige liv og de institusjonene de deltar i, kan man forstå hvordan mennesker interagerer med andre, både på direkte, lokalt og indirekte nivå, og på tvers av steder (Widerberg, 2015, s.16-18). Smith skriver at kunnskapen som produseres om samfunnet må stamme fra en analyse av folks faktiske erfaringer, opplevelser og praksiser. Dermed må hverdagen til folk studeres ved hjelp av kvalitative forskningsmetoder som intervjuer og observasjoner (Smith, 1987, s.88-90, 151-154). Etersom institusjonell etnografi er en utforskningsmetodologi som bygger på teori, er det viktig å gjøre rede for denne teorien. Jeg vil også beskrive hvordan begrepene arbeid og arbeidskunnskap i IE benyttes i denne studien.

Jeg har valgt å benytte begrepene *arbeid* og *arbeidskunnskap* fra IE ettersom denne studien skal utforske morsarbeidet til innvandrer mødre i hverdagen. Målet er å få innsikt i det arbeidet de utfører som mødre, forstå hvorfor de gjør det de gjør, og undersøke hvor de har tilegnet seg

kunnskapen som former deres morsarbeid. I boken *I hjertet av velferdsstaten: en invitasjon til institusjonell etnografi* oversetter Widerberg (2015) disse begrepene til «*virksomhet*» og «*virksomhetskunnskap*» (s.15). Til tross for dette har jeg valgt å bruke begrepene *arbeid* og *arbeidskunnskap* i min oppgave. Begrunnelsen er at ordet "arbeid" i større grad reflekterer hvordan folk flest omtaler slike aktiviteter i hverdagen, noe som skaper en nærhet mellom teoretiske begreper og folks egne erfaringer.

2.2 Å utforske morsarbeidet ved hjelp institusjonell etnografi

Ifølge Smith kan vi gripe og utforske “det sosiale” ved å studere folks “gjøren” i hverdagen. Det innebærer å utforske det *arbeidet* de gjør, i bred forstand (Smith, 2005, s.54-59). På denne måten kan vi problematisere og utforske maktstrukturene i samfunnet, som er de sosiale kreftene som ofte virker usynlige, men som former og styrer menneskers hverdagsliv (Smith, 2005, s.54-59; Campbell & Gregor, 2004). Disse sosiale kreftene eller strukturene definerer Smith som «styringsrelasjoner» (Smith, 2005, s.59-60; Magnussen & Nilsen, 2023, s.11). Dette betyr at vi kan utforske morsarbeidet som en form for "gjøre" i mødrenes hverdag, som er det sosiale perspektivet for å forstå og utforske hvordan maktstrukturer i form av forventinger og krav kan forme og styre mødrenes morsarbeid i hverdagen.

I dette delkapitlet redegjør jeg først for hvordan vi kan studere det sosiale ut fra innvandrer mødrenes eget *ståsted*. Deretter forklares hvordan denne utforskningen tar utgangspunkt i deres «gjøren», ved hjelp av *arbeidsbegrepet*. Til slutt vil det redegjøres for hvordan dette arbeidet kan være påvirket og styrt av ulike *sosiale relasjoner*.

2.2.1 Å utforske morsarbeidet i lys av innvandrer mødre sitt eget ståsted

Nilsen og Breimo (2023) oversetter Dorothy E. Smiths begrep «standpoint» til «ståsted» eller «standpunkt» (s.32). Smiths ståstedsbegrep handler om folks meninger og oppfatninger knyttet til det som utforskes – med andre ord, «å ta et standpunkt». Begrepet viser til at mennesker erfarer verden ut fra egne kropp. Egenskaper som etnisitet og kjønn kan påvirke både hvordan en opplever omverdenen, og hvordan omverdenen oppfatter oss (Smith, 2005, s.7-13, 31; Nilsen & Breimo, 2023, s.32-33; Widerberg, 2015, s.24).

Smiths ståstedsbegrep tar utgangspunkt i et spesifikt ståsted og tydeliggjør hvor man begynner en undersøkelse fra. I denne studien starter utforskningen av morsarbeidet fra innvandrerødrenes eget ståsted. Dette innebærer at studien ikke primært er opptatt av deres hverdag som sådan, men av arbeidet de utfører i hverdagen knyttet til deres morskap.

I institusjonell etnografi (IE) forskes det derfor ikke på grupper eller kategorier av mennesker, men det forskes fra bestemte ståsteder (Nilsen & Breimo, 2023, s.32-33). Derfor er det viktig å anerkjenne at mine informanter ikke utgjør en enhetlig gruppe. Samtidig kan de dele felles erfaringer som gjør det meningsfylt å utforske deres opplevelser som mødre fra land i Midtøsten bosatt i Norge. Denne studien har som mål å fremheve og reflektere deres erfaringer på en måte som synliggjør hvordan deres hverdagsarbeid påvirkes av de sosiale og institusjonelle strukturene de inngår i.

2.2.2 Å utforske morsarbeid ved hjelp av begrepene arbeid og arbeidskunnskap

Å utforske det sosiale begynner med folks *gjøren* (Widerberg, 2015, s.52-53), eller mer konkret med å undersøke folks *arbeid* (Smith, 2005, s.151-152). Et eksempel kan være informantenes morsarbeid. Dermed kan en stille seg spørsmålene: Hva er det mødrene gjør når de gjør morskap? Hvilke aktiviteter eller arbeid innebærer det, hvordan utfører de dette arbeidet, og i relasjon til hvem? Når informantene gjør morsarbeid, kreves det mest sannsynlig tid, energi og innsats fra dem. For eksempel krever det tid å stille barna før de skal på skolen, pakke matboksen, kjøre dem til skolen eller til en annen destinasjon. Alle disse aktivitetene definerer Smith som arbeid (Smith, 2005, s.151-152; Nilsen & Breimo, 2023, s.30,35-36).

Smith skriver at arbeid ikke kun omfatter fysisk arbeid, slik som å gjøre husarbeid eller kjøre barn til skolen, men også mentale og emosjonelle aktiviteter (Widerberg, 2015, s.61-63, 124-125; Magnussen et al., 2018, s.88). Det vil si å undersøke menneskers arbeid å utforske hva folk gjør og som kan observeres utenfra, men også hva de tenker og føler om det de gjør (Widerberg, 2015, s.54). Smith motsatte seg ideen om å skille mellom kropp, sinn, tanker, språk og handling, da dette går imot menneskets natur og måten vi er i verden på (Smith, 2005, s.75-76; Widerberg, 2015, s.54-55).

Vike et al. (2004) bruker også arbeid som et begrep, men de snakker ikke om arbeid i form av fysiske, mentale og emosjonelle aktiviteter, men heller som den ekstra innsatsen profesjonelle i velferdsstater yter overfor “brukere”, som de ikke får betalt for. Denne ekstra innsatsen definerer de som “merarbeid”. Dette arbeidet mener de er drevet av en følelse av ansvar og bekymring for de negative konsekvensene det kan ha for andre hvis de ikke legger inn dette ekstraarbeidet (s.40-41,44,88). Videre påpeker de at når profesjonelle må håndtere flere arbeidsoppgaver som kan være omfattende på egenhånd, kan dette føre til at det oppstår en travelhet som utgjør merarbeid (s.103).

Arbeidsbegrepet til Smith viser til både ulønnet og lønnet arbeid. Ulønnet arbeid utgjør alle de aktiviteter mennesker gjør i løpet av en dag, som krever innsats og tid, og som også gjøres intensjonalt (Nilsen & Breimo, 2023, s.35). Det krever for eksempel innsats, tid og intensjon av mødrene jeg har intervjuet å dra til butikken for å handle inn matvarer, lage mat, bestille time hos fastlegen, delta på foreldremøter eller handle inn klær til barna (Widerberg, 2015, s.54-55). Smith beskriver også arbeid som noe vi gjør både bevisst og ubevisst (Smith, 2005, s.151-152). Derfor skal forskeren prøve å hjelpe folk med å sette ord på det arbeidet de gjør så langt det lar seg gjøre (Nilsen & Breimo, 2023, s.104-108) - forskeren skal prøve å få tak i informantenes «arbeidskunnskap» (Smith, 2005, s.151).

Smith definerer arbeidskunnskap som den kunnskapen mennesker har om og i sitt arbeid (Smith, 2005, s.151-156). Dette betyr at arbeidskunnskap refererer til all den kunnskapen som personer besitter om deres arbeid og om hvordan dette er koordinert med andres arbeid (Smith, 2005, s.151; Magnussen, 2015, s.44). Denne kunnskapen omfatter både beskrivelser av selve aktivitetene, tankene, følelsene, refleksjonene om det arbeidet de gjør, samtidig inkluderer det kunnskap om hvordan de gjør det. Smith skriver at folk er eksperter på det de gjør og har en del kunnskap som forskere kan dra nytte av for å forstå eller gripe virkeligheten (Nilsen & Breimo, 2023, s.35-37; Smith, 1987, s.165).

2.2.3 Morsarbeid som inngang til å forstå styring

Gjennom Smiths sitt arbeidsbegrep kan man avdekke de sosiale relasjonene som former mødrenes erfaringer og opplevelser av deres morsarbeid (Nilsen & Breimo, 2023, s.32-33). Ifølge Smith er alt folk gjør, formet av hva andre gjør eller har gjort tidligere, på tvers av steder innenfor en viss virksomhet, slik som morskapsvirksomhet. Når mennesker koordinerer

sine handlinger (gjøren) med andre lokalt, dannes disse koordinerte handlingene (gjøren) "sosiale strukturer" i samfunnet. Dermed er ens daglige liv sammenvevd med disse sosiale strukturene, og handlinger kan enten opprettholde eller utfordre disse sosiale strukturene eller sosiale relasjonene (Smith, 2005, s.54-59). Å studere folks arbeid er i institusjonell etnografi et springbrett til å studere slik forming eller *styring* (Magnussen et al, 2018, s.88; Nilsen & Breimo, 2023, s.30-31; Smith, 2005, s.54-59).

De menneskene man er i relasjon til kan påvirke hvordan vi gjør ting innenfor en viss virksomhet til tross for at personene befinner seg på et helt annet sted enn oss, og denne form for "gjøren" kan ha skjedd til en annen tid enn den vi befinner oss i på et gitt tidspunkt (Smith, 2005; Magnussen & Nilsen, 2023, s.10). Smith refererer til disse sosiale strukturene som *styringsrelasjoner*, som er lite synlig forbindelser mellom vår egen gjøren og samfunnskraftene som virker i og utenfor ens hverdagsliv. (Smith, 2005, s.59-60; Magnussen & Nilsen, 2023, s.11).

Institusjonell etnografi søker å avdekke hvordan slike relasjoner former menneskers erfaringer ved å undersøke deres kunnskap om eget arbeid og de sosiale relasjonene de inngår i. Dette gjøres ved å spørre folk om deres hverdagsliv og det arbeidet de utfører, både praktisk, følelsesmessig, mentalt og språklig. Smiths metode bygger på en helhetlig tilnærming til arbeid som inkluderer alle disse dimensjonene (Magnussen & Nilsen, 2023, s.10). I denne masteroppgaven vektlegges Smiths begreper om arbeid og arbeidskunnskap, samtidig som jeg trekke noen linjer frem for å vise hvordan styringsrelasjoner kan påvirke dette arbeidet.

2.3 Institusjonell etnografi, med utgangspunkt i Dorothy E. Smiths og Alison Griffiths forskning på morsarbeid

For å forstå hvordan IE kan bidra til å utforske morsarbeidet, vil jeg i dette delkapitlet presentere hvordan det teoretiske perspektivet i IE kan anvendes for å tematisere morsarbeid i informantenes hverdagsliv. Jeg belyser dette ved undersøke hvordan Dorothy Smith og Alison Griffiths, som mødre, utviklet og anvendte IE i sin egen hverdag. Ved å undersøke deres morsarbeid kan en få innsikt i hvordan IE også kan brukes til å forstå og undersøke morsarbeidet til innvandrer mødre i en vanlig hverdag.

2.3.1 Morskapsdiskurs og dens påvirkning på hverdagslivet

I boken "The Everyday World as Problematic" (1987, s.6-8) beskrev Smith sitt hverdagsliv som alenemor. Hennes dager var nøye strukturert og fylt med oppgaver og daglige gjøremål. Som mor var hun ansvarlig for å vekke barna om morgenen og legge dem til å sove om kvelden. Hun måtte følge dem til skolen, hjelpe dem med skolearbeidet, samarbeide med lærerne, lage mat, gjøre husarbeid og ta seg av andre oppgaver som var relatert til dette. Smiths hverdag ligner veldig på hverdagen til studiens informanter, som også opplever en hektisk og nøye strukturert hverdag, fylt med oppgaver og gjøremål knyttet til morsrollen (Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23).

Også i boken "Mothering for Schooling" (Griffith & Smith, 2005) skriver forfatterne om hvordan mødre i ulike situasjoner forholdt seg til den samme "morskapsdiskursen" på tvers av bosted (s.13-41). *Diskurs* refererer til hvordan bestemte forståelser, begreper og kategorier blir etablert og gjort gjeldende innenfor et spesifikt institusjonelt virksomhetsområde (Nilsen & Breimo, 2023, s.50,125). For eksempel kan en "morskapsdiskurs" beskrive samfunnets forventninger til mødre - hva de skal gjøre, hvordan de skal oppføre seg, og hva som anses som passende eller riktig i utøvelsen av morsrollen. Morskapsdiskursen skaper dermed rammene for hva som blir oppfattet som normalt, ønskelig eller problematisk ved å være mødre (Nilsen & Breimo, 2023, s.49-52).

Idealene og forventningene om hva som er riktig familiepraksis og foreldreskap, mener Smith blir overført gjennom sosiale interaksjoner når vi samhandler med hverandre i hverdagen (Nilsen & Breimo, 2023, s.41-43). Gjennom det vi gjør i vårt daglige liv bidrar vi til å opprettholde, produsere og reprodusere disse diskursene, både bevisst og ubevisst, på tvers av tid og rom (Smith, 2005, s.41-43, 54-56, 117; Widerberg, 2015, s.14). Disse diskursene er med andre ord samfunnskrefter eller sosiale krefter som styrer våre liv (Widerberg, 2015, s.35-37, 45-47). Ved ikke å leve opp til disse forventningene, risikerer en ofte å bli utpekt som dårlige mødre, fedre, sønner, døtre eller lignende. I lys av det Smith belyser her kan vi forstå ved at innvandremødre ikke lever opp til disse forventningene, kan de risikerer å bli utpekt som dårlige mødre. Her kan vi stille oss spørsmål om hva som anses normalt og gjeldene for informantene i forhold til det norske samfunnets morskapsdiskurs.

Ifølge Griffith & Smith (2005) forholdt mødrene seg til den samme kunnskapen om hva som var forventet av dem, akseptabelt, riktig og ikke minst viktig til tross for at disse mødrene hadde ulike kulturelle og økonomiske bakgrunner. Mødrene hadde ulike utgangspunkt, noe som medførte at Griffith og Smith, som begge var alenemødre, satt igjen med dårlig samvittighet ettersom de ikke levde opp til idealene og avvek fra den normale morskapsdiskursen (Magnussen & Nilsen, 2023, s.9-12; Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23). Griffith & Smith måtte både forsørge sine barn, ta seg av oppdragelsen og følge dem opp på skolen. De følte imidlertid at de aldri strakk til som mødre, og ofte hadde de ikke tid til å ta med barna ut for å leke, dra på museer eller konserter (Griffith & Smith, 2005, s.13-41).

De skriver videre i sin bok at disse samfunnsidealene som formet morskapsdiskursen ikke tok hensyn til mødrenes livssituasjon eller deres innsats som mødre. Mødrene som ikke kunne kontrollere barna sine i løpet av dagen, ble utsatt for skyldfølelse, sammenligninger og angst. Når lærerne observerte at barna til disse kvinnene ikke oppførte seg i klasserommet eller ikke kunne lese, ble mødrene beordret til å forbedre sin "mødring". Med andre ord ble de ansett som dårlige mødre (Griffith & Smith, 2005, s.39; Magnussen & Nilsen, 2023, s.9-12; Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23). Griffith & Smith mente at disse idealene ble formidlet gjennom ulike møter, skrifter fra skolen, avisartikler, TV-programmer og magasiner, som styrte mødrenes handlinger og deres morskapsarbeid i hverdagen (Griffith & Smith, 2005, s.31-46; Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23; Smith, 1987, s.17-19).

Det Griffith og Smith beretter i sin forskning, kan være svært interessant og gjeldende opp mot hvordan studiens informanter forstår og opplever sitt morsarbeid. På bakgrunn av dette kan en forstå hvilke diskurser innvandremødre forholder seg til når de skal gjør sitt morsarbeid.

2.3.2 Reproduksjon av de samme diskursene

Jorun Solheim (2016) definerer en familie som en sosial institusjon som har kulturell menings-struktur, nemlig; "regler og verdier, rettigheter og plikter som regulerer nære slektsrelasjoner og genererer ulike familielogikker" (s.9, 17). Basert på samfunnsdiskursene i denne tidsperioden bestod (kjerne)familielivet av en tydelig arbeidsdeling, der mannen skulle forsørge sin kone og barn, mens kvinnen hadde hovedansvaret for barnas helse, sosialisering og skolegang. Disse forventningene reflekterer et ideal om familiens rolle som enhet i

reproduksjonen av samfunnets verdier og normer. Skolen spilte en sentral rolle i dette bildet, og interaksjonen mellom familier og skoler var svært intens (Griffith & Smith, 2005, s.13-41). Ifølge Griffith & Smith (2005, s.13-41) var skolen en arena som bidro til å reprodusere middelklassefamiliers kulturelle kapital, noe som viser hvordan samfunnsidealene kan forsterke ulikheter basert på klasse og ressurser. Denne forståelsen gir en viktig bakgrunn for å studere morsarbeidet til innvandrer mødre fra Midtøsten i lys av nåtids samfunnsdiskurs.

Ifølge Griffith & Smith var ikke feilen hos individene, altså lærerne eller mødrene, men heller i hvordan skolen og samfunnet var formet og strukturert (Smith, 1987, s.17-19; Griffith & Smith, 2005). Kravene og forventningene som ble stilt til disse mødrene kom i realiteten fra en dominerende gruppe som hadde et annet utgangspunkt og bedre forutsetninger enn kvinner fra lavere klasser og som var alene med barna. Derfor opplevde kvinner med en annen livssituasjon det svært vanskelig å leve opp til disse samfunnsidealene. Dermed hadde kvinner fra høyere klasser, med mannlige partnere, et bedre utgangspunkt for å gjøre det morsarbeidet skolen forventet enn hva kvinner fra middelklassen og arbeiderklassen hadde (Smith, 1987, s.17-22; Griffith & Smith, 2005, s.31-46; Widerberg, 2015, s.36-38). Er det også slik at de kravene og forventningene som stilles til innvandrer mødre av det norske samfunnet medfører til at studiens informanter opplever utfordringer i å gjøre morsarbeidet i hverdagen og leve opp til disse idealene, i motsetning til etnisk norske mødre?

En interessant problemstilling oppstår her for innvandrer mødre, som navigerer mellom flere ulike diskurser, både de som stammer fra deres opprinnelsesland og de som dominerer i det norske samfunnet. For disse mødrene kan utfordringen være å forene eller tilpasse de ulike normene for morsrollen, og kanskje også oppleve en spenning mellom hva de føler er "riktig" foreldreskap i sitt hjemland og hva som forventes i Norge. Dette kan føre til en prosess der mødrene forhandler om disse idealene og finner sine egne måter å praktisere morsrollen på, noe som kan være et sentralt tema i videre utforskning av morsarbeid i denne konteksten.

Smith påpekte at personer med mye makt hadde større mulighet til å definere kunnskapen som ble produsert og ansett som "sann" enn de med mindre makt (Smith, 1987; Griffith & Smith, 2005; Smith, 2005) - personene med mye makt, definerer hva som er idealer i samfunnet (Smith, 1987, s.17-22,78-87). For å kunne endre disse maktstrukturene, studerte Smith menneskers hverdagsliv (Smith, 1987, s.89). Hun mente at det mennesker gjør og

hvordan vi koordinerer oss med det andre mennesker gjør kan gripes i menneskers kroppslige og sanselige erfaringer, og ikke bare gjennom teorier (Smith, 2005, s.59). Så hvem er det som sitter igjen med mye makt i vårt samfunn som former disse idealene, og hvem sitter med mindre makt som må leve opp til de idealene? Ved å studere morsarbeidet til innvandrer mødre, kan vi avdekke disse maktstrukturene som ikke ofte er så synlige, for å forstå hvorfor disse mødrene gjør morsarbeidet slik de selv beskriver det.

2.3.3 En avrundning

Denne studien skal også utfordre vår forståelse av innvandrer mødres morsarbeid, og hvordan de gjør sitt morsarbeid i hverdagen. På denne måten kan vi utfordre våre holdninger og forståelse rundt disse mødrene. Det er nemlig derfor Smith utviklet institusjonell etnografi, for å utfordre maktstrukturene. IE var egentlig ment å være en "sosiologi av kvinner for kvinner", basert på kvinners perspektiver. Poenget hennes var at menn, spesielt hvite menn fra dominerende klasser, kontrollerte både organiseringen av og de dominerende tenkemåtene i samfunnet. Dette førte til en skjevfordeling av makt blant ulike grupper i samfunnet, blant annet knyttet til kjønn og etnisitet (Smith, 1987, s.19-22,78-87). Selv om Smith i første omgang utviklet institusjonell etnografi med fokus på kvinner, ble denne metodologien til for å analysere samfunnet og de sosiale relasjonene som ikke bare preget kvinner, men alle mennesker (Smith, 2005). Ved hjelp av institusjonell etnografi ønsket hun å studere ulike deler av samfunnet med utgangspunkt i hvor individet befinner seg. Samtidig ønsket å endre de dominerende tenkemåtene og organiseringsmåtene i samfunnet, ved å gi stemme til og anerkjenne de underordnede i samfunnet (Nilsen & Breimo, 2023, s.116-119; Smith, 1987, s.78-87; Smith, 2005, s.1-2).

Smiths erfaring tyder på at måten samfunnet er strukturert på betyr mye for denne dårlige samvittigheten en mor kan sitte igjen med. Med bakgrunn i forståelser fra institusjonell etnografi er det også sannsynlig at personer med mye makt i samfunnet aller mest setter standarden for hva som anses som godt foreldreskap, gode familieliv og god barndom. Dette gjør at mødrenes innsats kan virke mindre verdifull og bli vurdert som lav i forhold til disse idealene. Ved å studere informanternes morsarbeid i det daglige, kan en oppdage den betydelige mengden arbeid mødrene jeg har intervjuet legger for å utøve sitt morskap i Norge. Ifølge Smith (1987) vil maktforskjeller i befolkningen avspeile seg i hvem som kommer til ordet, også i forskning, og også påvirke hvem som definerer de dominerende

idealene i samfunnet, for eksempel på et felt som familieliv, foreldreskap og barndom (s.17-22).

Denne studien søker å forstå om innvandrer mødre får en stemme i samfunnet, eller om arbeidet de utfører blir overskygget og styrt av norske samfunnsideal, ofte formet av maktstrukturer og dominerende grupper. Det er viktig å bemerke at studien vektlegger å utforske morsarbeidet til innvandrer mødre. Likevel vil jeg trekke noen linjer for å illustrere hvordan slike strukturer bidrar til å forme mødrenes morsarbeid i hverdagen. Denne studien kan blant annet bidra til fremtidig forskning som undersøker hvordan disse maktstrukturene påvirker og former hverdagslivet til disse mødrene.

3.0 Metode

I dette kapittelet vil det redegjøres for metodiske valg, og fremgangsmåten for å besvare studiens problemstilling beskrives. Kapittelet inneholder beskrivelser av studiens utvalg, data og hvordan datamaterialet ble utviklet og analysert.

3.1 Min motivasjon for og mål med å bruke begreper fra institusjonell etnografi

Denne delen av oppgaven tar for seg min motivasjon og mål med å bruke begreper fra institusjonell etnografi. Samtidig de utfordringene jeg møtte i forskningsprosessen både når det gjaldt arbeidet med masteroppgaven, samt i forsøket på å forstå og anvende IE som metodologi. Jeg begynner først med å forklare hvordan jeg ble introdusert til IE, og deretter beskriver jeg hvordan jeg nærmet meg metodologien fra et teoretisk perspektiv for å forstå dens grunnprinsipper. Videre reflekterer jeg over hvordan jeg prøvde å anvende IE i min hverdag, før jeg avslutningsvis redegjør kort for de valgene jeg tok i forbindelse med gjennomføringen av intervjuene.

I begynnelsen av mitt masterprosjekt ble jeg introdusert for institusjonell etnografi (IE) gjennom veilederen min. Jeg hadde tidligere hørt om IE, men på det tidspunktet husket jeg ikke så mye av denne metodologien. Jeg gikk derfor inn i prosjektet med intensjon om å lære mer om Dorothy E. Smith og IE. Derfor begynte jeg å lese meg opp på begrepene til institusjonell etnografi, slik som det ontologiske og epistemologiske perspektivet, virksomhet og virksomhetskunnskap, lokale og translokale styringsrelasjoner, kontekst, sosial plassering, "mapping" etc. Min veileder hadde advart meg mot å gjøre dette. Grunnen er at IE kan være

vanskelig å forstå kun gjennom tekst, ved å lese seg opp på begrepene; man må praktisere og gjøre IE for å få dybdeforståelse av metodologien. Min personlige erfaring med IE ble også at jo mer jeg leste om IE, jo mindre forstod jeg. Jeg kom til et punkt der jeg bestemte meg for å starte med å utforske hva informantene gjør i hverdagen, ved hjelp av begrepene arbeid og arbeidskunnskap, i stedet for å lese enda mer av teorien til IE og så gjennomføre intervjuene. Jeg gjennomførte semistrukturerte intervjuer, som kjennetegnes ved at man kan ha en åpen intervjuform og en mer lukket og strukturert tilnærming (Kvale et al., 2015, s. 46).

Etter å ha gjennomført alle intervjuene og utviklet mitt datamateriale, satt jeg igjen med en mengde data som det var vanskelig å kategorisere ved hjelp av teorier eller begreper jeg allerede kjente til. Da kom jeg til å reflektere over at min følelse kanskje var de samme som Smith følte da hun oppdaget at den sosiologien hun lærte på universitetet, ikke hjalp henne særlig med å forstå hvordan hennes hverdagsliv som mor formet seg som den gjorde (Smith, 1987, s.6-8). Smiths motivasjon oppsto da hun oppdaget en splittelse mellom sine og andre folks faktiske erfaringer og de sosiologiske begrepene. Derfor mente hun at sosiologien ikke ga henne tilstrekkelige verktøy til å forklare sin egen hverdag. Hun skrev følgende:

Sosiologien jeg lærte og som organiserte den kognitive siden av arbeidet mitt ved universitetet, definerte og tolket den verdenen som handler om hjem og familie, men den snakket ikke tilbake. Jeg har ønsket å fortelle om og analysere samfunnet og sosiale relasjoner som ikke bare handler om kvinner, men som gjør det mulig for oss å studere ulike deler av samfunnet fra der vi faktisk befinner oss, i våre kropper, på et bestemt historisk tidspunkt og med de særtrekk som er en del av vår erfarte virkelighet (Smith, 1987, s. 8; oversatt av Nilsen & Breimo, 2023, s.21).

I denne perioden hadde Smith blitt alenemor til sine to små barn, og hun gikk ofte rundt med en følelse av at hun var en dårlig mor for sine to sønner (Nilsen & Breimo, 2023, s.20). At hun erfarte at teoriene og begrepene fra sosiologien ikke bidro til å forklare disse følelsene, satte henne på sporet av at den sosiologien hun hadde lært, primært var utviklet av menn og for menn. Hun mente at mannlige akademikere ofte gjorde lite praktisk arbeid i hverdagene sine, og dermed fikk et distansert forhold til denne hverdagen, og at dette bidro til at sosiologien hun møtte var veldig teorigruet og basert på positivisme (Smith, 1987, s.19-22; Nilsen & Breimo, 2023, s.20-22). Derfor fremstod sosiologien som langt borte fra kvinners

hverdagsliv og praksis, og den inkluderte lite av kvinners erfaringer og mangfoldet i menneskers hverdagsliv generelt (Smith, 1987, s.19-20).

På samme måte som Smith, hadde jeg studert sosiologi i flere år, men opplevd at den hjalp meg veldig lite når det gjaldt å forstå min egen hverdag og følelser. Smiths lignende erfaring gjorde at hun ved å stille følgende spørsmål: Hvorfor er samfunnsforskere opptatt av å utvikle teorier og begreper som forklarer folks atferd, istedenfor å forklare hvordan økonomi, samfunnet og politikk påvirker menneskers hverdagsliv og organiserer dem (Magnussen & Nilsen, 2023, s.10-12; Smith, 2005, s.50)? Hun mente at sosiologer ikke klarer å gå under “det sosiales” overflate når de bruker allerede etablerte begreper og teorier, og dermed bidro til å reprodusere maktforholdene i samfunnet (Nilsen & Breimo, 2023, s.21-22, 122; Smith, 1987, s.17-22,78-87). Smith ble svært opptatt av å utvikle en sosiologi *for* i stedet for *om* folk, og derfor utviklet hun fremgangsmåten hun med tiden kalte institusjonell etnografi (Nilsen & Breimo, 2023, s.17-20 & 23-24; Widerberg 2015, s.14-15).

Når jeg intervjuet informantene, hadde jeg imidlertid ikke fullt ut forstått essensen av hva Smith prøvde å formidle med IE, noe som betydde at valgene jeg tok, var knyttet til analysen. Jeg hadde nemlig noen tanker om at disse innvandrer mødrene gjorde ganske mye i løpet av en dag, basert på observasjoner av min mors innsats knyttet til hennes morsarbeid. Jeg gikk derfor inn med et analytisk blikk, uten å forholde meg til ulike teoretiske begreper, for å avdekke hva disse mødrene gjør av arbeid knyttet til sitt morskap. Målet var å få frem deres opplevde hverdag og virkelighetsforståelse av det arbeidet de gjør (Nilsen & Breimo, 2023, s.78-79). Jeg tok hensyn til mødrenes mentale, kroppslige og emosjonelle aspekter når jeg gjennomførte intervju med dem for å kunne analysere det sosiale. Wilken påpeker at dersom forskere anser at mennesker forstår det sosiale både på et mentalt og kroppslig nivå, kan man ikke begrense analyser av det sosiale til kun fortellinger (Wilken, 2011, s.48–49). På bakgrunn av dette fokuserte jeg ikke kun på hva mødrene tenkte, følte og fortalte om sitt morsarbeid under intervjuene, men også hva de faktisk gjorde når de beskrev at de utførte morsarbeid.

I konvensjonell samfunnsforskning vil forskeren mest sannsynlig være opptatt av å utvikle teorier og/eller begreper for å forklare folks atferd og/eller samfunnsstrukturer (Magnussen & Nilsen, 2023, s.10; Smith, 2005, s.31, 54-56). IE bygger i stedet på en forståelse av at teorier

og begreper kan komme i veien for og skjule folks faktiske hverdagslige praksiser, og de teoretiske begrepene tilnærmingen bygger på, er åpne og er ment å skulle legge til rette for oppdagelse av hva folk gjør (og som de ofte ikke er fullt ut bevisste på, og som er lite synlig) hvorfor folk gjør det de gjør og hvordan de kan få mer handlingsrom (Nilsen & Breimo, 2023, s.23-24). En slik inngang kan bidra til å endre samfunnsmessige forhold for å gjøre hverdagslivet til folk litt lettere. IEs begreper er altså også teoretiske begreper, men de er laget for å fremme utforskning.

Det er derfor viktig at når forskere - og også jeg - skriver om samfunnet, så må vi være bevisste på at vi utøver en form for makt. Det er avgjørende at forskere nøye vurderer hvordan de skriver om samfunnet, for å unngå å reprodusere de maktstrukturene som finnes i dagens samfunn. I denne oppgaven har jeg lagt vekt på å bruke et enkelt språk for å gjøre teksten lett leselig for alle. Dette er fordi oppgaven skal tjene interessene til vanlige folk, som kanskje ikke bruker så avansert språk i hverdagen, akkurat som min mor. Jeg har også lagt vekt på å ikke bidra til å reprodusere en forståelse av innvandrer mødre som uengasjerte og inkompetente mødre.

3.2 Utvalget mitt og min egen posisjon i feltet

I dette delkapitlet skal jeg først redegjøre for min motivasjon for å intervju muslimske innvandrer mødre fra Midtøsten. Deretter vil jeg reflektere over mitt eget ståsted i relasjon til utvalget, før jeg avslutningsvis gir en mer detaljert beskrivelse av selve utvalget.

Studien min er basert på personlige intervjuer med fem muslimske mødre som har innvandret til Norge fra land i Midtøsten. Jeg valgte å intervju innvandrer mødre morsarbeid fordi forskning viser et behov for mer kunnskap om foreldreskap blant innvandrerforeldre (se Bø, 2017, s.71-72; Smette & Rosten, 2019, s.11). Gjennom egne erfaringer i møte med storsamfunnet, observert jeg at storsamfunnets holdninger mot innvandrerforeldre ofte preges av antagelser om at de er uengasjerte, problematiske, lite deltakende og konservative (se Eimhjellen et al., 2020; Eimhjellen & Arnesen, 2018; Jacobsen et al., 2021; NOU 2010:7). Spesielt i kjølvannet av handlingsplanen mot negativ sosial kontroll har jeg opplevd at enkelte stiller spørsmål ved hvordan innvandrer mødre og -fedre utøver foreldreskap (IMDI, 2023, s.95-100; Friberg & Bjørnset, 2019). Flere har vært kritiske til bruk av fysisk straff som et ledd i oppdragelsen, slik som «klapsing» eller «refs» (Kunnskapsdepartementet 2018, s.55-56;

Kunnskapsdepartementet, 2021, 43; Smette & Rosten, 2019, s.36). Dette er forbundet til barneloven (1981) §30 tredje ledd som presiserer at alle former for vold mot barn er forbundet – inkludert som et ledd i oppdragelsen (Stang, 2011). Selv om jeg er enig i at vi som samfunn bør ta avstand fra fysisk avstraffelse, mener jeg det er viktig å erkjenne at slike praksiser fortsatt eksisterer i andre deler av verden. Min interesse for denne målgruppen har også blitt forsterket av mine observasjoner av min egen mors innsats i sitt morsarbeid.

Valget om å intervjuere mødre med muslimsk bakgrunn, var ikke tilfeldig. Jeg er selv født og oppvokst i et kristent hjem, selv om jeg kommer opprinnelig fra Midtøsten, og har vandret til Norge med familien min. I møte med det norske storsamfunnet har jeg ofte brukt min religiøse bakgrunn som en fordel for å bli akseptert av storsamfunnet. Dette fordi jeg har erfart at det finnes sterkere fordommer mot muslimer i samfunnet. Jeg har opplevd at det å bli oppfattet som muslim i Norge kan føre til flere utfordringer, som for eksempel utenforskap. Derimot har jeg brukt min kulturelle innvandrerbakgrunn for å bli akseptert blant andre innvandrere fra Midtøsten. Jeg har erfart større aksept i disse møtene når jeg presenterer meg selv som en person med bakgrunn fra Midtøsten. Fra storsamfunnet har jeg ofte hørt kommentarer som: "Du er ikke som de andre innvandrere," særlig med henvisning til innvandrere med muslimsk bakgrunn. Men jeg har også, både fra muslimske innvandrere og fra storbefolkningen, blitt beskyldt for å lyve om min religiøse identitet for å oppnå anerkjennelse. Personlig har jeg opplevd å falle mellom flere kategorier; jeg ser meg selv som en kombinasjon av ulike identiteter. Denne refleksjonen har medført til at jeg har funnet det interessant å studere muslimske innvandrermodre, snarere enn kristne innvandrermodre. Dette er fordi jeg oppfatter meg selv som et midtpunkt mellom innvandrerkultur og den norske kulturen, og jeg håper å kunne bidra til en dypere forståelse mellom disse gruppene. Disse erfaringene og observasjonene jeg har gjort meg opp gjennom årene har nemlig inspirert meg til å si noe om disse muslimske mødrenes morsarbeid.

Å ha personlig kjennskap til forskningsfeltet kan være en ressurs, ifølge Neumann og Neumann (2012, s.11-13, 18-19), som påpeker at forskerens bakgrunn og erfaringer alltid påvirker hvordan forskningen utføres og forstås. Mitt eget ståsted, som innvandrer fra Midtøsten, kan bidra til økt forståelse og innsikt, gi en dypere analyse og styrke refleksiviteten i studien. Samtidig innebærer dette utfordringer, særlig risikoen for manglende objektivitet. Mine erfaringer kan skape skjevheter i datainnsamling og analyse, noe som kan

svække nøytraliteten. Det er også fare for å søke bekreftelse på egne antakelser, som kan føre til en ensidig fremstilling. Nærhet til temaet kan dessuten føre til etiske dilemmaer, som sammenblanding av min egen historie og informantenes fortellinger, og utfordringer med å opprettholde analytisk distanse (Neumann & Neumann, 2012, s.11-15, 18-21).

Nesten alle informantene hadde partnere fra samme opprinnelsesland og lik religion som dem selv. Kun én av informantene inngikk i parforhold etter ankomst til Norge, men hun var skilt på intervjuetidspunktet. På dette tidspunktet var hun ansvarlig for det meste av omsorgsarbeidet for barna, mens hennes tidligere partner kun hadde omsorg i avtalte perioder. Jeg tok et valg om å inkludere mødre med barn i grunnskolen i studien min grunnet påstanden jeg nevnte innledningsvis om at innvandrerforeldre ikke deltok på foreldremøter. Jeg hadde ikke et kriterium om at mødrene måtte beherske det norske språket, da jeg hadde muligheten til å holde intervjuene både på norsk, engelsk og arabisk. Jeg var opprinnelig svært åpen og hadde ikke mange krav. I utgangspunktet måtte mødrene ikke være i lønnet arbeid eller ha fullført utdanning. Dette var fordi jeg ønsket ikke å utelukke viktige funn som kunne oppstå ved å sette for mange kriterier til forskningsprosjektet.

Alderen på informantene var mellom 30 til 45 år, mens alderen på deres barn var mellom null og 20 år. Alle mødrene hadde mer enn ett barn, og den som hadde flest, hadde fem barn. Av de fem informantene har kun to bodd i Norge i mer enn 20 år, mens de resterende tre har bodd her i omtrent 10 år eller mindre. Fire av informantene hadde fast jobb, mens én var i praksis ved siden av studiene for å forbedre sine fremtidige forsørgelsesmuligheter. Utdanningsnivået blant informantene varierte. En av dem hadde høyere utdanning fra opprinnelseslandet, mens de andre kom til Norge uten høy utdanning. Dette skyldes at noen av informantene kom til Norge i ung alder. Også kjønn, økonomi, og familiens syn på utdanning påvirket deres utdanningsmuligheter. Likevel hadde tre av informantene fullført videregående skole i Norge, én høyere utdanning, og den siste var fortsatt under utdanning.

3.3 Rekruttering

Basert på problemstillingen var det naturlig å rekruttere muslimske innvandrer-mødre fra Midtøsten til mitt forskningsprosjekt. Da jeg startet rekrutteringen, viste det seg imidlertid å være svært vanskelig å få kontakt med disse mødrene. Antakeligvis var det fordi de hadde travle hverdager og kanskje ikke hadde tid til et intervju. Alle mødrene jeg intervjuet, ble

rekruttert gjennom arbeidsgiver, veileder, medstudenter og nettverk. Jeg hadde ingen forhåndskjennskap til mødrene, og første møte med dem fant sted under intervjuene. Rekrutteringsprosessen foregikk over tre måneder, og til slutt endte jeg opp med fem informanter.

Av etiske hensyn var det nødvendig å informere alle informantene om at deltakelse i forskningsprosjektet var frivillig, samt om deres rettigheter som deltakere. Derfor utarbeidet jeg et informasjonsskriv og et samtykkeskjema, som ble sendt til SIKT og godkjent før rekrutteringsprosessen startet (se vedlegg nr. 2). Jeg benyttet dette vedlegget i selve rekrutteringsprosessen. Alle informantene fikk muligheten til å lese vedlegget før de takket ja eller nei til å delta i prosjektet. Informasjonsskrivet inneholdt opplysninger om temaet og formålet med forskningen, hva informantene ville bli spurt om i intervjuene, forventet varighet på intervjuet, samt deltakernes rettigheter. Disse rettighetene inkluderer frivillig deltakelse, retten til å trekke seg fra prosjektet uten forpliktelser, informasjon om oppbevaring og bruk av opplysningene, og kontaktinformasjon for dem som ønsket å benytte seg av sine rettigheter. Samtykkeskjemaet inneholdt en bekreftelse på skriftlig samtykke fra deltakeren. Dette bekreftet at de hadde lest gjennom retningslinjene, forstått formålet med prosjektet, og var informert om sine rettigheter knyttet til personvern.

Intervjuene med informantene fant sted hjemme hos mødrene, på deres arbeidsplasser, og via *Teams*, på tidspunkter som passet dem best. Jeg var svært fleksibel og tilpasset meg mødrenes dagsplaner, med forståelse for at de hadde en travel hverdag. Før intervjuene startet, fikk informantene anledning til å lese gjennom informasjonsskrivet på nytt, selv om det allerede var sendt til dem på forhånd. Dette var for å sikre at de forstod formålet med prosjektet og hva de ga samtykke til. De fleste mødrene signerte samtykkeskjemaet skriftlig, mens én ga sitt samtykke digitalt. Jeg informerte også om at intervjuene ville bli tatt opp som lydopptak. For å sikre deres komfort og frivillighet spurte jeg eksplisitt om det var greit at jeg tok opptak, og ga dem muligheten til å si nei. Videre forklarte jeg hvordan sensitive opplysninger om dem, deres barn og ektefelle ville bli oppbevart og behandlet i henhold til personvernloven.

En utfordring knyttet til rekrutteringen var at noen av mødrene som først hadde sagt ja til å delta, ikke responderte på meldinger og e-poster når jeg forsøkte å avtale tidspunkt for

intervjuene. En mulig forklaring på frafallet kan være at de mødrene som ikke deltok, var svært opptatt med både lønnet og ulønnet arbeid. Når jeg ser på hverdagen til de informantene som til slutt deltok i forskningen, kunne jeg forestille meg det tidspresset disse mødrene opplever.

En annen forklaring kan være at noen av mødrene som trakk seg fra prosjektet, mistenkte at jeg jobbet i barnevernet. Dette kom frem da flere av deltakerne uttrykte interesse for å vite om jeg virkelig var ansatt der. Etter at jeg ble stilt dette spørsmålet, reflekterte jeg over om frafallet kunne ha sammenheng med at jeg hadde bakgrunn fra barnevernet, noe som kan ha fått mødrene til å være kritiske til min rolle i forskningen. Selv om jeg på forhånd ikke hadde informert om at jeg jobbet i barnevernet, kan det ha spredt seg et rykte om at jeg var på jakt etter informanter blant denne målgruppen. Dette fikk meg til å undre over hvordan disse mødrene visste at jeg jobbet i barnevernet, og hvor de hadde fått denne informasjonen fra. I det øyeblikket husket jeg tilbake til den periode da jeg jobbet som tolk i Agder, og en av informantene nevnte at hun hadde sett meg på hennes arbeidsplass for en tid tilbake. Da forsto jeg at det var sannsynlig at disse mødrene hadde fått med seg hvem jeg var, og at de visste at jeg både jobbet i barnevernet og som tolk. Dette kan ha hatt en innvirkning på rekrutteringen, ettersom folk kjente meg igjen, selv om jeg ikke visste hvem de var.

Jeg forsøkte etter beste evne å håndtere denne situasjonen på en etisk forsvarlig måte. Da enkelte informanter uttrykte bekymring for om jeg hadde tilknytning til barnevernet, valgte jeg å være åpen og ærlig med dem. Jeg bekreftet overfor dem at jeg jobber i barnevernet, men forklarte samtidig at dette forskningsprosjektet er helt uavhengig av min rolle der, og at det utelukkende er knyttet til min mastergrad. Jeg ga informantene muligheten til å trekke seg dersom de følte seg utrygge eller usikre på grunn av min bakgrunn. Dette er på bakgrunn av at jeg ikke ønsket å tvinge dem til å delta i et prosjekt de følte seg utrygge på. Videre informerte jeg om at all informasjon ville bli behandlet anonymt, og at jeg ville ivareta deres personvern etter beste evne i samsvar med forskningsetiske retningslinjer.

I tillegg mistenkte noen av informantene at jeg var etnisk norsk og hadde lært meg arabisk. Dette kom frem gjennom en av informantene, som trodde jeg var norsk på grunn av mitt vestlige utseende og navn. De samme mødrene som trodde dette, var også de som spurte om jeg kom fra barnevernet. Dette kan forklare hvorfor akkurat disse mødrene var skeptiske til

meg inntil de oppdaget at jeg, som dem, hadde en innvandrerbakgrunn. Etter at denne misforståelsen ble oppklart, ble stemningen mellom oss merkbart lettere. Under intervjuene fortalte mødrene at de ofte følte seg bedre forstått av andre mødre med innvandrerbakgrunn enn av etnisk norske mødre. Skepsisen de viste mot meg da de antok at jeg var etnisk norsk, kan ha vært et resultat av tidligere erfaringer der de ikke har følte seg forstått av majoritetsbefolkningen.

En annen utfordring knyttet til rekrutteringen kunne være språklige barrierer. Det er sannsynlig at språklige utfordringer kan ha påvirket interessen hos mødrene i målgruppen for å delta i prosjektet. Selv om informantene hadde bodd i Norge i 10 år eller mer og fullført norskkurs, opplevde de fortsatt språklige vansker, noe de selv problematiserte i intervjuene. Mødrenes følelse av ikke å bli forstått kunne ha sammenheng med at de kanskje ikke behersket norsk helt ut, noe som kan føre til misforståelser i møte med majoritetsbefolkningen. I informasjonsskrivet gjorde jeg det tydelig at deltakerne kunne velge mellom arabisk, engelsk eller norsk som språk i intervjuene. Dette kan tyde på at informantene enten ikke leste informasjonsskrivet grundig eller fortsatt opplevde utfordringer med det norske språket. Under intervjuene valgte tre av fem informanter å snakke arabisk gjennom hele samtalen, mens de to andre vekslet mellom norsk og arabisk.

3.4 Å utvikle arbeidskunnskap gjennom å snakke med mødrene

Siden informantene og jeg utviklet kunnskap sammen gjennom intervjuene, hadde vi alle en viss grad av makt i situasjonen. Likevel var det jeg, som forsker, som innehadde mest makt. Dette skyldes at jeg på forhånd hadde definert forskningsfokuset og styrte samtalene gjennom utformingen av spørsmålene. Under intervjuene forsøkte jeg kontinuerlig å være bevisst på mine valg, posisjon og ansvaret som forsker. For meg handlet dette om å lytte aktivt og gjengi informantenes fortellinger nøyaktig slik de ble fortalt, uten å tilføre eller utelate noe for å passe en bestemt agenda. Målet mitt var, etter beste evne og med oppriktighet, å presentere mødrenes historier på en mest mulig representativ måte, samtidig som jeg prøvde å sikre deres integritet ble ivaretatt og deres stemmer ikke ble overskygget.

3.4.1 Intervjuprosess og intervjuguide

I intervjuene benyttet jeg en intervjuguide som jeg hadde utarbeidet i samarbeid med veilederen min (se vedlegg nr. 1). Guiden var strukturert som en tabell med tre kolonner:

"Tema/hovedspørsmål", "Spørsmål" og "Kommentarer". Jeg startet hvert intervju med å be mødrene fortelle litt om seg selv og sine familier for å innhente bakgrunnsinformasjon og kontekst. Dette inkluderte detaljer om mødrenes alder, fødeland, oppholdstid i Norge, utdanning, økonomi, familieforhold, nettverk, interesser og daglige aktiviteter. Når jeg spurte om mødrenes økonomiske situasjon, unngikk jeg å gå i dybden om hvor mye mødrene tjente. Målet var å få en overordnet forståelse av hvorvidt de opplevde økonomiske utfordringer, da lønnet arbeid også kan betraktes som en del av foreldreskapet eller morsarbeidet (NOU 2020:14, s.166). Samtidig påvirker økonomien i stor grad hvordan mødrene velger å gjøre sitt morsarbeid, for eksempel om de har økonomisk mulighet til å sørge for at barna deltar i fritidsaktiviteter (Eimhjellen & Arnesen, 2018, s.6-7). Denne innledende delen av samtalen hjalp meg ikke bare med å bli bedre kjent med informantene, men bidro også til å skape en trygg og avslappet atmosfære. Slik jeg opplevde det, var dette med på å bygge tillit mellom meg og mødrene.

Deretter ba jeg mødrene beskrive hva de gjorde "som mødre" fra de sto opp om morgenen til de la seg om kvelden, og om de også utførte morsarbeid om natten. Dette var mitt hovedspørsmål, og hensikten var å få en detaljert innsikt i deres *gjøren* som mødre, snarere enn å spørre om en typisk dag (Smith, 2005, s.54-59; Widerberg, 2015, s.52-53). Jeg ønsket å avgrense undersøkelsen til det arbeidet mødrene selv oppfattet som en del av deres morsrolle, og ikke andre aktiviteter som for eksempel arbeidsoppgaver knyttet til en profesjonell rolle (Nilsen & Breimo, 2023, s.104-108; Smith, 2005, s.75-76; Widerberg, 2015, s.54-55). Ved å fokusere eksplisitt på morsarbeid kan det imidlertid ha ført til at visse typer arbeid som samfunnet ser på som del av morsarbeidet – men som mødrene kanskje ikke selv definerer som morsarbeid – ble utelatt. Eksempler på dette kan være lønnet arbeid eller andre typer omsorgsarbeid utenfor hjemmet. På denne måten ble både jeg og mødrene mer avhengige av deres egne definisjoner av morsarbeid, noe som kan ha påvirket hva som ble fremhevet i samtalene og i dette studiet. Vi brukte mesteparten av tiden på å reflektere rundt og diskutere deres morsarbeid både i fortid og nåtid. Intervjuene varte fra to til tre timer, med hovedvekten på dette spørsmålet (Nilsen & Breimo, 2023, s.104-108; Smith, 2005, s.151-156).

De øvrige spørsmålene i intervjuguiden fungerte som oppfølgingsspørsmål til hovedspørsmålet. Et eksempel på et slikt oppfølgingsspørsmål er: *"Har du erfaring med at din måte å være mamma på skiller seg fra måten andre mødre rundt deg er på?"* Disse

spørsmålene var utformet for å utdype og nyansere mødrenes refleksjoner over sitt morsarbeid. For å holde samtalene fokusert på hovedspørsmålet, brukte jeg kommentarer og "huskenotater" som støtte under intervjuene. Disse notatene, fungerte som en guide for meg, og dere kan finne under kategoriene "spørsmål" og "kommentarer" i vedlegget nr. 1.

Under "spørsmål" står det enkle spørsmål som hjalp meg å føre samtalen, siden hovedspørsmålet var bredt og omfattende. Spørsmålene hjalp meg å fokusere det jeg ønsket. Her kunne jeg stille spørsmål som "hvorfor gjør du ting på den måten" eller "hvor har du lært å gjøre ting på denne måten". Disse spørsmålene hjalp meg særlig med å gjøre IE i intervjuene. Jeg var ikke interessert i hvordan de definerte morsarbeidet, men heller det morsarbeidet som er kroppsliggjort og som gjennomsyrer deres hverdag (Magnussen, 2015, s.54-56 Smith, 2005, s.54-59). Derfor ved å spør; hvordan gjør de morsarbeidet, hvorfor gjør de det slik de sier at de gjør, i møte med hvem, når på dagen gjør de det arbeidet, bidro det å gi en helhetlig beretning av morskapsarbeidet i hverdagen til disse mødrene som både er bevisst og ubevisst for dem. Under "kommentarer" er det notater som hjalp meg å holde den røde tråden i intervjuene. Et eksempel er "Husk: tanker og følelser er noe vi gjør!" Dette hjalp meg også med å anvende institusjonell etnografi, og streve etter å gjør ting i tråd med IE, samt å få frem de praktiske, mentale og emosjonelle aktivitetene knyttet til morsarbeidet.

3.4.2 Min opplevelse av intervjuene

Mine intervjuerfaringer og opplevelser med mødrene var i stor grad lærerike. Jeg følte en form for nærhet da mødrene snakket om sitt morsarbeid, fordi jeg kunne relatere mye av det de sa til det min egen mor gjorde og fremdeles gjør. Dette gjaldt spesielt husarbeid. Samtidig følte jeg også en form for distanse, da jeg ikke er en mor selv og ikke vet hvordan det føles å gjøre så mye mentalt og emosjonelt arbeid knyttet til det å være en mor. Ifølge Neumann og Neumann kan denne distansen og nærheten ha vært med å påvirke datautviklingen og analysen (2012, s.11-13, 18-19). Da nærheten medførte at jeg til tider var veldig ettergivende med disse mødrene ved at jeg kunne glorifisere disse mødrene og fremstille at de ikke har mangler i sitt morsarbeid i selve analysen, noe som er urealistisk da det alltid er mulighet for forbedring. Distanseringen har medført at jeg har evnet å se det mangfoldige og omfattende morsarbeidet som disse mødrene gjøre, som de sannsynligvis ikke er så bevisst på grunnet at det arbeidet er kroppsliggjort, og de ser på det som noe helt normalt.

Sarah var min første informant som jeg intervjuet. Hun var veldig frampå og hadde mange meninger om barneoppdragelse, familieliv, foreldreskap og hvordan hun opplevde seg møtt av storsamfunnet som en innvandreremor. Samtidig kom hun med en del kritikk rettet mot hvordan vi som et samfunn velger å oppdra våre barn og hvordan vi samhandler med folk fra ulike kulturelle bakgrunner, noe jeg opplevde som svært interessant sammenlignet til de andre informantene som kunne idealisere det norske samfunnet. Hennes evne til å observere mangler i det norske samfunnet og samtidig komme med kritikk kan ha sammenheng med at hun har bodd lenger i Norge enn de fleste av informanter, og derfor har hatt flere erfaringer i møte med det norske samfunnet som har vært med å utvikle hennes kritiske tenkning. Jeg opplevde også at Sarah tok litt av styringen i selve intervjuet og hadde tydelige meninger om hennes morsarbeid. Dette observeres blant annet da jeg spurte henne om hun kunne snakke om en helt vanlig dag i hennes hverdag, fortalte hun at hun heller vil snakke om en vanlig uke som en mor enn en vanlig dag. Dette indikerer at hun allerede har kunnskap om det morsarbeidet hun utfører. I tillegg til det, kom Sarah med noen forslag om hva vi kan snakke om i intervjuet, ved å si "nå skal jeg fortelle deg noe som jeg tror du vil finne interessant". Dette medførte til at samtalen vår var flytende, der jeg opplevde at hun fikk være med å styre retningen samtalen tok.

I samtale med Fatima opplevde jeg henne som veldig stresset og ansent. Hun formidlet ofte følelsene og tankene sine på måter jeg ikke helt forstod. Flere ganger begynte hun på en setning uten å fullføre poenget, for så å ta opp et nytt tema. Det var utfordrende for meg å holde henne fokusert på det jeg var interessert i å utforske, men samtidig ønsket jeg ikke å avbryte henne. For eksempel snakket hun mye om hvordan hun og familien kom til Norge, hvilke utfordringer de har opplevd i den forbindelse, og delte mye om livet i opprinnelseslandet. Selv om hun snakket om sårbare temaer, opplevde jeg at hun følte seg komfortabel i samtalen vår og at hun hadde tillit til meg. Jeg lot henne derfor dele tankene sine før jeg begynte å spørre om hva hun gjør som mamma. Akkurat i denne situasjonen styrte jeg litt av samtalen vår, slik at jeg kunne utforske hennes morsarbeid.

Det lengste intervjuet jeg hadde, var med Diana. Jeg oppfattet Diana som svært avslappet, trygg, tydelig i sine meninger og veldig presis i sine beskrivelser. Hun fortalte veldig strukturerte og kronologiske fortellinger, og hoppet sjeldent fra et tema til et annet. Hun fremstod også som veldig selvsikker. Diana var den informanten som reflekterte mest rundt

hvordan oppdragsarbeid blir gjort i Midtøsten og hvordan oppdragsarbeid blir gjort i Norge. Til tross for at Diana ikke har bodd i Norge i mer enn 10 år, har hun og ektefellen klart å fullføre videregående skole, fått faste stillinger og oppnådd en stabil økonomi som gjør det mulig for dem å forsørge sine barn. Hun endret også raskt sine matvaner etter å ha kommet til Norge.

Amal var en av informantene som ble svært overrasket av å se meg. Dette skyldtes at hun hadde forventet at jeg var en norsk etnisk kvinne, men at jeg behersket det arabiske språket. Først virket Amal litt engstelig, men jeg merket at hun ble tryggere etter hvert. Jeg tror denne lettelsen kom av at hun ikke trengte å bekymre seg for språklige barrierer, noe hun selv uttrykte at hun hadde vanskeligheter med under intervjuet. Det kan også være at hun følte seg friere til å snakke om sitt morsarbeid uten frykt for å bli bedømt av en norsk etnisk kvinne. Amal nevnte nemlig i intervjuet at hun unngår å snakke norsk i møte med majoritetsetnisk småbarnsforeldre.

Den siste informanten jeg intervjuet var Noor. Intervjuet foregikk via Teams, noe jeg opplevde å påvirke vår samtale. Blant annet oppstod det noen ganger misforståelser og at formidlingen ikke var helt klar og tydelig. I begynnelsen av intervjuet svarte Noor ofte med “ja”, “mhm” og korte setninger. Jeg måtte ofte spørre henne om hun kunne utdype det hun sa. Jeg opplevde at jeg måtte opparbeide tillit til Noor. Dette ble tydelig for meg da det ble en klar endring i samtalen, fra korte setninger, til lange og reflekterte tanker rundt hennes gjøren som mamma. Jeg opparbeidet tillit ved å le litt, fortelle at hun må ta den tiden hun trenger for å reflektere før hun svarer, og jeg betrygget henne også om at hun kunne bruke det språket hun var mest komfortabel med. Jeg ga også litt informasjon om meg selv, slik at hun kunne få kjennskap til hvem jeg var. Da denne barrieren var brutt ned, kunne jeg tydelig observere den store kjærligheten hun hadde for sine barn og hvor enorm innsats hun la ned i sitt morsarbeid.

3.4.3 Kritisk refleksjon rundt intervjuingen

Informantene har en muslimsk religiøs bakgrunn, mens jeg har en kristen bakgrunn. I møte med informantene valgte jeg bevisst å ikke nevne min religiøse posisjon, verken før, under eller etter intervjuene. Hensikten med dette var å skape et så trygt og tillitsfullt miljø som mulig, slik at informantene ikke skulle føle seg annerledes enn meg. Denne avgjørelsen var imidlertid også forankret i mine tidligere erfaringer med hvordan muslimer med

innvandrerbakgrunn har oppfattet meg som en av "de andre". Tidligere har jeg opplevd at enkelte muslimer har tatt avstand fra meg på grunn av min religiøse bakgrunn. Noen muslimske venner har for eksempel uttrykt at det er enklere for meg å være innvandrere i Norge fordi jeg ikke møter de samme negative holdningene knyttet til islam. Disse erfaringene gjorde det viktig for meg å fokusere på det vi hadde til felles, nemlig vår felles erfaring som innvandrere fra Midtøsten, uten å gi mer informasjon om min kristne tro. Under intervjuene kom det frem at flere av mødrene hadde opplevd diskriminering, hat, rasisme og ekskludering på grunn av sin religiøse bakgrunn. Jeg reflekterte over at denne åpenheten kanskje ikke ville vært like tydelig dersom jeg hadde nevnt min kristne tro. Ved å unnlate denne informasjonen kunne informantene fritt dele sine erfaringer uten å føle behov for å beskytte seg selv eller tilpasse sine fortellinger basert på antagelser om min religiøse posisjon.

Til tross for dette, kan det være at jeg har vært for opptatt av mine egne følelser og tanker rundt min religiøse identitet, og hvordan jeg har opplevd at folk har forstått meg - at jeg har koblet dette for tett til mitt ståsted, og hvordan jeg opplever meg selv i møte med disse ulike gruppene. Kanskje informantene ville ha delt enda mer om seg selv og sitt morsarbeid dersom jeg hadde gitt uttrykk for mitt religiøse ståsted, da dette kunne skapt enda mer tillit til hverandre. Dette er nettopp det Smith prøvde å fremheve med begrepet «standpoint» (Smith, 2005, s.7-13, 31; Nilsen & Breimo, 2023, s.32-33; Widerberg, 2015, s.24). Selv om jeg starter utforskningen fra mødrenes eget ståsted, er det likevel viktig å bemerke ifølge Neumann og Neumann, at forskerens bakgrunn og erfaringer vil alltid påvirker både gjennomføringen og forståelsen av forskningen (2012, s.11-13, 18-19). Med andre ord, er det ikke bare informanters perspektiver som påvirker dette forskningsprosjektet, men også måten jeg selv erfarer verden på, basert på min egen kropp, mitt ståsted og min etnisitet, kjønn og alder. Disse faktorene påvirker hvordan jeg forstår og opplever det som forskes på.

3.5 Ethiske vurderinger

I dette delkapittelet skal jeg fokusere på de etiske vurderingene som jeg har foretatt meg før, under og etter intervjuprosessen. Jeg har valgt å forholde meg til David Silverman (2014, s.148) sine fire etiske grunnprinsipper knyttet til intervjuprosessen, nemlig; frivillig deltakelse og rett til å trekke seg, konfidensialitet, beskytte deltakere mot skade, og gjensidig tillit mellom forsker og deltaker.

I denne delen vil jeg først redegjøre for hvorfor det var nødvendig å melde forskningsprosjektet til SIKT. Deretter beskriver jeg hvordan jeg kommuniserte med informantene i forkant av intervjuene og hvordan datamaterialet ble oppbevart. Videre forklarer jeg hvordan anonymiteten og konfidensialiteten til informantene ble ivarettatt. Avslutningsvis sier jeg noe om transkripsjonsprosessen.

3.5.1 Informert og frivillig samtykke

På bakgrunn av at jeg utviklet indirekte identifiserbare personopplysninger ved å ta lydopptak, ble jeg forpliktet til å sende et meldeskjema til SIKT. Dette gjorde jeg med hjelp fra min veileder før prosjektet startet. Til tross for at jeg ikke intervjuet om de mest intime temaene i mitt forskningsarbeid, anser Sikt benevnelse av religion og etnisk opprinnelse som sensitive opplysninger (SIKT, u.å.). Antageligvis anser også noen at lønnet og ulønnet arbeid, helse, tema om barneoppdragelse og familieliv som private opplysninger. Derfor valgte jeg å foreta meg nødvendige tiltak før, etter og i analyse-prosessen for å ivareta og sikre personvernet til informantene. Ved å melde ifra til SIKT ble jeg nødt til å følge deres retningslinjer ved å håndtere datamaterialet på en mest mulig konfidensiell måte etter lovlig grunnlag og god dokumentasjon (u.å.). Jeg var også kjent med at enhver opplysning som kan gjøre deltakeren gjenkjennelig, enten direkte eller indirekte, og kan knyttes til deltakerne, anses som et personvernbrudd (SIKT, u.å.). Dette kan inkludere alt fra etnisitet, adresse, til stemmen fra lydopptak og navn på deltakeren og alder. Som tidligere nevnt inkluderte jeg også i meldingskjema til SIKT informasjonsskrivet og samtykkeskjema som informerer informantene om frivilligheten til å delta i forskningsprosjektet og om deres rettigheter som deltakere.

3.5.2 Utvikling og oppbevaring av datamaterialet

All kontakt med informantene for å avtale tid og møtested foregikk gjennom e-post og meldinger. Alle meldinger og e-poster ble slettet etter at intervjuene var gjennomført. Derimot oppbevarte jeg telefonnumrene og e-postadressene til informantene, i tilfelle jeg hadde behov for å klargjøre noe i forhold til det som ble sagt under intervjuet, eller dersom jeg hadde behov for enda et intervju med informantene.

I selve intervjuet hadde jeg tatt med informasjonsskrivet til intervjuene slik at informantene kunne lese gjennom vedlegget, eller ha muligheten til å stille meg spørsmål dersom de ikke

forstod innholdet i selve informasjonsskrivet. Under intervjuet ble det tatt lydopptak med diktafon slik at jeg kunne fokusere fullt ut på samtalen med informantene og sikre meg at problemstillingen ble belyst. Informantene fikk også muligheten til å si nei til å bli tatt lydopptaket av før intervjuet startet. Lydopptaket hjalp meg med å bevare alt som ble sagt under intervjuet, slik at viktig informasjon ikke gikk tapt. Det hjalp også med å opprettholde god kommunikasjon og sikre at informantene forsto spørsmålene som ble stilt. I tillegg åpnet det opp for å stille oppfølgingsspørsmål uten å måtte fokusere på og notere alt under intervjuet. Før intervjuet startet, informerte jeg informantene muntlig om at det skulle bli tatt opp lydopptak, i tillegg til at jeg hadde på forkant av intervjuet informert om dette gjennom informasjonsskrivet. Dette ble gjort for å sikre at informantene fikk med seg all nødvendig informasjon. Lydopptakene av forskningsintervjuene ble deretter transkribert og lagret på VeraCrypt. Det er også der jeg oppbevarte kontaktinformasjonen til informantene. Samtidig benyttet jeg meg av en notatblokk under intervjuet, hvor jeg noterte ned små stikkord og oppfølgingsspørsmål. Disse papirene ble makulert rett etter at intervjuene var gjennomført. De skriftlige samtykkeskjemaene er lagret i en egen mappe på et trygt sted og vil også bli makulert ved slutten av prosessen. Når prosjektet er ferdig og vurdert, vil alt slettes slik at det ikke ligger igjen noen spor av samtalene, inkludert alle avtaler som ble gjort muntlig og skriftlig.

3.5.3 Konfidensialitet og anonymisering

Som forsker plikter jeg å anonymisere data for å beskytte at informantenes identitet ikke avsløres til andre. I dette studiet har jeg i hovedsak sikret slik anonymisering ved å ikke gå særlig inn i detaljer på mødrenes bakgrunnsvariabler. Slik som hvor i Midtøsten disse mødrene kommer fra eller hvor i Norge de bor. Jeg har også erstattet informasjon som kan være identifiserende med informasjon som ikke virker identifiserende og, men som likevel ikke endrer vesentlig på det som blir fortalt eller på rammene det blir fortalt innenfor.

Under transkriberingsprosessen skrev jeg ikke informantenes navn på dokumentene. Jeg lagret dokumentene som "Kandidat 1", "Kandidat 2" og så videre. Imidlertid nevnte noen mødre barnas navn i intervjuene. Da jeg transkriberte, valgte jeg å unnlate å skrive navn på barna i dokumentene, og skrev heller ned: datteren, sønnen, mitt barn, barna mine etc. I masteroppgaven bruker jeg fiktive navn på informantene for å forhindre at deltakerne kan gjenkjennes. Andre tiltak som ble foretatt for å anonymisere er blant annet at jeg ikke

inkluderer den eksakte alderen på mødrene og deres barn. I tilfeller der mødrene har snakket om alder i forhold til når de kom til Norge, har jeg anonymisert dette ved å eksempelvis skrive "da jeg kom til Norge i en ung alder".

I intervjuene har mødrene beskrevet spesifikke situasjoner knyttet til noen av deres barn, hvor de har inkludert navn, alder og kjønn. Disse sensitive opplysningene har jeg håndtert ved å utelate barnets navn, justere alderen og generalisere situasjonene slik at de gjelder flere barn. Jeg har også endret antall barn mødrene har nevnt, slik at dette ikke stemmer overens med det faktiske antallet. Noen ganger var det imidlertid nødvendig å beholde barnets spesifikke kjønn eller alder for å formidle mødrenes bekymringer slik at det gir mening. En annen sensitiv opplysning som mødrene delte i intervjuene, var knyttet til deres og barnas helseutfordringer. Dette valgte jeg å anonymisere, opp mot retten til beskyttelse etter personvernloven. I stedet inkluderer jeg en generell beskrivelse, for eksempel kun ved å si at enten mødrene eller barna har helseutfordringer. Et annet tiltak som ble foretatt var knyttet til barnas fritidsaktiviteter. Jeg har endret på aktivitetene til barna, ved å fremstille at de går på en annen aktivitet enn det de faktisk deltar i. Til slutt nevner jeg heller ikke mødrenes morsmål, profesjon og utdanning.

3.5.4 Transkribering og oversettelse

Etter jeg hadde gjennomført intervjuene, startet jeg transkriberingsprosessen. Dette innebar å skrive ned ordrett det mødrene sa fra muntlig til skriftlig form. Siden intervjuene i bunn og grunn foregikk på arabisk, måtte jeg oversette fra muntlig arabisk tale til skriftlig norsk. Etersom jeg kun kan snakke og forstå arabisk, men ikke lese og skrive det, kunne jeg ikke transkribere intervjuene på arabisk.

Jeg prøvde så godt jeg kunne å formidle mødrenes historier på en god og representativ måte ved å oversette og transkribere alt til norsk. For å oppnå gode resultater, brukte jeg god tid på oversettelse og transkripsjon. Jeg forsøkte å være så tydelig som mulig i å gjengi det mødrene sa under intervjuene. Denne prosessen varte i over seks uker ettersom jeg ønsket å være så nøyaktig som mulig i oversettelsesprosessen.

En av utfordringene jeg støtte på var de ulike grammatiske nyansene og språkstrukturene mellom arabisk og norsk. Samtidig hadde jeg i noen tilfeller vanskeligheter med å oversette kulturelle begreper og ordtak, da disse ikke alltid har direkte tilsvarende begreper i det norske

språket. Et eksempel på dette var når mødrene snakket om et ønske om at barna deres skulle oppnå suksess og ha en god fremtid. På arabisk uttrykkes dette gjerne ved å si "Hvis Gud vil (Inshallah) vil jeg se dem som brud en dag". Det betyr ikke at mødrene ville at barna skulle gifte seg, men heller at de skulle ha en god fremtid og lykkes som voksne. Min arbeidserfaring som muntlig tolk var til nytte her, da jeg allerede var klar over disse språklige utfordringene og barrierene. I en slik situasjon, hvor jeg ikke fant et direkte norsk ord som kunne oversette det mødrene prøvde å formidle med ett enkelt ord på arabisk, valgte jeg å gjengi meningen på norsk ved å bruke flere ord for å beskrive det samme. På denne måten forsøkte jeg å bevare essensen av det mødrene uttrykte, samtidig som jeg sikret at deres budskap ble forståelig i den norske konteksten.

Et ekstra arbeid jeg gjorde knyttet til transkribering og oversettelse, var at jeg gikk gjennom lydopptakene og tekstene samtidig etter at jeg hadde transkribert intervjuene ferdig. Dette gjorde jeg for å sikre at informasjon og slike nyanser ikke gikk tapt. Etter min mening lyktes jeg med å oversette mødrenes historier på en god måte. Uansett hvilket språk man oversetter fra og til, vil visse nyanser gå tapt i oversettelsesprosessen.

3.6 Analyse av datamaterialet

For å utforske morsarbeidet til innvandrer mødre og forstå sammenhengen mellom mødrenes "gjøren" på bakkenivå og de institusjonelle forventningene, kravene og idealene de må forholde seg til i sitt morsarbeid, delte jeg mitt analytiske arbeid i to faser som. Den første analysefasen beretter jeg det empiriske datamaterialet og kobler det opp mot begrepene «arbeid» og «arbeidskunnskap» (Smith, 2005), mens den andre analysefasen drøfter jeg det merarbeidet mødrene gjør i hverdagen knyttet til sitt morsarbeid.

I den første analysefasen begynte jeg med en empirisk beskrivelse av hva mødrene faktisk gjør når de beskriver sitt daglige morsarbeid. Jeg fokuserte på mødrenes felles kunnskap og erfaringer knyttet til deres eget morsarbeid. Jeg vektla å synliggjøre hvordan det som beskrives i intervjuene kan forstås som arbeid opp mot begrepene arbeid og arbeidskunnskap fra IE (Smith, 2005). Dette var særlig viktig da mødrene sjelden selv var oppmerksom på de hverdagsaktivitetene de utførte kan forstås som en type arbeid i lys av IE. Dette ble særlig tydelig når mødrene snakket om sitt morskap som noe de "er" fremfor noe de "gjør". En av informantene sier for eksempel: "Mor er en mor uansett hvor hun er i verden." Dette forstår

jeg som at en mor er noe man er, mer enn noe man gjør. Denne kombinasjonen mellom hvordan jeg forstår og tolker det informantene forteller, og hvordan de selv forstår og fortolker sitt eget arbeid kalles for fortolknings- og forståelselæren, altså hermeneutikk (Krogh, 2014, s.10). Hermeneutikk handler i hovedsak om hvordan vi kan forstå, hvordan vi forstår, hvorfor noe gir mening og noe annet ikke gir mening. Denne forståelsen og fortolkningen er ikke kun knyttet til språk, men også handlinger. Med andre ord, hvordan mødrene forstår sine egne handlinger når de gjør morsarbeidet (Krogh, 2014, s.7-8). I dette eksemplet forsto mødrene at morskap er knyttet opp mot noe man er, en form for identitet, mer enn noe man gjør. Mens min forståelse av deres morskap, er knyttet til noe de gjør først og fremst.

På bakgrunn av at vi IE er opptatt av folks gjøren (Widerberg, 2015, s.52-53), eller mer konkret med å undersøke folks *arbeid* (Smith, 2005, s.151-152). Utforsker jeg derfor dette morsarbeidet i første analysefasen ved å fokusere på flere sentrale spørsmål i analysen, som jeg, i samarbeid med veilederen min utviklet for å få dybde i mitt hovedspørsmål: Hva slags arbeid utfører mødrene? Hvilke relasjoner inngår de i når de gjør morsarbeid? Hvilke kunnskaper og kompetanse besitter mødrene for å utføre dette arbeidet? Hvordan oppleves dette arbeidet? Og hvilke utfordringer og suksesser har de erfart? For å gi en detaljert fremstilling av mødrenes erfaringer og opplevelser, undersøker jeg morsarbeidets fysiske, mentale og emosjonelle dimensjoner. Gjennom dette forsøker jeg å synliggjøre hvordan morsarbeidet består av en kompleks sammensetning av aktiviteter, refleksjoner og følelser.

Jeg påbegynte den andre analysefasen etter at jeg hadde lest gjennom mine funn gjentatte ganger. Jeg stilte meg selv spørsmålet: Hva kan funnene fortelle om de ulike aspektene ved morsarbeidet? Videre begynte jeg å reflektere over hvordan mødrenes morsarbeid er knyttet til andre mennesker, hvilke kunnskaper og ferdigheter som ser ut til å være nødvendige, og hvilke utfordringer og muligheter dette arbeidet innebærer i relasjon de inngår i, i hverdagen. Ved å se nærmere på disse aspektene, ble jeg oppmerksom på hvor omfattende og mangfoldig dette arbeidet faktisk var. Dette ledet meg til å sammenligne det med hva etnisk norske mødre sannsynligvis utfører i tilsvarende situasjoner. Innledningsvis planla jeg å fokusere på hvordan mødrenes morsarbeid er vevd inn i styringsrelasjoner, og hvordan ulike institusjonelle forhold påvirker og regulerer informantenes hverdagsliv.

Imidlertid, etter hvert som jeg ble mer bevisst på det ekstra arbeidet disse innvandrer-mødrene utfører, kunne jeg ikke ignorere dette merarbeidet som kom til syne i først analysefasen. Jeg tok derfor et bevisst valg om å fremheve dette merarbeidet for å gi en dypere forståelse av hva disse kvinnene faktisk gjør i sin hverdag som mødre i Norge i den andre analysefasen. Gjennom denne prosessen identifiserte jeg hvordan mødrene utfører betydelig merarbeid for å møte de forventningene og kravene som ble stilt til dem, og for å oppnå de samme resultatene som etnisk norske mødre gjør med mindre innsats. Først definerer jeg hva som menes med et mangfoldig og omfattende arbeid, før jeg deretter diskuterer dette merarbeidet som informantene utfører i sitt morsarbeid.

Til tross for at jeg ikke gikk inn i dybden på de styringsrelasjonene og institusjonelle føringene, vil man kunne legge merke til i teksten hvordan disse mødrene blir styrt til å leve opp til idealer som blir definert av storsamfunnet. Vi kan også se i hvilke institusjoner mødrene samhandler med når de gjør sitt morsarbeid.

3.7 Å vurdere kvaliteten på eget forskningsarbeid

Da jeg tok et tilbakeblikk på mitt forskningsprosjekt for å vurdere kvaliteten på forskningsarbeidet ved å se på forskningens validitet, altså gyldighet, og forskningens reliabilitet, pålitelighet (Gleiss & Sæther, 2021, s.201-206). Tok jeg utgangspunkt i å besvare to punkter: 1) om de konklusjonene jeg har trukket frem er gyldige, og 2) om mitt datamateriale kan generaliseres eller overføres. Målet her er å vurdere om den forskningen jeg utførte er til å stole på. Jeg har vært bevisst på at vi i IE ikke forsker på kategorier eller grupper av mennesker, men heller menneskenes bestemte ståsted (Smith, 2005, s.7-13, 31; Nilsen & Breimo, 2023, s.32-33; Widerberg, 2015, s.24). Derfor representerer informantene ikke en enhetlig gruppe, men først og fremst seg selv. På grunn av dette kunne jeg ikke ta lett på spørsmålet om generalisering, derfor benyttet jeg enormt mye tid på å reflektere rundt hvordan jeg kunne sikre god kvalitet på forskningsarbeidet mitt.

Jeg benyttet meg av institusjonell etnografi for å beskrive en detaljert og helhetlig intervjusituasjon, som inkluderer både mentale, emosjonelle og fysiske aktiviteter. På denne måten kunne jeg sikre overførbarheten gjennom detaljert beskrivelse av deltakernes ståsted og intervjukunnskapen som ble produsert i samarbeid med informanter. Til tross for at informantene representerer et bestemt ståsted, er de bærere på arbeidskunnskap om sitt eget

morsarbeid. Kunnskapen de har tilegnet seg om sitt eget morsarbeid, er et resultat av de relasjonene de har inngått i, i hverdagen. Dette betyr at denne kunnskapen kan bli synliggjort hos andre innvandrer mødre i ulike situasjoner på tvers av bosted. Mødrene på tvers av landegrenser forholde seg til den samme kunnskapen om hva som er forventet av dem, hva som er akseptabelt, riktig og ikke minst viktig. Disse morskapsdiskursene kan nemlig generaliseres til å gjelde flere mødre, ikke bare innvandrer mødre fra Midtøsten i Norge, men også andre mødre som for eksempel norsk etniske mødre som også kan bære på en dårlig samvittighet overfor sitt morsarbeid da de også kanskje kan oppleve å ikke strekke til heller som mødre.

Etttersom jeg intervjuet for få informanter, kan vi også stille oss kritiske til intervjuresultatene mine og om de faktisk kan generaliseres. Derimot begrenses ikke generaliserbarhet kun til å gjelde mange intervjuer, men man kan også søke dybde i et spesifikt problemområde ved hjelp av kvalitativ metode ved å intervju et mindre tall av informanter (Kvale et al., 2015, s.200). Jeg mener de fem intervjuene jeg hadde ga en nok så tilstrekkelig fremstilling av det morsarbeidet disse innvandrer mødre gjør i hverdagen. Ved at jeg kun fokuserte på få informanter, åpnet det opp for meg å gå inn i en detaljert beskrivelse av mitt datamateriale, som jeg kanskje nødvendigvis ikke hadde evnet å legge fram for dere dersom utvalget mitt var større. Blant annet presenter jeg i "første analysefasen " en detaljert beskrivelse av mødrenes tanker, meninger, følelser av sitt eget morsarbeid. I dette kapitlet har jeg sørget for å gi stemme til disse mødre slik at de kan fortelle dere hvordan de opplever og erfarer sitt eget morsarbeid. Mens i det "andre analysefasen" kommer jeg inn med mine refleksjoner i lys av det mødre har snakket om i intervjuene, der jeg forsøkt å styrke påliteligheten ved å knytte mine funn til relevant forskning og teori, som blir definert som teoretisk generalisering (Nadim, 2015).

På bakgrunn av at informantene og jeg har utviklet virksomhetskunnskap om mødrenes morsarbeid sammen (Smith, 2005, s.154-155), betyr det at jeg som forsker har satt mitt eget subjektive preg på datamaterialet. Dette påvirker påliteligheten i datamaterialet, og gjør det vanskelig for andre å reprodusere de samme forskningsresultatene. For å styrke reliabiliteten og validiteten i forskningsprosjektet, har jeg prøvd opp gjennom teksten å beskrive, reflektere over og fortolke hvordan jeg som forsker har påvirket forskningsprosessen på forskjellige måter (Gleiss & Sæther, 2021, s.202-203).

Dette har jeg også gjort ved å forsøke å begrunne mine valg gjennom hele prosessen. Jeg har prøvd å være nøye med å fremheve både styrker og svakheter i denne prosessen, samt fremhevet de utfordringene jeg har opplevd. I tillegg har jeg arbeidet systematisk ved å gjøre rede for hvordan datamaterialet ble samlet inn og analysert. En slik refleksivitet løfter fram påliteligheten i forskningen, noe som er et viktig kriterium for denne metodikken jeg har valgt å benytte meg av (Gleiss & Sæther, 2021, s.203).

Likevel er det vanskelig å fastslå om resultatene ville blitt de samme hvis vi hadde forsket på en annen gruppe. Årsaken til dette er at “morskapsdiskursen” er i stadig utvikling. Dette ser vi ved at noen av mødrene har endret sitt morsarbeid raskt etter de flyttet til Norge. Det vi kan trekke frem her, er at resultatene som har kommet frem i studien, i form av felles erfaringer, kan være gjenkjennbare for andre muslimske innvandrermodre fra Midtøsten.

4.0 Første analysedel: Mødrenes morsarbeid

I denne første delen av analysen beskriver jeg innvandrermodrenes morsarbeid basert på dataene jeg har samlet inn. Jeg beskriver hvilket arbeid mødrene gjør, og hvordan de beskriver dette arbeidet. Her forsøker jeg å belyse hvem som gjør dette arbeidet, samt hvilke relasjoner mødrene er involvert i når de snakker om morsarbeidet sitt. Jeg prøver også å skille mellom arbeid som er fysisk, mentalt og emosjonelt. Det er viktig å være oppmerksom på at dette arbeidet i praksis ofte overlapper og er vanskelig å skille fra hverandre, da mødrene ofte gjør flere typer arbeid samtidig. Likevel kan det være analytisk nyttig å sortere arbeidet i ulike kategorier for å gi en oversikt over dette komplekse arbeidet.

Jeg starter kapitlet med å beskrive den travle hverdagen informantene mine beskriver og hvordan den travelheten preger mødrenes hverdag. Deretter så fremhever bekymringsarbeidet tidlig i analysen, fordi det viser hva mødrene ønsker for sine barn og deres fremtid, og hva som motiverer dem til å utføre sitt omfattende og mangfoldig morsarbeid. Det er et arbeid som peker mot fremtiden - mot målene mødrene har med morsarbeidet sitt. Videre presenterer jeg mødrenes innsats innen skolearbeid, som er nært knyttet til bekymringsarbeidet. Her fokuserer jeg på hvordan mødrene jobber for å trygge barnas fremtid gjennom å støtte og følge opp deres skolegang. I tillegg trekker jeg frem husarbeidet, som utgjør en sentral del av mødrenes daglige morsarbeid. Dette arbeidet kan forstås som en form for omsorgsarbeid som

bidrar til barnas trivsel og velvære. Jeg beskriver også mødrenes arbeid med barnas fritidsaktiviteter, der de legger til rette for og følger opp organisert fritid. Dette arbeidet har som mål å forhindre at barna opplever utenforskap i det norske samfunnet. Jeg retter også oppmerksomheten mot oppdragelsesarbeidet, som innebærer komplekse navigeringsprosesser. I dette arbeidet balanserer mødrene krav og idealer knyttet til foreldreskap og barneoppdragelse fra det norske samfunnet, sitt opprinnelsesland og innvandremiljøene i Norge. Matarbeidet blir også belyst, et arbeid som primært handler om å sikre god helse og velvære for barna, men også sikre barnas kulturelle identitet. Deretter går jeg nærmere inn på helsearbeidet, der mødrene møter spesifikke utfordringer knyttet til kulturelle forskjeller, språkbarrierer og begrenset tilgang til helseinformasjon. Samt løfter jeg frem mødrenes arbeid med sosiale relasjon som er avgjørende for å sikre mødrenes posisjon og barnas muligheter i det norske samfunnet. Til slutt fremmer jeg mødrenes evaluering av sitt eget morsarbeid og hvordan de kontinuerlig reflekterer over sin rolle og innsats som mødre.

4.1 Å gjøre morskap i hverdagen

Dette delkapittelet presenterer mødrenes beskrivelser av hverdagen og deres opplevelse av den. Her reflekteres det over hvorfor mødrene opplever hverdagen som travel og preget av tidsklemme, slik de selv ga uttrykk for. Videre drøftes hvordan denne opplevelsen av travelhet kan forstås i lys av forventninger knyttet til foreldreskap i Norge, der krav om å balansere arbeid, omsorgsoppgaver og fritidsaktiviteter skaper et press som mange foreldre kjenner på. Dette med utgangspunkt i IE og dens mål om å forstå "det sosiale" gjennom individers hverdagspraksis (Smith, 2005, s.54-59). Jeg innledet alle intervjuene med spørsmålet: *Kan du beskrive en vanlig dag som mor, fra du står opp om morgenen til du legger deg om kvelden?*

Alle mødrene opplever en eller annen form for travelhet. Bratvold og Voksne for barn (VFB) (2022) skriver at tidspress mellom jobb og familieliv oppgis som de største utfordringene med foreldrerollen generelt (s.44). Informanten Sarah var åpen og ærlig fra starten av om hvor travelt hun egentlig hadde det som mor i hverdagen. Derfor ba jeg henne beskrive en typisk dag i livet som mor med målet å utforske hvordan denne travelheten manifesterer seg i Sarahs hverdagslige erfaringer. Jeg fokuserte spesielt på de små, dagligdagse aktivitetene som IE vektlegger – for eksempel å pusse tennene eller ta oppvasken. Disse aktivitetene kan kaste lys over hva som bidrar til følelsen av travelhet (Nilsen & Breimo, 2023, s.18). Sarah svarte at det

var utfordrende å oppsummere en enkelt dag, og valgte i stedet å gi et innblikk i en typisk uke som mor:

Jeg har en travel hverdag. [...] Derfor er viktig at du vet at jeg har strukturert uken min veldig godt! Mandag jeg står opp hver dag klokka 06.00. Hjelper ungene med å gjøre seg klar til skolen og veileder dem. Mannen min lager matpakke og frokost til ungene [...]. Klokka 16.00 etter jobb begynner jeg å lage mat. Det tar meg 1-2 timer å forberede middagen. Når vi har spist ferdig, må jeg rydde og vaske, noen ganger hjelper mannen min meg. Mandager er lekse dag, så kl.19.00 begynner vi å gjøre lekser. Av og til må jeg være fleksibel, mens jeg forbereder middag, hjelper jeg ungene med lekser [...].

På tirsdag går barna på håndball. Når de kommer hjem fra trening går de rett i dusjen og vasker seg. [...] På onsdager kommer barna hjem fra skolen kl.12.30. Da har ungene litt mer fri på onsdager, da kan de sette seg ned og se på barne-tv og kose seg litt. Jeg lar dem se på barne-tv fordi jeg tenker at det er onsdag, det er midt i uken. De må få tid til å slappe av litt og lade opp til torsdag og fredag.

På torsdager går de på fotball. Etter skole og før trening pleier jeg å forberede et lite måltid, slik at de får spist litt før treningen slik at de får prestert. Jeg kjører dem til trening og henter dem etter trening. Alle fire barna har ulike aktiviteter, så alle må bli kjørt til ulike destinasjoner. Så jeg må hele tiden kjøre frem og tilbake [...]. Fredag er en mer avslappende dag. Da pleier vi å tilbringe mer familietid sammen. Ofte på fredager prøver jeg å samle familien og få til en familieaktivitet slik som å se på film. Filmen må ha et fint budskap, fordi jeg ønsker at de skal forstå realiteten av verden, at livet ikke er enkelt. Ofte ser vi på filmer som har et budskap for ungene.

Lørdager varierer veldig, men vi pleier å dra og handle. Ofte trenger barna nye klær til skolen, eller diverse skolesaker. De skal være godt kledd, de skal ha gode varme klær av kvalitet. Jeg prøver også å få til aktiviteter sammen med dem, [...] jeg må hele tiden underholde dem. [...] Mens på søndag er det full vaskedag. Siden lørdagskveld begynner jeg med husarbeid. Jeg begynner å skifte sengetøy, til lørdag klokken 12 på natta.

Sarah beskriver en nøye planlagt uke som omfatter både hennes morsarbeid og familiens aktiviteter. Sarahs dag starter med lønnet arbeid, etterfulgt av ulønnet husholds- og omsorgsarbeid hjemme – en annen form for morsarbeid (NOU 2020:14, s.100; Kitterød 2012a; Kitterød, 2012b). Dette inkluderer husarbeid, kjøring og henting av barn til organiserte fritidsaktiviteter, leksehjelp og innkjøp, som i IE defineres som fysisk arbeid (Widerberg, 2015, s.61-63; Bratvold & VFB, 2022, s.46-52). Ifølge Stefansen (2008) gir stramt organiserte hverdager ofte lite rom for fleksibilitet, da foreldrene har hovedansvaret for å sikre at rutiner og planer følges slik vi observerer i Sarahs eksempel (s.38-39). Sarah gjør også en tredje type morsarbeid som er mindre synlig: emosjonelt og mentalt arbeid. Dette innebærer aktiviteter som å tenke og føle rundt det fysiske arbeidet hun gjør, og å reflektere over familiens behov (Widerberg, 2015, s.52–54). Gjennom nøye planlegging og strukturering observerer og vurderer Sarah hva som er best for barnas sosiale, emosjonelle og fysiske behov (Smith, 2005). For eksempel erkjenner hun at barna trenger fritid midt i uken for å takle de to påfølgende skoledagene. Sarahs utsagn tyder på at det er hun som identifiserer familiens behov, tar beslutninger om hvordan ting skal gjøres, og enten gjør oppgavene selv eller delegerer dem til andre. Dette understreker den doble byrden av synlig fysisk arbeid og usynlig emosjonelt og mentalt arbeid som mange mødre bærer (Widerberg, 2015, s.52–55).

De andre informantene ga uttrykk for travelheten med å problematisere tidsklemmen de opplevde mellom lønnet- og ulønnet arbeid (Bratvold & VFB, 2022, s.49,54). Håndtering av tidsklemmen kan også sees på som en form for arbeid eller en daglig oppgave mødre må utføre i sitt morsarbeid (Smith, 2005, s.151-152). Amal beskrev hvordan studier og omsorgen for flere barn gjør det umulig for henne å ta på seg mer lønnet arbeid. Noor, derimot, forklarte at hun på grunn av helsetilstanden har valgt å redusere lønnet arbeid og jobber deltid i dag:

Meg: Hvorfor jobber du nå deltid?

Amal: Fordi helsemessige årsaker, da gikk jeg fra fulltid til deltid stilling.

Bratvold og VFB (2022) fremhever at kvinner, aleneforeldre og personer med lav utdanning ofte reduserer sin deltakelse i lønnet arbeid for å lette tidsklemmen og frigjøre tid til ulønnet arbeid (s.8). Dette har en sammenheng med at kvinner i større grad enn menn opplever utfordringer knyttet til tidsklemmen, og at det er et gap mellom foreldres idealer og hva de faktisk får til i hverdagen (Bratvold & VFB, 2022, s.49,54). Denne tilpasningen kan imidlertid forsterke økonomiske forskjeller, da de som allerede har dårlig råd, risikerer ytterligere

økonomiske utfordringer, noe som skaper nye samfunnsproblemer (Bratvold & VFB, 2022, s.8). Lønnet arbeid regnes samtidig som en del av forsørgelsesarbeidet og kan forstås som en forlengelse av mødrenes morsrolle (NOU 2020:14, s.166). Dette betyr at tidsklemmen mange mødre opplever på grunn av foreldreskap og barneomsorg ofte tvinger dem til enten å redusere lønnet arbeid eller bli overveldet av ansvarsbyrden (Ertesvåg et al., 2017). Dette samsvarer med Griffith og Smith (2005), som viser at forventningene til mødre ofte speiler virkeligheten til en privilegert og dominerende gruppe, snarere enn forholdene til kvinner fra lavere sosiale klasser eller aleneforeldre med begrensede ressurser (s.31-46; Smith, 1987, s.17-22). I Norge i dag stilles det økende forventninger til foreldres innsats, særlig innen barnas utdanning, fritidsaktiviteter og økonomiske støtte. Dette kan ytterligere forsterke følelsen av utilstrekkelighet blant foreldre (NOU 2020:14, s.41).

Funnene tyder på at mødrene streber etter å mestre en travel hverdag for å oppfylle de norske idealene og forventningene knyttet til foreldrerollen. Ifølge Bratvold og VFB (2022) opplever foreldre gap mellom foreldreidealer og hva de faktisk får til i hverdagen (s.49). Amal ga uttrykk for at hun ser på Norge som et land hvor hun ikke har full frihet til å bestemme hva som blir sagt eller gjort. Uttalelsen reflekterer hennes opplevelse av å leve i et samfunn med etablerte normer og forventninger som hun må forholde seg til, og som kan begrense hennes handlefrihet sammenlignet med det hun kanskje ville opplevd i sitt opprinnelsesland:

Jeg bor i deres land. Jeg bor ikke i mitt land for at jeg skal snakke hva enn jeg ville, mene hva enn jeg ville, eller gjøre hva enn jeg vil.

Amal føler at hun som innvandrere ikke kan klage eller uttrykke misnøye med det norske samfunnet, og at hun må leve opp til storsamfunnets forventninger uten å protestere. Dette kan tyde på at hun opplever usynlige barrierer som begrenser hennes morsarbeid (Campbell & Gregor, 2004). Basert på det som er presentert, kan vi observere hvordan de dominerende tankene knyttet til foreldreskap preger hverdagen til informantene, særlig når mødrene må håndtere og mestre en travel hverdag (Smith, 1987, s.19-22, 78-87). Hverdagen til disse innvandrer-mødrene er lik den etnisk norske, med et omfattende fysisk, emosjonelt og mentalt morsarbeid for å strukturere og organisere hverdagen (Bratvold & VFB, 2022). Likevel gjøre innvandrer-mødre mindre lønnet arbeid for å få tid til denne hverdagen, som kan tydes på at dette arbeide oppfattes som mer krevende for dem (Henriksen, 2010, s.68).

Innvandrer mødre fra Midtøsten utfører morsarbeid som krever nøye planlegging, strukturering og tilpasning for å møte familiens behov og samfunnets forventninger. Dette inkluderer fysisk, emosjonelt og mentalt arbeid, fra husholdning og barneomsorg til å balansere en travel hverdag med samfunnskrav (Nilsen & Breimo, 2023, s.35-37; Bratvold & VFB, 2022). Mange opplever press for å opprettholde en strukturert hverdag, noe som kan føre til travelhet og tidsklemme (Bratvold & VFB, 2022). Idealer om intensivt foreldreskap i Norge, som vektlegger kontinuerlig innsats for barnas trivsel og utvikling, kan forsterke dette ansvaret (Stefansen, 2008, s.38-39). Innvandrer mødrene forsøker å balansere disse idealene, noe som øker følelsen av belastning og ansvar (Smette & Rosten, 2019; Friberg & Bjørnset, 2019; Smith, 2005). De følgende delkapitlene utforsker hvorfor hverdagen kan oppleves som mer krevende for innvandrer mødre enn for etnisk norske mødre.

4.2 Bekymringsarbeid

Mødrene jeg intervjuet gjør omfattende mentalt og følelsesmessig arbeid, som i stor grad kan knyttes til det Nilsen (2017) beskriver som bekymringsarbeid (s.178-179). Ifølge Drugli (2002) innebærer denne bekymringen en indre uro relatert til barns velferd og støttebehov (s.7). I dette delkapittelet undersøkes hvordan innvandrer mødre fra Midtøsten håndterer bekymringsarbeid knyttet til barnas framtid i det norske samfunnet. Mødrene er bevisste på de utfordringene barna kan møte, spesielt knyttet til samfunnets normer, idealer og risikoen for utenforskap. Bekymringsarbeidet omfatter også hvordan de håndterer forskjellene mellom familiens egne verdier og de norske, særlig i forhold til barnas frihet. Mangelen på et støttende nettverk forsterker den emosjonelle og mentale belastningen mødrene står overfor. Delkapittelet belyser hvordan mødrene navigerer mellom ulike normer og verdier, og hvordan deres bekymringsarbeid påvirker deres morskap i hverdagen.

Informantenes bekymringsarbeid handler i stor grad seg om å sikre barnas framtid. Fatima har noe eldre barn enn de andre mødrene, og derfor er det kun ett av barna hennes i grunnskolen, mens resten går på videregående skole og/eller jobber. Hun beskriver det følelsesmessige og mentale bekymringsarbeidet som den mest energikrevende delen av hverdagen, langt mer belastende enn det fysiske arbeidet. Hennes hovedbekymring er hvordan hun kan støtte barna i å finne sin vei i arbeids- og samfunnslivet, eller som hun selv uttrykket det, "å finne den riktige vei":

Sønnen min skulle ha praksis i to år, fant han ikke praksis plass. Det var veldig vanskelig for han å finne praksis plass. Han leita ganske lenge, men fant ikke praksis

plass. [...] Jeg ønsker at mine barn skal ha en jobb, en familie og utdanning. At de finner den riktige veien.

Fatimas bekymringsarbeid reflekterer hennes ønske om å sikre barnas trygghet og suksess i livet, gjennom utdanning, arbeid og et godt familieliv. I lys av IE kan vi forstå bekymring som en form for mental og emosjonell innsats som krever tid og energi for å sikre barnas velferd og fremtid (Nilsen & Breimo, 2023, s.35-37; Widerberg, 2015, s.52-55). Flere av informantene opplever bekymringsarbeid som en naturlig del av deres morsarbeid. Dette mentale og emosjonelle arbeidet, som inkluderer aktiviteter som "bekymring," "stress," og tanker om "barnas fremtid," anses av mødrene som uunngåelig og integrert i deres daglige liv. Dette tyder på at morsarbeid er kroppsliggjort og gjennomsyrrer mødrenes hverdagsliv (Magnussen, 2015, s.54-56). Likevel er dette arbeidet energikrevende og tidsintensivt, selv om det ofte går ubemerket som arbeid (Magnussen, 2015, s.54-56; Smith, 2005, s.54-59).

Bekymringsarbeidet omfatter også om en bevissthet rundt de utfordringene barna kan erfare i møtet med det norske samfunnet. Fatimas bekymringsarbeid stammer fra hennes bevissthet om at innvandrere ofte har en mer usikker tilknytning til arbeidslivet, og at unge med innvandrerbakgrunn er mer utsatt for utenforskap (IMDI, 2023, s.49,53; Magnussen, 2015, s.4). Denne kunnskapen om det norske arbeidslivet (Smith, 2005, s.151-156) kan være preget av hennes egne erfaringer med utfordringer, inkludert rasisme, i arbeidslivet:

Da jeg å jobbe i praksis kom engang en ansatt til meg og spurte meg noe på norsk, som jeg ikke forstod. Jeg sa til henne at jeg ikke forstod spørsmålet. Hun gjentok spørsmålet fem ganger, men jeg forstod ikke spørsmålet. Så hun begynte å le, og alle de andre ansatte som var der, begynte å le av meg. Jeg følte meg veldig ydmyk. Jeg ble veldig sjenert over meg selv.

Fatima fortalte om en hendelse fra praksisplassen der hun ikke forsto et spørsmål på norsk. Dette førte til at de ansatte lo av henne, noe som fikk henne til å føle seg ydmyket og svært sjenert. Denne episoden illustrerer hvordan styringsrelasjoner påvirker Fatimas bekymringsarbeid (Magnussen & Nilsen, 2023, s.10). Gjennom møtet med ansatte på institusjonsnivå har Fatima erfart at manglende norskkunnskaper som innvandrere kan svekke arbeidstilknytningen. Dette kan igjen føre til lavere inntektsmuligheter over tid og økt risiko for utenforskap (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.10,15; IMDI, 2023, s.53-54). Ifølge Smith

er idealene i arbeidslivet definert av storsamfunnet, som ofte har bedre forutsetninger enn grupper med lavere sosioøkonomisk status, som innvandrere (Smith, 1987, s.17-22).

Disse idealene formidles blant annet gjennom inkluderingsstrategier og fungerer som strukturerende krefter i mødrenes hverdagsliv (Kunnskapsdepartementet, 2018, s.4,7-11,56; Griffith & Smith, 2005, s.31-46; Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23).

Mødrenes bekymringsarbeid er ofte knyttet til frykten for at barna skal avvike fra samfunnets normer, noe som kan øke risikoen for utenforskap. Sara bekymrer seg for hvordan hun kan veilede barna til å lykkes i det norske samfunnet, med særlig vekt på høy utdanning og stabil yrkesdeltakelse. Hun har erfart verdien av utdanning og jobber for å gi barna nødvendige ferdigheter for å oppnå økonomisk uavhengighet og trygghet. Sarah ser utdanning som nøkkelen til en god fremtid og ønsker å unngå at barna ender i lavstatusyrker som kan føre til ekskludering og yrkesskader. Hennes mål er at barna oppnår solid utdanning, stabile jobber, økonomisk uavhengighet og sterke sosiale nettverk. Dette synet reflekterer hennes forståelse av foreldreskap som å utruste barna med nødvendige ferdigheter for å mestre livet (Eng & Kjøbli, 2017, s.21; Hennem, 2002, s.90-91). Hennes tilnærming samsvarer med Emanuelsen (2024, s.146) sin beskrivelse av barneoppdragelse som en forberedelse på samfunnets krav gjennom ferdighetstrening og tilpasning:

Jeg jobbet på flere arbeidsplasser som krever fysisk arbeid, som anses som lav status jobber. Jeg sleit veldig mye i den perioden, både med inntekt, fysisk, dårlig miljø, jeg hadde det veldig vanskelig og vondt i den perioden. Det var veldig konkurrerende arbeidsplasser, det var ikke noe godt miljø. Når mine barn ikke skaffer seg en høy utdanning så havner de på slike arbeidsplasser. Jeg respekterer alle arbeidsplasser og alle yrker, men det er veldig krevende arbeid. Jeg ønsker at mine barn skal jobbe til de er 67 år, og ikke at de ender opp med yrkesskade og bli uføre i tidlig alder. [...]

Jeg er en mor som også er veldig opptatt av at mine barn skal være sunne barn, og ikke overvektige. Da jeg kom til Norge i en ung alder, observerte jeg gjennom tiden at de som var overvektige ikke passet inn. De ble ekskludert fordi de ikke passet inn i samfunnsrammene. [...] Det at man er utlending, og ikke har norsk som morsmål, og man skiller seg ut på så mange måter, er allerede krevende. Derfor risikerer du utenforskap ved å være overvektig.

I dette utsagnet kommer det tydelig frem at innvandrer mødre har andre bekymringsarbeid enn norsk etniske mødre. De må gjøre et unikt bekymringsarbeid som reflekterer deres barns risiko for dobbel diskriminering, knyttet til etnisk opprinnelse, hudfarge, religion, språkferdigheter, og sosioøkonomiske forhold (Smette & Rosten, 2019). De gjør et bekymringsarbeid for at barna deres ikke passer inn i samfunnets idealer eller rammer, noe som kan øke deres utenforskap også i arbeidslivet (Widerberg, 2015, s.35-38). Forskning viser til at innvandrerforeldre frykter diskriminering av barna på grunn av etnisk og religiøs bakgrunn (Smette & Rosten, 2019, s.9,49). Diskriminering og rasisme begrenser ofte innvandrerbarns muligheter på ulike samfunnsarenaer og kan hemme deres sosiale posisjon i samfunnet (Umblis, 2020, s.120-123; IMDI, 2023, s.90-95). Dette indikerer at innvandrer mødres bekymringer og strategier for å beskytte barna deres er mer komplekse og omfattende enn hos etnisk norske mødre.

Mødrenes bekymringsarbeid omfatter også hvordan de håndterer forskjellene mellom familiens egne normer og verdier og de dominerende normene og verdiene i Norge. Derfor engasjerer mødre seg i kontinuerlig mentalt, emosjonelt og fysisk arbeid i sitt morsarbeid for å navigere og håndtere disse bekymringene i hverdagen (Smith, 2005):

Meg: Opplever du forskjell med det å være mor i Midtøsten og mor i Norge?

Amal: Jeg opplever det MER krevende i Norge. Man må gi mer av seg selv til sine barn i Norge. [...] Når det kommer til vår kulturelle og religiøse bakgrunn, kreves det kanskje mer av oss her i Norge. [...] Jeg tenker ofte på framtiden. Om jeg må sende min datter til svømming. Du vet at i svømming så deler alle jenter garderobe. Det er helt normalt. Jeg vet ikke på hvilken måte jeg skal formidle til henne [...]. Vi er ikke så åpne når det kommer til å dusje foran det samme kjønn heller. Så kommer annen problematikk, det med alkohol, røyking, ut å feste eller venner av det motsatte kjønn. [...] Altså det med for mye frihet er vanskelig, hvis mine barn kommer og forteller meg at de vil drikke alkohol, så vet jeg ikke helt hvordan jeg skal reagere på det fordi alkohol er forbudt hos oss.

Amals erfaringer illustrerer hvordan morsarbeid for innvandrer mødre i Norge innebærer en kompleks balanse mellom å videreføre egne kulturelle og religiøse verdier og å navigere de normene og praksisene som dominerer i storsamfunnet (Smette & Rosten, 2019, s.75-78). Eksempelet med garderobebruk i skolen viser hvordan institusjonelle praksiser kan skape

spenninger for familier med andre kulturelle perspektiver (Smith, 2005). Amal bruker mye tid og energi på bekymringsarbeid for å innlemme barna i det norske samfunnet uten at de mister sin identitet, noe som samsvarer med funn fra Smette og Rosten (2019, s.75-78). Gjennom IE-perspektiv blir det tydelig at samfunnsinstitusjonene ofte reproducerer storsamfunnets normer uten å inkludere innvandrerperspektiver, noe som plasserer innvandrer mødre i en asymmetrisk posisjon (Nilsen & Breimo, 2023, s.30-31; Smith, 2005, s.40-43,54-59). Dette bekymringsarbeidet henger sammen med identitetsarbeid, som handler om å sikre barnas tilknytning til egne kulturelle røtter samtidig som de tilpasses samfunnets forventninger (Smette & Rosten, 2019, s.75-78).

Bekymringsarbeidet til disse mødrene omfatter også hvordan mødrene håndterer barnas frihet i Norge (Friberg & Bjørnset, 2019, s.104-109,127-128). For eksempel handler Noors bekymringsarbeid om hvordan hun kan sette grenser for barna sine i et samfunn som gir dem mye frihet:

Vi har mer frihet her i Norge enn i Midtøsten. [...] alt er lov her og alt er tilgjengelig. Det å ha riktige venner er viktig. Venner som har positiv innflytelse og ikke negativ innflytelse. Det er mange ting man må kontrollere her i Norge som gjør ting krevende. Samtidig er det viktig å verne barnet, for at han ikke opplever rasisme. Jeg vil også at mine barn skal være trygge, føle seg avslappet og ikke føler på så mye press.

Noor uttrykker bekymring for at barnas frihet kan føre til utfordringer som dårlige vennskap, rasisme, manglende trygghet og sosialt press. Hun balanserer verdiene fra sin opprinnelseskultur, hvor kontroll øker med alder, med det norske samfunnets norm om økt frihet for eldre barn (Mevik & Tveraabak, 2011, s.29). Hennes bekymringsarbeid reflekterer samfunnets fokus på autonomi og individuell frihet, noe som skaper strukturelle utfordringer for innvandrer mødre slik som hvor mye frihet barna skal få (Griffith & Smith, 2005, s.31-46; Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23; NOU 2020:14, s.111-116). Mens etnisk norske mødre ofte reduserer grensesetting med alderen, intensiverer mødre som Noor denne oppgaven, noe som illustrerer spenningen mellom ulike normative systemer (Mevik & Tveraabak, 2011, s.29). Noors erfaringer viser hvordan hennes morsarbeid både påvirkes av og utfordrer samfunnets institusjonelle strukturer, samtidig som hennes handlinger er koordinert med andre aktører på både lokalt og translokalt nivå (Smith, 2005, s.151-152).

Bekymringsarbeidet til innvandrermodre forsterkes ofte av mangel på et støttende nettverk, noe som gjør at de må håndtere utfordringer alene. Dette øker den følelsesmessige belastningen og gjør mentalt og følelsesmessig arbeid til en sentral del av deres bekymringsarbeid (Smette & Rosten, 2019, s.17). Fatima beskriver en krevende situasjon med sin sønn, som på grunn av et negativt miljø utviklet uønskede vaner som røyking, drikking og slåssing. Dette førte til involvering fra barnevernet, noe som skapte intens frustrasjon og bekymring for henne. Uten et nært støttenettverk opplevde hun situasjonen som overveldende, men var samtidig takknemlig for hjelpen hun mottok. Perioden var preget av stress og frykt for ytterligere negativ påvirkning på sønnen, noe som tydeliggjør det omfattende mentale og følelsesmessige arbeidet hun måtte utføre. Fatima reflekterer også over forskjellen mellom situasjonen i Norge og i hennes opprinnelsesland:

I Midtøsten så bidro alle med å ta vare på dine barn. Om det var onkler, tanter, fettere, kusiner, besteforeldre og naboer. Men her i Norge er det veldig vanskelig å ha kontroll over barna og hva de gjør. Du kjenner ikke så mange folk og har ikke så god kontakt med mange. Samtidig som du er ny i det samfunnet, og mye er ukjent for deg. Du kjenner ikke til farer, hva som foregår ute i gatene, på skoler, på jobb og så mange områder.

Utsagnet til Fatima viser at i Midtøsten var det vanlig at et stort nettverk av familie og naboer bidro med omsorg for barna (Eriksen & Sajjad, 2020). I Norge opplever hun derimot økt stress på grunn av fraværet av slike støttestrukturer. Ifølge Smette og Rosten (2019) mister mange innvandrerforeldre nettverkene sine når de migrerer, noe som forsterker utfordringene knyttet til barneoppdragelse (s.111). Innvandrermodre med begrensede nettverk står overfor større utfordringer med å navigere i frihetsidealene som preger det norske systemet (Friberg & Bjørnset, 2019; Smette & Rosten, 2019; Smith, 2005). Manglende kjennskap til det norske sosiale landskapet, slik Fatima gir uttrykk for, kan gjøre det vanskeligere å beskytte barna fra å havne i dårlige miljøer, noe som øker mødrenes bekymringsarbeid.

I dette delkapittelet har vi sett at informantene gjør betydelig bekymringsarbeid, hovedsakelig for å sikre barnas framtid i det norske samfunnet. Mye av det bekymringsarbeidet skyldes kunnskapen mødrene besitter gjennom egne erfaringer i møte med det norske samfunnet, at deres barn kan oppleve rasisme, diskriminering og utenforskap grunnet deres etnisk opprinnelse, religion, utseende og språkferdigheter. Mødrene bekymrer seg for at dersom

deres barn avviker fra norske normer og idealer, kan det resultere i at barna kan bli utsatt for dobbel diskriminering. Bekymringsarbeidet deres omfatter også håndteringen av forskjellene mellom familiens egne verdier og de norske, særlig knyttet til barnas frihet. Fraværet av et støttende nettverk forsterker den mentale og emosjonelle belastningen. Knyttet til problemstillingen om hvordan innvandrermodre fra Midtøsten håndterer morsarbeid og de foreldreskaps- og familieidealene de møter, reflekterer mødrenes bekymringsarbeid en kontinuerlig forhandling mellom egne kulturelle verdier og de institusjonelle normene i Norge. Gjennom et institusjonelt perspektiv ser vi hvordan samfunnets normer om barnas frihet står i kontrast til familiens normer, og hvordan mangel på støtte forsterker den følelsesmessige og mentale belastningen i deres daglige oppdragelsesarbeid.

4.3 Skolearbeid

At alle mødrene legger mye vekt på å fasilitere og følge opp barnas skolegang, og at til og med “kos” kan handle om å lade batteriene til mer skolearbeid. Noe mødrene er svært opptatt av at er at barna skal komme seg greit gjennom skolen. Dette mener de vil trygge barnas fremtidige forsørgelse i særlig stor grad, siden utdanningsnivå kan gi høyere lønn og redusere sjansene for arbeidsslitasje og arbeidsledighet. Det handler også om å få tilgang til sosiale relasjoner til mennesker i “gode jobber” (IMDI, 2023, s.3-4,47-49). Ifølge regjeringen, skjer innlemmelse i det norske samfunnet gjennom utdanning (Kunnskapsdepartementet, 2018). I dette delkapitlet skal vi se nærmere på det omfattende skolearbeidet mødrene gjør daglig ved å ved å følge opp barnas leksearbeid og skoleprestasjoner. En betydelig del av dette arbeidet handler også om å forstå og tilpasse seg det norske skoleinstitusjonen, særlig når det gjelder undervisnings- og løsningsmetoder som blir benyttet i norske skoler. Mye av mødrenes skolearbeid handler om å beskytte barna mot rasistiske ytringer og diskriminering, ettersom mødrene er bevisste på at deres barn kan oppleve utenforskap på samme måte som de selv har erfart.

Informantene gjør et betydelig skolearbeid ved å følge opp barnas leksearbeid og skoleprestasjoner daglig (Smith, 2005, s.151-152). Derfor er mødrene opptatt av å etablere daglige rutiner for når og hvor leksene skal gjøres. Mye av det arbeidet disse mødrene gjør innebærer å lytte til barna mens de leser høyt eller presenterer, øve sammen med dem før prøver, tilby hjelp med skriving, løse oppgaver og gjennomgå dem, vurdere barnas forståelse, tilby nødvendig veiledning, og hjelpe til når oppgavene blir for utfordrende (Nordahl, 2015).

Dette er ifølge IE en form for gjøring, med andre ord en type fysisk arbeid (Widerberg, 2015, s.53-55). Amal oppga hvordan hun følte opp barnas skolearbeid:

Jeg følger dem opp i at de ikke må gå glipp av leksene sine, og jeg tilrettelegger så godt jeg klarer å skape tid og rom for at de får gjort leksene. Noen ganger så ber jeg dem om å forklare meg hva læreren forventer av dem, slik at jeg kan hjelpe dem med leksene. Så jeg oversetter oppgaveteksten til arabisk ved hjelp av Google Oversetter, og formidler videre til dem. [...] Språket er veldig vanskelig og oppgavene veldig vanskelige, derfor er det vanskelig for meg å følge dem opp.

Utsagnet ovenfor viser at en av de største utfordringene for innvandrer mødre når de skal hjelpe barna med skolearbeid er manglende norskkunnskaper (NOU 2010:7, s.344; IMDI, 2021). Dette viser at idealene om foreldreinvolvering i skolearbeid tar lite hensyn til innvandrer mødres språklige og kulturelle forutsetninger (Magnussen & Nilsen, 2023, s.9–12; NOU 2010:7, s.341). Lanuza (2017) påpeker at innvandrerforeldre generelt hjelper mindre med lekser enn etnisk norske foreldre, men at de gjør sitt beste innenfor sine muligheter. Selv om de ofte mangler kompetanse til å vurdere kvaliteten på skolearbeidet, sikrer de at barna fullfører oppgavene (Nordahl, 2015, s.29). Amal oversetter for eksempel oppgavetekster for hun kan forklare dem til barna, mens Fatima, som har begrensede norskkunnskaper, støtter barna ved å sitte sammen med dem under leksearbeidet og sørge for at oppgavene blir gjort. Dette engasjementet reflekterer hvor viktig utdanning er for både Amal og Fatima som mødre.

Mødrene legger ned betydelig innsats for å samarbeide og tilpasse seg det norske skolesystemet, spesielt deres undervisningsmetoder. Nordahl (2015) peker på at et sentralt ideal for godt foreldreskap er engasjement i barnas læring (s.69-70). Samtidig peker forskning på at familien er avgjørende for barn av innvandreres skoleprestasjoner (Nadim, 2017, s.40). Diana, som har høyere utdanning fra sitt opprinnelsesland og anser seg som kompetent til å hjelpe barna, men likevel opplever hun utfordringer med dette arbeidet. Selv om Diana opplever matematikk som svært enkelt, sliter hun med å formidle det, da formler og metoder avviker fra det hun kjenner. Dette skaper forvirring hos barna, heller enn hjelp, noe som har påvirket hennes forhold til dem:

Det som er vanskelig, er at barn vil ikke si seg enig med deg, at din metode også er riktig. Spesielt når barn ser at du lærer han på en helt annen måte enn det han har lært i klasserommet. Og det er noe jeg har vanskeligheter med. Når jeg pleier å lære dem en

ny metode, og da pleide de å protestere og fortelle meg at jeg lærer dem feil. Selv om svaret er riktig, eller det samme. Det får barn til å miste tillit til deg, at du lærer dem feil. Så da vil ikke barnet ha mer hjelp av deg.

Diana gjør både fysisk, mentalt og emosjonelt arbeid for å møte barnas behov og oppfylle forventningene som stilles til henne som mor (Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23). For å støtte barna i skolearbeidet har hun lært de norske skolenes løsningsmetoder, noe hun opplever som krevende. Tidligere følte hun skyld for å ha lært barna "feil" metoder fra sitt opprinnelsesland, som ikke samsvarte med norske krav (Nilsen & Breimo, 2023, s.49-52). Dianas erfaring illustrerer hvordan skolearbeid for innvandrermodre påvirkes av strukturelle forhold (Widerberg, 2015, s.35-37). Nordahl (2015) viser at foreldre med høyere utdanning ofte bidrar mer til leksehjelp enn de med lavere utdanning, mens skolens forventninger til foreldrerollen bygger på normative idealer i det norske utdanningssystemet (s.29,139). Disse idealene tar sjelden hensyn til innvandrermodres erfaringer og ressurser (Nordahl, 2015, s.140-141; NOU 2010:7, s.341-344). Til tross for disse utfordringene legger Diana stor innsats i barnas skolearbeid. Hennes engasjement reflekterer en forståelse av utdanningens betydning for barnas fremtid og trygghet (Nadim, 2017, s.40; Skytte, 2019, s.7).

Mødrenes skolearbeid innebærer også å beskytte barna mot rasistiske ytringer og diskriminering (Trysnes et al., 2024). Noor opplever at lærere ofte ignorerer rasistiske kommentarer og diskriminering barna utsettes for, noe som kan skyldes dårlig kommunikasjon mellom skole og foreldre (Nordahl, 2007, s.87-89,162-164; NOU 2010:7, s.344). Forskning viser at barn med innvandrerbakgrunn generelt møter mer diskriminering enn andre barn (IMDI, 2023, s.90; Meld. St.17(2023-2024), s.141-145; Trysnes et al.,2024). Samtidig opplever mødre utenforskap i sosiale situasjoner som foreldremøter og skolesamlinger, noe som samsvarer med Barstad (2021) sin forskning. Mødrene fortalte at norske foreldre danner ofte lukkede grupper for å prate og hilse på hverandre før møtene, uten å inkludere dem. Sarah har flere ganger forsøkt å delta, men ender som regel opp med å stå på sidelinjen og lytte. Amal påpeker at språkvanser forsterker følelsen av utenforskap, og unngår derfor å delta i samtaler av frykt for å uttrykke seg feil og bli ledd av (NOU 2010:7, s.344; Smette & Rosten, 2019, s.53). Fatima uttrykte sin frustrasjon under intervjuet over begrenset kontakt med norske familier, noe som ytterligere illustrerer utfordringene med sosial ekskludering i skolesammenheng:

Jeg har ikke kontakt med foreldrene, og jeg snakker ikke med dem når jeg ser dem. [...] Du vet, på sommeravslutning med skolen var planen at alle skulle møtes ved stranden, ta med grillmat og være aktive. Jeg tok med mine barn og dro til avslutningen. Jeg visste ikke at vi måtte ta med oss stoler eller noe å sitte på. Jeg misforstår ganske mye av det som blir snakket om under foreldremøtene. Jeg behersker ikke språket så godt. Vi innvandrereforeldre opplever ganske mange vanskeligheter når det gjelder slike saker. Jeg gikk og så at alle satt på stoler, og alle hadde samlet seg i grupper. Jeg sa hei til alle sammen. De sa hei. Ingen sa til meg; kom og sett deg her med oss, eller kom her, det er plass til deg. Jeg ventet litt for å se om det var noe ledig plass rundt omkring, eller at noen inviterte meg. Men etter 10-15 minutter med venting, dro vi bare hjem. Altså, ingen brydde seg. Ingen la merke til meg. Jeg var den eneste utenlandske forelder i denne klassen.

Fatima beskriver hvordan språkbarrierer og kulturelle forskjeller skaper utfordringer i sosiale situasjoner som foreldremøter og skoleavslutninger (Nordahl, 2015, s.141). Under en sommeravslutning følte hun seg ekskludert, da ingen tok initiativ til å inkludere henne, og til slutt dro hun hjem. Ifølge Nordahl (2015) kan slike språklige barrierer føre til at innvandrereforeldre unngår å delta på foreldremøter eller sosiale samlinger, da de føler de ikke får utbytte av det (s.141). Dette kan føre til at de feilaktig blir oppfattet som uengasjerte eller problematiske i møtet med skolesystemet (NOU 2010:7, s.344). I tillegg kan manglende sosial integrasjon med norske familier forsterke ekskludering blant innvandrerfamilier (Barstad, 2021). Mødrenes skolearbeid handler derfor ikke bare om å støtte barnas læring hjemme, men også om å opprettholde god kommunikasjon med lærere og andre foreldre, noe som er avgjørende for barnas fremtidige muligheter og deres tilpasning i skolesystemet (Nordahl, 2015, s.29,25-26,40).

Funnene viser at mødre utfører et omfattende skolearbeid som en sentral del av deres daglige morsarbeid. Dette innebærer blant annet å følge opp barnas lekser og skoleprestasjoner, og det er tett knyttet til deres refleksjoner om barnas fremtid i det norske samfunnet. Mødrene er bevisste på hvordan utdanning kan gi barna trygghet og muligheter, og deres innsats i skolearbeidet reflekterer deres forståelse av foreldreskap og barndom. De forsøker også å forstå og tilpasse seg undervisningsmetoder i det norske skolesystemet, som kan avvike fra det de er vant til i opprinnelseslandet. Mødrenes skolearbeid er i tillegg preget

av deres bevissthet om de utfordringene barna kan møte, som rasistiske ytringer og diskriminering. De reflekterer over dette og jobber aktivt for å beskytte barna mot slike erfaringer, ettersom de selv har vært utsatt for noe lignende. Dette arbeidet kan ses som emosjonelt og mentalt arbeid, hvor mødrene forsøker å skape en trygg og støttende oppvekst for barna da de anser seg selv som primære omsorgspersoner. Deres tilnærming til morsarbeid knytter seg både til de utfordringene de møter i et nytt samfunn, og deres aktive rolle i å forberede barna på et liv i Norge, der de skal finne sin plass i både skolen og samfunnet generelt.

4.4 Husarbeid

Husarbeid utgjør en sentral del av mødrenes morsarbeid og kan forstås som en form for omsorgsarbeid, som bidrar til barnas trivsel og velvære (Kitterød, 2012b, s.49). Dette delkapitlet vil utforske hvordan husarbeid inngår i deres daglige praksis. Funnene viser at husarbeid tradisjonelt er blitt ansett som kvinners ansvar i Midtøsten, påvirket av kulturelle, religiøse og sosiale normer (Eriksen & Sajjad, 2020, s.184). I den norske konteksten er det derimot mer vanlig at både menn og kvinner deler på dette arbeidet, noe som skaper en kontrast til de forventningene som blir stilt til disse mødrene (Henriksen, 2010; Kitterød, 2012a; Kitterød, 2012b).

Mødrene jeg har intervjuet gjør daglig husarbeid som en del av sitt morsarbeid for å sikre barns trivsel og velvære (Kitterød, 2012b, s.49; Nilsen & Breimo, 2023, s.35-36). Vaage (2012b) beskriver husarbeid som oppgaver som renhold, oppvask, matlaging, stell av klær, vedlikehold, innkjøp og omsorg for barn eller andre i husholdet som trenger hjelp (s.8). Informantene mine inkluderte oppgaver som rydding, rengjøring, oppvask og klesvask når de snakket om husarbeid. De fleste av dem gjør husarbeid etter lønnet arbeid. Etter middagen tar de vanligvis fatt på “daglig rengjøring”, som innebærer rydding, vask av kjøkkenet, tømme og fylle oppvaskmaskin, støvsuging og søppeltømming. “Hovedrengjøring” definerer de som en grundigere rengjøring, ofte inkludert vask av kjøkken og bad, skifting av sengetøy, gulvmopping og klesvask. Amal beskriver hverdagen sin slik:

Når barna kommer hjem fra skolen, MÅ jeg dusje dem hver eneste dag, og pusse deres tenner. Så skal de skifte klærne sine. Etter det så begynner vi å lage middag. Når vi er ferdig med å forberede middagen, så spiser vi sammen, ingen har lov å spise for seg selv. Alle skal spise sammen. Etter vi er ferdig spist, rydder vi og vasker alt.

Teksten over belyser det omfattende fysiske arbeidet Amal utfører i forbindelse med husarbeid og stell av barn (Smith, 2005). Selv om forskning viser at etnisk norske kvinner også gjør mer husarbeid enn menn (Kitterød, 2012a; Kitterød, 2012b), viser studier at innvandrerkvinner utfører enda mer husarbeid enn både sine ektefeller og den øvrige befolkningen (Henriksen, 2010, s.68; Umblijs, 2020, s.12,32). Alle de intervjuede mødrene som var gift, beskrev en tydelig kjønnsforskjell i arbeidsfordelingen hjemme, hvor menn sjelden deltar i husarbeidet. Sarah fortalte at mannen hennes kun hjelper til når hun er opptatt med annet ulønnet arbeid, som å stelle barna. Ifølge mødrene er husarbeid tradisjonelt ansett som kvinners ansvar i Midtøsten, formet av kulturelle, religiøse og sosiale normer. Dette viser hvordan strukturelle forhold påvirker fordelingen av arbeid hjemme (Smith, 2005, s.54-59). Diskurser fra opprinnelseslandene fremhever ofte kvinners rolle som gode mødre, koner og døtre, med hovedansvar for hjem og familie (Eriksen & Sajjad, 2020, s.184; Nilsen & Breimo, 2023, s.50,125). Amal påpekte at kvinner i Midtøsten ofte ikke arbeider utenfor hjemmet. Mens Fatima fortalte at mannen hennes ikke tar ansvar for husvask og relaterte oppgaver, da dette regnes som hennes arbeidsområde. Dette illustrerer hvordan tradisjonelle kjønnsroller fra opprinnelseslandene fortsetter å prege mødrenes hverdagsliv og morsarbeid, selv etter migrasjon (Smith, 2005, s.41-43,54-56,117):

Mannen min en vanlig typisk utenlandsk mann fra Midtøsten. Han var veldig tradisjonell av seg, veldig! Mye av ansvaret lå på mine skuldre. Alt skulle være på plass, alt hadde sin tid. Det var spesifikt tid for middag, spesifikk tid til jobb og alt skulle være plett fritt. Huset skulle være vasket og rent, varm middag hver eneste dag. Middag som krevde to-tre timer av meg å lage. Jeg måtte utføre min rolle som kone og mor. Jeg sa til han at jeg ikke kan fortsette sånt.

Fatima uttrykte fortvilelse over den krevende balansen mellom ulønnet og lønnet arbeid i hverdagen (Bratvold & VFB, 2022). Hun opplevde at forventningene fra både familien og samfunnet var urealistisk høye, noe som utmattet henne både fysisk og psykisk (Magnussen & Nilsen, 2023, s.9-12). Innvandrerfamilier har ofte tradisjonelle forventninger til kvinnens rolle som hjemmeværende mor og omsorgsperson, ifølge Nadim (2017, s.37-38). Samtidig møter mødrene krav fra det norske samfunnet om å delta i arbeidslivet på lik linje med menn, noe som skaper et dobbelt press (Magnussen & Nilsen, 2023, s.9-12; Meld. St.17(2023-2024)). For å redusere belastningen delte Fatima sine bekymringer med mannen sin. Hun valgte å

forenkle sine daglige oppgaver, blant annet ved å lage enklere måltider i stedet for tidskrevende retter. Likevel tar mannen fortsatt ikke ansvar for husvask og andre relaterte oppgaver, noe som reflekterer hvordan tradisjonelle kjønnsroller fra opprinnelseslandene fortsatt preger arbeidsfordelingen i hjemmet (Nilsen & Breimo, 2023, s.49-52). Denne situasjonen illustrerer en typisk utfordring for innvandrer mødre, som må navigere mellom normer og forventninger fra både opprinnelseskulturen og det norske samfunnet. Dette samsvarer med den "morskapsdiskursen" som Griffith & Smith (2005) beskriver, hvor mødrenes arbeid ofte underkastes kulturelle og strukturelle rammer (s.13-41). Selv om det har skjedd noen endringer i arbeidsfordelingen blant innvandrerfamilier, er denne utviklingen mindre fremtredende enn i den øvrige befolkningen (Henriksen, 2010; Umblijs, 2020).

I dette delkapitlet har vi sett hvordan mødre definerer husarbeid som en sentral del av deres morsarbeid. Funnene viser at innvandrer mødre fra Midtøsten ofte opplever betydelige belastninger ved å kombinere ulønnet husarbeid med lønnet arbeid, spesielt fordi de føler at de gjør mer husarbeid enn sine ektefeller. Denne skjeve arbeidsfordelingen skaper stress og bekymring, ettersom mødre stadig føler press over mengden oppgaver som venter hjemme. Mødrene reflekterer over og håndterer husarbeid som en del av sitt daglige morsarbeid, der deres forståelse av foreldreskapsidealene og ansvar formes av både kulturelle normer fra opprinnelseslandet og forventninger i den norske konteksten. Husarbeidet fremstår som et konkret uttrykk for hvordan mødrenes hverdag struktureres av et større institusjonelt landskap. Dette arbeidet reflekterer de normative kravene som mødre møter både i hjemmet og i samfunnet, hvor de må navigere mellom egne kulturelle verdier og idealene som formidles gjennom norske institusjonelle praksiser.

4.5 Fritidsaktivitetsarbeid

Alle mødre jeg har intervjuet investerer betydelig tid i å fasilitere og følge opp barnas organiserte fritidsaktiviteter. Vaage (2012b) definerer slike aktiviteter som sosialt samvær, idretts- og friluftaktiviteter, fjernsynsseing, hobbyvirksomhet og lignende (s.8). I intervjuene fremmer mødre utfordringer knyttet til å aktivere barna i fritiden, særlig fordi de mangler kjennskap til hvordan fritidsorganisering fungerer i Norge. I tillegg påpekte de at fritidsaktiviteter ofte krever betydelige ressurser, både i form av tid, energi og økonomi, noe som kan være økonomisk belastende.

Flere av mødrene beskrev utfordringer med å aktivere barna i fritiden, spesielt på grunn av manglende kjennskap til hvordan fritidsorganisering fungerer i Norge. Dette samsvarer med funnene i NOU 2020:14 (2020), som fremhever at barns og unges fritid i Norge ofte er mer organisert og krever en høy grad av foreldrenes involvering (s.41). Tidligere ble det nevnt at Fatima har hatt utfordringer knyttet til sin sønn som er tidlig i 20-årene. Utfordringene omhandlet at hun ikke evnet å hjelpe sønnen med aktivisering:

Så sønnen min har vært hjemme, lite sosial i fire år. Han pleier å dra på skolen og komme hjem etter skole. [...] De første to-tre årene her i Norge, hadde vi mange utfordringer med ham. Vi sleit ganske mye. [...] Han klarte ikke å innlemme seg. [...] For min del så er det viktig at barn og unge går ut, sosialiserer seg, finner seg venner og finner sitt eget miljø. Jeg pleide å oppmuntre han i første omgang til å gå ut for å sosialisere seg og å innlemme seg i samfunnet. Men det var noen ungdommer som ikke var så gode. De pleide å gå ut for å røyke, drikke og krangle.

Avsnittet viser at Fatima møter betydelige utfordringer i sitt morsarbeid knyttet til å aktivisere sønnen i fritiden. Jacobsen et al. (2021) påpeker at unge innvandrere ofte står overfor ulike utfordringer i organisasjonslivet, inkludert fritidsorganisering (s.16-17). Ifølge forskningen har foreldre i Norge ansvar for å gi barna riktig oppfølging, også når det gjelder fritidsaktiviteter og vennskapsforhold (NOU 2020:14, s.43; Stefansen, 2008, s.38-39). Fatimas erfaringer illustrerer hvordan idealene om foreldrenes rolle i oppfølging av barnas fritidsaktiviteter og sosiale liv kan være vanskelige å oppnå for innvandrerforeldre. Dette skyldes ulike forutsetninger og et annet utgangspunkt enn majoritetsbefolkningen (Smith, 1987, s.17-22). Hun utfører et omfattende emosjonelt og mentalt morsarbeid i forsøket på å støtte sønnen og oppmuntre ham til å delta i samfunnslivet. Hennes refleksjoner viser en forståelse av hvor viktig det er med et aktivt sosialt liv i Norge (Smith, 2005, s.151-156). Til tross for Fatimas innsats har hun ikke klart å lykkes, og hun uttrykker bekymring for at sønnen har havnet i dårlige miljøer. Manglende sosiale nettverk og begrenset kjennskap til det norske samfunnet kan forverre utfordringene for innvandrerforeldre når det gjelder å støtte barnas deltakelse i samfunnslivet (Jacobsen et al., 2021, s.17). I lys av IE kan vi forstå at myndighetenes mål om å aktivere barn og unge i samfunnslivet gjennom ulike fritidstilbud ofte ikke blir oppfylt for denne gruppen. Dette skyldes strukturelle utfordringer som innvandrerforeldre møter, og som skiller seg fra de utfordringene majoritetsbefolkningen

opplever. Problemet ligger derfor i større grad på et strukturelt nivå enn på individnivå (Smith, 1987, s.17-19).

Sarah påpeker at deltakelse i fritidsaktiviteter krever både energi, tid og penger, derfor har valgt å melde barna sine kun på én aktivitet hver (Smith, 2005, s.151-152; Jacobsen et al., 2021, 13-15,38-42). For Sarah er det ikke bare viktig å gi barna sine muligheter til å delta i ulike aktiviteter, men også å sørge for at de ikke føler seg utenfor eller annerledes. Hun har derfor vært villig til å bruke kredittkortet sitt for å kjøpe utstyr som barna trenger til fritidsaktiviteter, slik at de ikke føler seg annerledes enn de andre barna.

Meg: Har du noen gang satt deg selv i en vanskelig økonomisk situasjon for å oppfylle det kravet?

Sarah: Ja, av og til. Jeg har brukt MasterCard for å handle inn klær til barnas aktiviteter. For at de skal ha alt av det som er perfekt.

Ifølge Strandbu et al. (2017) har det blitt økt krav til utstyr, foreldreinnsats og profesjonalisering i ungdomsidretten som skaper utfordringer og kan motvirke målet om et inkluderende fritidstilbud (s.133). Dette kan betyr at deltakelse i fritidsaktiviteter krever økonomiske ressurser (Jacobsen et al., 2021, s.15, 43). Jacobsen et al., (2021) skriver videre at knappheten på økonomiske ressurser kan også føre til stress og konflikter innad i familiene som kan redusere foreldrenes evne til å følge opp barnas aktiviteter (s.15). Samtidig at ulikheten i deltakelse blant unge innvandrere kan også skyldes kulturelle forskjelligere i oppdragelsespraksis og at familier prioriterer ulikt (Jacobsen et al., 2021, s.15,38-42).

Analysen gir innsikt i hvordan innvandrermodre fra Midtøsten reflekterer over og gjør sitt morsarbeid knyttet til barnas fritidsaktiviteter. Dette arbeidet innebærer å navigere mellom egne erfaringer og samfunnets forventninger, illustrerer hvordan mødrene forholder seg til de norske idealene om foreldreinvolvering i barns fritid. Funnene belyser hvordan mødrene møter og forhandler mellom ulike barndoms- og foreldreskapsidealer gjennom deres erfaringer med utenforskap, ressursmangel og organisatoriske barrierer. Vi kan forstå mødrene fritidsaktivitetsarbeid ut ifra hvordan det norske organisasjonslivet, med krav til foreldres deltakelse, økonomisk kapasitet og sosial kapital, strukturerer mødrene muligheter for å aktivisere barna. Samtidig viser mødrene en bevissthet rundt hvordan fritidsdeltakelse

kan være en nøkkel til å forhindre utenforskap og sikre barnas sosiale inkludering, noe som fremhever deres forståelse av fritidsaktivitetenes betydning for barn.

4.6 Oppdragelsesarbeid

Dette delkapitlet belyser hvordan innvandrer mødre fra Midtøsten reflekterer over og gjør oppdragelsesarbeid som en del av sitt morsarbeid i hverdagen. Dette arbeidet innebærer både å utvikle barnas selvstendighet og praktiske ferdigheter, samt å navigere mellom ulike kulturelle og samfunnsmessige forventninger. Gjennom daglig veiledning i oppgaver som å rydde sengen og kle på seg, bidrar mødrene aktivt til barnas evne til å håndtere livets utfordringer. Mødrenes oppdragelsesarbeid inkluderer også et omfattende navigeringsarbeid, der de balanserer krav og idealer fra det norske samfunnet, sitt opprinnelsesland og innvandrer miljøene i Norge. Samtidig investerer de betydelig tid og energi i å forhandle mellom ulike verdier og oppdragelsesidealer. Dette innebærer ofte å håndtere verdikonflikter knyttet til barneoppdragelsen. For mange av mødrene er oppdragelse tett knyttet til målet om å styrke barna for fremtiden ved å lære dem hvordan de kan takle motgang og utfordringer. I tillegg reflekterer mødrene over hvordan de regulerer egne følelser i samspill med barna og andre. Dette emosjonelle arbeidet fremhever at oppdragelse ikke bare handler om praktiske oppgaver, men også er en krevende prosess som krever mental og følelsesmessig innsats. Gjennom dette delkapitlet vil vi utforske hvordan oppdragelsesarbeidet gir innsikt i mødrenes forhandlinger mellom ulike idealer knyttet til barndom, foreldreskap og familie i deres hverdagsliv.

Sarah forteller at hun bruker mye tid på å veilede barna i daglige oppgaver som å rydde sengen, kle på seg og lignende. Dette inngår i hennes oppdragelsesarbeid og viser hvordan hun bidrar til å utvikle barnas selvstendighet og praktiske ferdigheter. Hun ser det som et viktig samfunnsoppdrag å gjøre barna selvstendige og forberede dem på voksenlivet (Eng & Kjøbli, 2017, s.21; Hennem, 2002, s.90-91). Sarah ønsker også at barna skal forstå hvor krevende det arbeidet hun gjør:

Grunnen til at jeg spør om de kan gjøre ulike ting, er for å lære dem hvordan man gjør det, lære dem å være selvstendige, og for å skape forståelse rundt hva mamma gjør. “Det mamma gjør, er det lett eller vanskelig?”.

Sarahs oppdragelsesarbeid kan oppsummeres i tre hovedpunkter: 1) hun fokuserer på å lære barna selvstendighet, 2) hun søker å skape forståelse for sin innsats som mor, og 3) hun vektlegger gjensidig respekt mellom seg selv og barna. Dette stemmer overens med funnene til Hundeide (1995, s.745-754) og Mevik og Tveraabak (2011, s.28), som viser at mødre med innvandrerbakgrunn ofte prioriterer respektfulle relasjoner med barna og å lære dem å bidra hjemme. I tillegg betrakter Sarah oppdragelsesarbeidet sitt som et samfunnsoppdrag, med mål om å forberede barna på selvstendighet og voksenlivet (Emanuelson, 2024, s.146; Magnussen, 2023, s.3; Stefansen, 2008, s.38-39). Dette samsvarer med Emanuelson (2024) sin definisjon av barneoppdragelse som å "gjøre folk av våre barn," der ferdighetstrening og samfunnstilpasning står sentralt (s.146). Sarahs oppdragelsesarbeid består av fire styringsformer: strukturering for barnas samfunnstilpasning, formidling av normer og verdier, refleksjon over egen praksis for å tilpasse seg samfunnets krav, og krysskulturell påvirkning som kombinerer idealer fra Midtøsten med norske forventninger. Denne sammensmeltingen viser hvordan eksterne normer former Sarahs oppdragelse og videreføres til barna, samtidig som hun bidrar til å opprettholde og reprodusere slike diskurser (Magnussen & Nilsen, 2023; Nilsen & Breimo, 2023; Smith, 2005).

Mødrene gjør en del navigeringsarbeid knyttet til sitt eget oppdragelsesarbeid. De navigerer mellom ulike forventninger og krav fra både det norske samfunnet, fra folk i opprinnelseslandet, og fra innvandrer kulturer og religioner i Norge. Smette og Rosten (2019) viser at innvandrerforeldre ofte strever med krysspisset mellom å leve opp til to motstridende forventninger: fra det norske miljøet og fra sine egne miljøer (s.8-10, 42-45,75-79,94-100, 111-113; Eriksen & Sajjad, 2020, s.107). Dette krysspisset fører ofte til konflikter mellom normer og verdier fra storsamfunnet og de som er forankret i mødrenes opprinnelsesland eller religion. Fatima illustrerer dette gjennom en personlig opplevelse: Da hun delte et bilde av datteren sin i et kort skjørt på Facebook, mottok hun kritikk fra familiemedlemmer i hjemlandet:

Jeg husker engang i 17. mai. Datteren min hadde på seg et kort kjørt, og jeg filmet henne mens hun gikk på toget. Jeg delte det på Facebook, hun ble veldig glad, og jeg ble veldig glad og stolt over min datter. Jeg er venn med familien til min mann i Facebook. Jeg husker at jeg fikk mange negative kommentarer at hvordan jeg tillater at min datter går med så korte klar.

Dette viser hvordan slike kryssende forventninger kan skape utfordringer for mødre som prøver å balansere ulike kulturelle krav og idealer. Morsdiskursene fra opprinnelseslandet følger mange innvandrer mødre også i Norge, noe som innebærer at de må navigere mellom idealer og forventninger knyttet til riktig barneoppdragelse både fra opprinnelseslandet og fra det norske samfunnet (Griffith & Smith, 2005, s.13-41; IMDi, 2023, s.95-100; Smette et al., 2021, s.6,9-10). Sosiale medier forsterker dette krysspresset ved å fungere som en arena der mødrenes morsarbeid blir overvåket og vurdert, ofte gjennom tilbakemeldinger fra både opprinnelseslandet og lokale innvandremiljøer i Norge (Bønnhoff, 2021; Smith, 2005). Dette skaper utfordringer for mødre, som må balansere ulike oppfatninger av hva som er riktig foreldreskap.

Mødrene gjør en del forhandlingsarbeid knyttet til deres oppdragelsarbeid. De bruker tid og energi på å reflektere over hvordan de skal håndtere verdikonflikter i barneoppdragelsen. Dette samsvarer med Mevik og Tveraabaks studie, hvor også innvandrer mødre fra Midtøsten opplevde slike konflikter (s.31). Disse mødre legger vekt på at barna opprettholder en tilhørighet til sin kulturelle og religiøse bakgrunn, da de ser dette som en sentral del av barnas identitet (Smette & Rosten, 2019, s.64-66,75-79). Amal fortalte følgende:

Jeg må bruke mye tid og energi på å forklare til barna at vår religion kan sette grenser for oss [...]. En utfordring kan være det med svømming på skolen. Vi lærer barn fra de er små om å ta vare på kroppen, og beskytte kroppen. Det handler om selvspekt, å være ren og hellig foran Gud. Til syvende og sist er de arabere og ikke norske. En dag fikk min datter lov å gå og leke med noen naboer som var norske. Når hun kom tilbake hjem, begynte hun oppføre seg ufint og vise ufine tegn. Hun viste frem fingeren blant annet, og hun begynte å imitere gutter ved å ta på privat organ. Hun forstod ikke helt hva hun holdt på med. Jeg måtte sette meg ned og forklare henne at det er ufint å snakke på denne måten eller å ta på seg på denne måten. Det å bare forklare til små barn at vi er litt annerledes enn norske folk, det er vanskelig i seg selv. Oss utenlandske foreldre opplever store vanskeligheter i slike ting.

Amals erfaringer viser hvordan hun som mor forhandler mellom familiens religiøse og kulturelle verdier og de verdiene barna møter i storsamfunnet (Nilsen & Breimo, 2023, s.32-33). Hun opplever utfordringer når datteren adopterer atferd som Amal mener bryter med familiens verdier, noe som illustrerer innvandrerforeldres behov for å balansere tilpasning til

en ny kontekst med bevaring av barnas identitet (Smette og Rosten, 2019, s.64-66). Norske verdier som likestilling, individuell frihet og kroppens autonomi kan stå i kontrast til religiøse verdier fra opprinnelseslandet, noe som ofte skaper verdikonflikter i oppdragelsesarbeidet (Mevik & Tveraabak, 2011, s.31; Friberg & Bjørnset, 2019, s.118-119). Samtidig påvirker kulturelle og religiøse verdier fra opprinnelseslandet mødrenes morsarbeid, både i individuelle handlinger og i navigeringen av barneoppdragelsen (Smith, 2005, s.54-59; IMDi, 2023, s.95-100; Kunnskapsdepartementet, 2021, s.4, 8-12).

For disse mødrene handler barneoppdragelse om å forberede barna på å håndtere livets utfordringer (Emanuelson, 2024, s.146). Sarah påpekte hvordan mange norske foreldre oppdrar barna sine, og uttrykte at hun mener en del sosiale problemer i dagens Norge skyldes at enkelte foreldre ikke gjør barna i stand til å takle vanskeligheter:

Det er mange norske familier som velger å gi penger når barna gjør husarbeid. Mine barn får penger av meg, men ikke når de arbeider hjemme. Jeg tenker at en familie er akkurat som en bedrift, alle må bidra for at familien skal fungere. [...] Foreldrene lærer ikke barna å kjempe, og håndtere vanskelige situasjoner. De lærer ikke å være realistiske, at det er en årsak-konsekvens eller at man får ikke alt i livet. Livet er ikke dans på roser, livet er tøft. Når barn får servert alt og blir oppdratt i sin egen boble, blir livet meningsløst. [...] De har ikke blitt utfordret, de har ikke opplevd smerte eller har blitt såret, de har ikke hatt det tøft i livet.

Sarahs utsagn reflekterer hennes eget ståsted på norsk oppdragelsespraksis som oppleves for henne som mangelfull, særlig når foreldre gjør alt for barna, noe hun mener kan virke meningsløst og uforberedende for livets utfordringer (Nilsen & Breimo, 2023, s.32-33). Dette samsvarer med Stefansen (2008), som hevdet at i dagens foreldre står ansvarlige for å oppdra barn for spesifikke mål i livet, uten å lære dem fleksibilitet og evnen til å håndtere utfordringer på egen hånd (s.38-39). Hun kritiserer for eksempel praksisen med å belønne barn for husarbeid, noe hun ser på som en institusjonalisert norm i Norge (Smith, 2005). I stedet oppdrar hun barna til å forstå arbeid som en naturlig del av familiens liv. Dette illustrerer hvordan innvandrer mødre ikke bare tilpasser seg norske idealer, men også utøver motstand mot det de oppfatter som urealistiske eller "svake" verdier i det norske samfunnet.

En annen form for oppdragelsesarbeid som mødrene jeg har intervjuet gjør, er å prøve å regulere og kontrollere sine egne følelser når de samhandler med barna eller andre (Schibbye & Løvlie, 2017). Flere forteller de at de har lært seg å vise tålmodighet i Norge. Diana forteller at hun har utviklet bedre følelsesmessig kontroll etter at hun kom hit. Tidligere kunne hun reagere med sinne når barna hennes var masete eller støyete. I dag sier hun at hun håndterer slike situasjoner på en helt annen måte, og holder seg rolig og viser tålmodighet. Hun bemerker at nordmenn er flinkere til å regulere sine følelser enn utenlandske foreldre, mens utenlandske foreldre ofte reagerer med sterke følelsesmessige responser. Diana forklarte dette nærmere slik:

Foreldre hos oss kan oppdra barn ut ifra følelser eller emosjoner, mens i Norge oppdras barn ut ifra orden og struktur. Hos oss så kan en mor være kjærlig og omsorgsfull, men plutselig blir hun følelsesaktiv, hvor hun blir sint og streng. Plutselig så sier du noe, så tar du tilbake det du sa og gir ut en annen beskjed. At følelsene våre styrer beskjedene vi gir ut. [...] I Norge så føler jeg at foreldrene har et samfunnsoppdrag, mens hos oss så føler jeg at vi liker å eie våre barn. Vi har tendensen til å sette et høyere press på våre barn. Og med en gang våre barn gjør noe feil, så kan vi reagere veldig sterkt.

Diana opplever at emosjoner spiller en sentral rolle i oppdragelsen i Midtøsten, der mødre ofte styres av øyeblikkets følelser. I Norge mener hun derimot at foreldre er mer strukturerte og rasjonelle i sin tilnærming. Hun hevder også at barns atferd formes av hvordan foreldre reagerer og oppfører seg. Fatima påpeker at hun var mer sint i opprinnelseslandet, mens hun i Norge har lært å være roligere og mer tålmodig. Fatima beskriver seg selv som en "svak mor" på grunn av sin empati og følsomhet. I Norge preges oppdragelsen av diskurser om barnas rettigheter og selvstendighet, og foreldre har ansvar for å tilpasse seg barnas behov (NOU 2020:14, s.41,111-116). Schibbye og Løvlie (2017) fremhever betydningen av følelsesregulering i barneoppdragelsen, der foreldre må være bevisste på egne følelser for å kunne regulere barnas (s.89-90). Dianas utsagn tyder på at hun har kunnskap om dette, noe som kan være påvirket av hennes arbeid i barnehage (Smith, 2005, s.151-156). Gjennom observasjon av norske oppdragelsespraksiser har Diana tilpasset seg og endret sin egen oppdragelse i møte med egne barn (Smith, 2005, s.59-60).

Analysen viser at mødrene navigerer mellom ulike kulturelle og samfunnsmessige forventninger, inkludert verdier fra det norske samfunnet, deres opprinnelsesland og innvandrer miljøene i Norge. Oppdragelsen sees som et samfunnsoppdrag, der målet er å forberede barna på livets utfordringer samtidig som kulturell og religiøs identitet ivaretas. Sarah legger vekt på selvstendighet, arbeidsdeling og gjensidig respekt i familien, noe som samsvarer med forskning som fremhever innvandrer mødres fokus på respektfulle relasjoner og barnas forberedelse til voksenlivet (Mevik og Tveraabak, 2011; Smette og Rosten, 2019). Mødrene reflekterer også over følelsesregulering i oppdragelsen, der flere, som Diana og Fatima, beskriver hvordan de har tilpasset seg norske normer om struktur og emosjonell kontroll. Dette står i kontrast til mer følelsesdrevne oppdragelsesstiler fra hjemlandet. Funnene viser dermed hvordan innvandrer mødre tilpasser seg og utfordrer norske idealer, samtidig som de bevarer egen kulturell praksis (Smith, 2005).

4.7 Matarbeid

Matlaging er en daglig aktivitet som alle mødrene beskriver at de gjør. Dette fysiske arbeidet krever tid, energi, innsats og utgjør en sentral del av morsarbeidet (Smith, 2005, s.151-152). Smith (1987) erfarte selv hvordan slike oppgaver skapte en hektisk hverdag fylt med mange gjøremål (s.6-8; Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23). Mødrenes matarbeid samsvarer med det øvrige befolkningen også gjør i sine husholdninger (Kitterød, 2012b). Under delkapitlet «*Å gjøre morskap i hverdagen*» ser vi hvordan Sarah strukturerer morsarbeidet rundt måltidene – frokost, middag, mellommåltider og kveldsmat - samt tilberedning av matpakker. Sarah forteller at hun bruker 1-2 timer på å forberede middag hver dag. Dette delkapitlet utforsker hvordan mødrenes matarbeid sikrer barnas helse og velvære, samtidig som det bevarer barnas kulturelle identitet gjennom tradisjonell mat fra opprinnelseslandet. Her vil det også bli belyst utfordringer som oppstår i møte med institusjoner og undersøke hvordan matarbeidet påvirker sosiale relasjoner og aksept.

Alle informantene i studien legger stor vekt på barnas ernæring og kosthold, og anser det som en viktig del av deres morsarbeid for å sikre barna god helse og velvære (Regjeringen, 2017). Sarah understrekte hvor viktig det er for henne å gi barna mat av beste kvalitet for å fremme deres helse:

Men jeg bruker masse penger på mat og næring til mine barn. Jeg kjøper alltid mat av beste kvalitet. [...] Jeg tenker det er veldig viktig med god helse til ungene.

Sarahs tilnærming til matlaging og kosthold reflekterer hennes ansvar for barnas helse, med et sterkt fokus på sunnhet og næring. Hun legger vekt på at barna skal få et variert kosthold, som inkluderer både grønnsaker, kjøtt og nødvendige næringsstoffer. Disse normene for hva som anses som sunt og riktig matpraksis formidles gjennom offentlige dokumenter og institusjoner som skoler og barnehager, og i henhold til IE som påvirker mødrenes matsarbeid i hverdagen (Helsedirektoratet, 2023; Regjeringen, 2017; Smith, 1987, s.17-19). Dette reflekteres i Sarahs matsarbeid, som er preget av samfunnets normer for sunt kosthold (Meld. St.15 (2022-2023); Widerberg, 2015, s.35-37).

Mødrenes matsarbeid har endret seg som følge av de relasjonene de har inngått. For eksempel har Sarahs matsarbeid blitt formet ut fra tilbakemeldinger hun har fått fra blant annet kolleger på jobb, som roser henne for å servere den beste maten. Disse positive kommentarene har trolig vært med på å styrke Sarahs tilnærming til og kunnskap om matsarbeid, som hun henter fra disse interaksjonene (Smith, 2005, s.54-59). Et annet eksempel er Diana, som har jobbet i barnehage, der hun har observert at barn ofte unngår å skille seg ut, og derfor foretrekker å spise det de ser andre spise. Dianas matsarbeid har dermed blitt formet gjennom barnehagens institusjonelle rammer og de sosiale relasjonene hun har inngått der (Smith, 2005, s.151-156).

Jeg har jobbet i barnehagen selv en stund, så jeg har lært masse i den perioden jeg jobbet der. I første perioden visste jeg ikke hvordan jeg skulle lage matpakke. Jeg pleide å sende pølsebrød, hvor jeg smøret pølsebrød med smør, eller syltetøy noe som var feil. Når jeg jobbet i barnehagen, lærte jeg hvilken type pålegg pleide barn å ta med seg. Så jeg lærte mer om ulike type mat.

I avsnittet over ser vi hvordan Dianas matsarbeid endrer seg etter at hun ble introdusert for hva som er typisk norsk mat å ta med til barnehagen. Dette illustrerer hvordan mødrenes handlinger formes og koordineres av andres handlinger, som påvirkes av sosiale strukturer, for eksempel retningslinjer for matsservering i barnehager (Smith, 2005, s.59-60; Helsedirektoratet, 2023). Diana kritiserte seg selv for tidligere å ha pakket pølsebrød med smør og syltetøy til barna, noe hun nå ser på som feil. Eriksen og Sajjad (2020) påpeker at det å gi barn norsk mat også kan være en del av tilpasningen til det norske samfunnet, og at dette er en nødvendighet i tilpasningsprosessen (s.274).

For disse mødrene handler matarbeidet også om å bevare barnas kulturelle identitet. Sarah velger å sende med barna "kulturell mat" til skolen, da hun mener denne maten er mer næringsrik enn tradisjonelle brødsiver. Det er viktig for Sarah at barna er stolte av maten fra opprinnelseslandet hennes (Terragni et al., 2014; Smette & Rosten, 2019). Imidlertid møter barna hennes utfordringer, da flere mødre uttrykte at barna får negative kommentarer fra klassekamerater på grunn av den kulturelle maten. Sarah utdypet:

Min datter fikk mange negative kommentarer på maten hun hadde med seg til lunsj på skolen. At den var veldig ekkel [...] Da brukte jeg litt tid til å reflektere, og fant ut at jeg skulle lage mat og ta med til klasserommet slik at de kan smake for å bedømme. For at elevene skal forstå. Selv om man ikke er vant med sånn type matretter, det betyr ikke at det ikke er godt. [...] Så når jeg tok med kulturell mat til skolen og alle fikk spist, ble det veldig god stemning blant alle. Datteren min følte seg veldig stolt, det fikk hun til å tenke at mamma har lagd dette.

Sarahs matarbeid strekker seg også til datterens skole, hvor hun må jobbe for å videreføre sin kulturelle arv til barna (Terragni et al., 2014; Widerberg, 2015, s.52-53). Dette viser hvordan institusjonelle styringsrelasjoner knyttet til mat påvirker mødrenes hverdagsarbeid, der de også må gjøre betydelig innsats i møte med skoler og barnehager for å bevare både sin og barnas kulturelle identitet (Nilsen & Breimo, 2023, s.30-31). Eriksen og Sajjad (2020) påpeker at mat, i denne sammenhengen, har en symbolsk verdi som representerer retten til å bevare kulturell identitet uten å krenke grunnleggende individuelle verdier (s.267-268).

Mødrenes matarbeidet handler også om sosiale aksepter og relasjoner. Eriksen og Sajjad (2020) påpeker at mat har en betydelig sosial funksjon i hverdagen, spesielt i hvordan den aksepteres i ulike sosiale kontekster (s.266). For Fatima handler matarbeidet i større grad om relasjonene til egne barn. Hun legger stor vekt på å lage mat de liker, og ser dette som en måte å styrke båndet mellom seg og barna. For henne blir matlaging et uttrykk for kjærlighetsarbeid og en metode for å bygge nære relasjoner (Smith, 2005, s.54-59). Likevel mente Fatima at hun noen ganger kan være for ettergivende. Hun sier aldri nei når barna ber henne om hjelp, noe hun oppfatter som en essensiell del av sitt morsarbeid:

Hvis de spør meg "mamma, jeg er sulten, hva har du lagd til middag?" Pleier jeg ikke å si "jeg har ikke lagd middag i dag, gå finn deg noe mat selv". Nei, det motsatte. Jeg

begynner å spørre dem “hva vil dere spise, hva vil dere jeg skal lage eller hva vil dere ha?”

Fatimas matarbeid handler i hovedsak om å styrke relasjonen til sine barn, og dette belyser hvordan sosiale relasjoner former hennes erfaringer med matarbeid (Nilsen & Breimo, 2023, s.32-33). Som Smith påpeker, blir disse hverdagslige aktivitetene påvirket av samfunnsmessige krefter som styrer mødrenes liv (Smith, 2005, s.59-60; Magnussen & Nilsen, 2023, s.11). Når vi ser nærmere på dette, ser vi at barn interagerer med voksne gjennom aktiviteter som matlaging og måltider (Schibbye & Løvlie, 2017, s.24). Ifølge Schibbye & Løvlie (2017) er det foreldrenes ansvar å bidra til å bygge disse relasjonene, og mangel på interesse for barns behov kan svekke foreldreskapet (s.23-25). Dette viser at mødrenes matarbeid ikke bare omhandler mat, men også om barneoppdragelse. Gjennom mataktiviteter får mødrene mulighet til å utføre et helhetlig morsarbeid som også inkluderer foreldreskap.

Funnene viser at mødrene legger stor vekt på barnas ernæring, som de ser på som en sentral del av morsarbeidet for å sikre helse og velvære. For Sarah handler dette om å tilby barna et variert og næringsrikt kosthold, samtidig som hun reflekterer over hvordan matvalgene påvirkes både av norske normer og hennes egen kulturelle bakgrunn. Mat blir for henne et verktøy for å formidle kulturell arv, selv om barna opplever utfordringer når de tar med seg kulturell mat på skolen. Dette illustrerer mødrenes forhandlinger mellom ulike foreldreskapsidealer – de fra opprinnelseslandet og de som møter dem i det norske samfunnet. Diana, på sin side, legger merke til hvordan barna tilpasser seg norske matvaner, og peker på hvordan det norske skolesystemet påvirker familiens matpraksis. For Fatima representerer matlaging og måltider en måte å styrke båndene til barna på, som hun oppfatter som et uttrykk for kjærlighet og omsorg. Mødrene møter ulike barndoms- og foreldreskapsidealer i samspill med skolen og barnehagen. Normer om sunn mat og sosial aksept kan utfordre deres egne matpraksiser, derfor forhandler de kontinuerlig med sitt matarbeid.

4.8 Helsearbeid

I dette delkapitlet undersøkes hvordan mødre med innvandrerbakgrunn gjør helsearbeid for å sørge for barnas helse og trivsel, med særlig vekt på de daglige utfordringene de møter. Mødrene står overfor spesifikke helseutfordringer knyttet til kulturelle forskjeller,

språkbarrierer og begrenset tilgang til helseinformasjon. For noen av mødrene innebærer helsearbeidet en helhetlig tilnærming som ikke bare omfatter fysisk helse, men også barnas psykiske velvære. Dette viser at de er opptatt av barnas emosjonelle og mentale behov. I tillegg viser funnene at mødrenes egne erfaringer med språkbarrierer intensiverer deres helsearbeid. Slike utfordringer påvirker ikke bare deres egen helse og trivsel, men også deres tilnærming til å støtte barna.

Fatima gjør et omfattende *helsearbeid* for å støtte datterens helse og trivsel. Datteren hennes har møtt utfordringer som tidlig pubertet, overvekt og lav fysisk aktivitet, noe som har krevd tett samarbeid med skolen og helsetjenester. Hun samarbeider tett med skolen og helsetjenester, og roser skolens forståelse, spesielt tilretteleggingen med en privat garderobe i gymsalene som styrket datterens selvfølelse. Fatima gjennomfører også konkrete tiltak i hverdagen, som å tilberede sunn mat, følge opp en matplan og delta i fysiske aktiviteter med datteren. Gjennom opplæring fra helsetjenester har hun fått kunnskap til å veilede datteren i å endre spisevaner og livsstil. Selv om dette har ført til at hun har blitt mindre populær hos datteren, ser Fatima det som nødvendig for å ivareta både datterens fysiske og psykiske helse. Dette viser hvordan helsearbeid for mødre handler om mer enn praktiske aktiviteter; det innebærer også å balansere sosiale og emosjonelle utfordringer i morsarbeidet. Likevel uttrykte Fatima utfordringer rundt hvordan hun skulle formidle datterens helsetilstand:

Jeg tenkte ofte på hvordan jeg kan formidle til henne at hun må spise sunt og holde seg aktiv på grunn av hennes sykdom, og hvordan skal jeg få henne til å forstå dette. [...] Hun spør meg flere ganger hvorfor jeg stopper henne av å spise. Da pleier jeg å si at hun ikke kan spise fordi det er matplanen hennes, og at det er best for hennes helse og at hun må ut å gå. [...] Det er absolutt ikke lett, det er veldig krevende.

Fatimas helsearbeid for datteren omfatter både praktiske tiltak og kommunikasjonsarbeid, hvordan hun skal motivere datteren og samtidig sikre at helsetjenester og skole forstår alvoret i situasjonen. Ifølge Helsedirektoratet opplever mange med innvandrerbakgrunn utfordringer i møte med helsevesenet, blant annet med å finne, forstå og anvende helseinformasjon (Le et al., 2021, s.53-55). Dette kan gjøre det krevende å følge opp helsepersonells anbefalinger, noe som får alvorlige konsekvenser for barnas helse (Le et al., 2021). Fatimas erfaringer belyser både de strukturelle barrierene og de personlige kampene som mange innvandrer mødre står overfor i deres daglige helsearbeid (Smith, 2005). Dette understreker hvordan mødrenes

helsearbeid ikke bare handler om direkte omsorg, men også om å navigere komplekse systemer og sosiale forventninger (Widerberg, 2015, s.35-38).

Sarah gjør også mye arbeid for å ta vare på sine barns helse, og dette gjelder særlig for barna hennes som har helseutfordringer. Disse utfordringene har ført til at de har hatt behov for ekstra oppfølging, blant annet fra HABU (habilitering for barn og unge), noe som har medført at Sarah må samarbeide tett med helsepersonell. Sarah beskriver at samarbeidet med enkelte leger har vært utfordrende, da hun opplevde at hun ofte ble møtt med kritikk. Dette ble tydelig gjennom deres blikk og kritiske spørsmål om hvordan hun håndterte barnas helse behov. Sarah har blitt sterkt påvirket av behandlingen hun har fått av de profesjonelle:

En dag så skulle vi møtes for behandling. Datteren min elsker å kle seg ut som en prinsesse, så hun hadde på seg ryggstøtte. Når vi møtte legen var hun sånn "What, hvorfor har ikke hun den på"!? og jeg fikk mye kritikk. Jeg fikk kjeft. Legen hadde fulgt oss hele året, men hun hadde vurdert meg kun på én time, ikke et døgn en gang. Hun baserte hele rapporten kun på det møtet. [...] Hun undervurderer meg gang på gang. Hvis hun skal dømme meg i løpet av en time, så kjenner hun meg ikke [...].

Utsagnet over illustrerer Sarahs opplevelse av å bli feilvurdert og undervurdert av en lege basert på en kort observasjon. Dette fører til at Sarah føler seg kritisert og feilaktig vurdert, til tross for det helsearbeidet hun mener å utføre daglig. I lys av IE kan vi se hvordan helsevesenets regler og praksis påvirker forholdet mellom Sarah og legen (Smith, 2005, s.54-59). Legen vurderte Sarah basert på et kort møte, noe som kan skyldes helsevesenets krav om effektivitet og faste rutiner (Meld. St.10 (2012-2013), s.14,105,110). Dette gjør at Sarahs daglige innsats for datterens helse forblir usynlig. IE belyser hvordan slike situasjoner kan hindre innvandrerforeldre i å få anerkjennelse for arbeidet de gjør (Smith, 2005). Likevel viser forskning at flere innvandrerforeldre, som Fatima, opplever positive holdninger fra helsepersonell, og at tjenestene er tilgjengelige når de trenger dem (Früh et al., 2017, s.196-197).

Å ta vare på barnas helse innebærer også for disse mødrene å ivareta barnas psykiske helse. Amal deler at hun har opplevd ydmykelser flere ganger i ulike sosiale sammenhenger på grunn av språkutfordringer (Früh et al., 2017, s.200). Hun har vært bekymret for at denne usikkerheten kan påvirke barna hennes. Til tross for at Amal prøver å beskytte barna sine fra

slike opplevelser, har hun ikke full kontroll over hva som skjer når de er på skolen. Amal forteller at datteren en gang kom hjem og delte en erfaring fra klassen:

Hun kommer og forteller meg at når hun sier et ord som er feil eller setning, så begynner alle å le av henne. Da pleier jeg å si “nei, det er ikke sant”. Jeg pleier også å si at det skjer med meg hele tiden i klasserommet, at de begynner å le av meg. Man pleier å si morsomme ord eller ting, da begynner folk å le med deg og ikke av deg. Jeg pleier å snakke sånt til henne fordi jeg er redd for at hennes psykisk helse skal bli dårlig på grunn av sånne ting. Jeg vil ikke såre henne.

I denne situasjonen ser vi hvordan Amal tilpasser seg for å beskytte datterens følelser og psykiske helse. Etter å ha erfart de sårende konsekvensene av manglende norskferdigheter, prøver hun å hindre at datteren opplever det samme. Dette illustrerer hvordan Amal navigerer i samfunnets strukturer og normer, som ofte overser språk- og kulturforskjeller. Hun utfører et psykisk helsearbeid både for å beskytte datteren og lære henne å håndtere slike utfordringer (Nilsen & Breimo, 2023, s.32-33; IMDi, 2023, s.4,57,59,67). IE-perspektivet viser hvordan skolen som institusjon kan påvirke barnas psykiske helse, og hvordan Amal håndterer dette gjennom emosjonelt arbeid for å beskytte datteren. Dette eksemplet viser hvordan mødrene påtar seg ekstra ansvar for å møte utfordringer, samtidig som de søker å sikre barnas velvære i møte med strukturelle barrierer og kulturelle forskjeller (Nilsen & Breimo, 2023, s.31-37).

Mødrene utfører omfattende helsearbeid for å støtte barnas fysiske og psykiske helse, der de balanserer praktisk omsorg som kosthold og fysisk aktivitet med emosjonell støtte, særlig knyttet til skoleutfordringer. Dette arbeidet kompliseres av språkbarrierer, kulturelle forskjeller og begrenset tilgang til helseinformasjon, noe som kan vanskeliggjøre kommunikasjon med barna og helsepersonell. I tillegg navigerer mødrene komplekse institusjonelle krav, noe som kan skape ekstra press, spesielt når strukturelle barrierer forsterker utfordringene. De beskytter også barna mot negative skoleopplevelser som kan påvirke selvfølelsen, og tar på seg en dobbel byrde ved å ivareta både helsearbeid og tilpasning til et system som ikke alltid tar hensyn til deres ståsted. Fra et IE-perspektiv blir det tydelig hvordan språk- og kulturbarrierer påvirker mødrenes helsearbeid og forsterker utfordringene de møter i møte med institusjoner.

4.9 Arbeid med sosiale relasjoner

I dette delkapittelet undersøkes mødrenes arbeid med sosiale relasjoner og hvordan de aktivt jobber for å styrke både sin egen posisjon og sine barns muligheter i det norske samfunnet. Mye av mødrenes relasjonsarbeid dreier seg om å oppnå tilhørighet i et samfunn der de ofte møter kulturelle og sosiale barrierer. Dette arbeid handler i bunn og grunn om å sikre at både de og deres barn opplever inkludering i det norske samfunnslivet, og om å oppnå gjensidig forståelse gjennom deling av felles erfaringer og syn på barneoppdragelse.

Mødrenes arbeid med sosiale relasjoner handler om å oppnå tilhørighet og inkludering for seg selv og barna i det norske samfunnet. Sarah, som har høy utdanning, økonomisk trygghet og et respektert yrke, opplever likevel utfordringer med å bli akseptert i sosiale miljøer. Til tross for likheter i utdanningsnivå, yrke og inntekt med øvrige befolkningen, føler hun seg ofte utenfor blant nordmenn. Hun beskriver byen hun bor i som "kaksete," med områder dominert av familier med høy økonomisk og sosial status (Smith, 2005). Sarah opplever at det krever ekstra innsats å bli inkludert i disse miljøene. Ifølge Barstad (2021) opplever innvandrere generelt mer diskriminering, eksklusjon og ensomhet enn øvrig befolkning, noe som delvis kan forklares av utfordringer som dårlig helse, lav inntekt og språkbarrierer (IMDI, 2023, s.4,57,59,67; Smette & Rosten, 2019, s.113-117). Selv om Sarah beskriver folk som høflige i samtaler, tar de sjelden initiativ til å inkludere henne i sine sosiale nettverk, noe som forsterker følelsen av utenforskap.

Det er vanskelig å komme inn i disse relasjonene. Jeg kommer ikke inn i disse miljøene fordi jeg passer ikke inn i deres kriterier, jeg er utlending.

Sarahs erfaringer viser hvordan eksklusjon og følelsen av utenforskap kan påvirke både innvandrereforeldre og deres barn i møte med det norske storsamfunnet. Smette og Rosten (2019) undersøker hvordan valg av nabolag og skole kan påvirke graden av deltakelse for innvandrerfamilier (s.48-56). Til tross for hennes sosioøkonomisk bakgrunn møter Sarah sosiale barrierer og manglende inkludering. Ifølge henne skyldes det henne utenlandske utseende (Smith, 1987, s.17-22; Widerberg, 2015, s.45-47). Dette fremhever hvordan kulturelle og etniske forskjeller, kombinert med klasse og sosial status, opprettholder avstand mellom innvandrere og majoritetsbefolkningen (IMDI, 2023, s.4,57 59,67; Smette & Rosten, 2019, s.113-117). Dette synliggjør at idealet om å "være norsk" ikke bare handler om språk og økonomisk status, men også om å innfri visuelle og kulturelle normer (IMDI, 2023, s.4, 57,

59, 67, 92). Sarahs erfaringer illustrerer hvordan etnisitet og samfunnsnormer skaper vedvarende barrierer for sosial inkludering.

Mødrenes arbeid med sosiale relasjoner handler om å oppnå forståelse gjennom deling av felles erfaringer og syn på barneoppdragelse. Diana har imidlertid hatt en annen opplevelse enn Sarah. Selv etter nesten ti år i Norge, har hun kun klart å etablere relasjoner med norske småbarnsfamilier gjennom foreldremøter og barneaktiviteter. Likevel har hun ikke utviklet sterke bånd eller nære vennskap med dem. Hun forklarer dette med at norske foreldre har mange forpliktelser til jobb, familie og venner, noe som begrenser tiden de har til å danne nye vennskap. Diana reflekterer over dette og sier: "Dette er deres land," og understreker hvordan nordmenns prioriteringer kan skape avstand:

Meg: Har du venner som består av norske familier?

Diana: Ja, selvfølgelig. De fleste norske familier jeg har møtt på er gjennom barna mine. Det er familiene til vennene deres, på foreldremøter eller aktiviteter. Men det er ikke med alle man kan danne et sterkt bånd eller ha et skikkelig vennskap.

Meg: Hva tror du er grunnen til det?

Diana: Nei, jeg føler også at de selv ikke har så mye tid til meg. Dette er deres land; de har familie, de har venner. De har også andre plikter i forhold til jobb, familie, venner og andre ting. [...] Jeg føler kanskje også at en utenlandsk mor forstår meg bedre. Selv om ikke alle oss har den samme kulturen, så har vi et perspektiv som en innvandreremor. Jeg opplever meg bedre forstått av innvandrermodrer.

Diana gir motstridende signaler om sine relasjoner. Hun beskriver å ha mange norske venner, men opplever samtidig at disse relasjonene ofte mangler den dype forbindelsen hun har med andre innvandrermodre. Hun forklarer dette med å oppleve en større forståelse blant innvandrermodre som deler lignende erfaringer knyttet til barneoppdragelse og familieliv, noe som understreker hvor kompleks tilhørighet kan være for innvandrere (Smette & Rosten, 2019). Samtidig peker Diana på at relasjonene med nordmenn ikke alltid oppleves nære, noe som gjenspeiler hvordan delte erfaringer og felles identitet styrker båndene hun har med andre innvandrermodre (Eriksen & Sajjad, 2020, s.99-102). Studien til Mevik og Tveraabak (2011) belyser hvordan ulikt syn på barneoppdragelse kan skape misforståelser mellom norske og innvandrermodre (s.32). Dette kan føre til at innvandrermodre søker støtte hos hverandre for å navigere de institusjonelle og kulturelle forventningene de møter i Norge (Nilsen & Breimo,

2023, s.49-52). Samtidig viser Dianas og Sarahs erfaringer hvordan institusjonelle strukturer og kulturelle forskjeller kan forsterke barrierer for dype relasjoner med nordmenn, selv når det finnes et ønske om deltakelse i slike relasjoner (Smith, 2005; Smette & Rosten, 2019). Likevel fremhever Diana verdien av fellesskapet med andre innvandrermodre, som gjennom delte perspektiver som "innvandrermodre" kan tilby en unik form for støtte og forståelse (Eriksen & Sajjad, 2020, s.175).

Mødrenes arbeid med sosiale relasjoner er sterkt preget av opplevelsen av sosial ekskludering. De legger ned en betydelig innsats for å bli inkludert blant norske etniske familier, ettersom slike relasjoner kan gi barna deres et sosialt nettverk og bedre framtidsmuligheter i Norge. Til tross for dette viser funnene at både mødrene og barna deres møter barrierer, særlig på grunn av deres utenlandske utseende. Noen av mødrene påpeker at norske småbarnsfamilier ofte ikke har tid til å etablere nye relasjoner på grunn av sine egne forpliktelser. Likevel føler disse mødrene seg bedre forstått av andre innvandrermodre, ettersom de deler felles erfaringer og utfordringer knyttet til barneoppdragelse i Norge. Funnene viser at sosiale relasjoner ofte påvirkes av kulturelle og sosiale barrierer, noe som både kan påvirke mødrene morsarbeid og begrense mulighetene for deres barn i fremtiden.

4.10 Arbeid med å evaluere sitt eget morsarbeid

I dette delkapitlet skal vi utforske hvordan mødrene evaluerer sitt eget morsarbeid. Alle mødrene ga uttrykk for en gjennomgående følelse av skyldfølelse og dårlig samvittighet, særlig knyttet til deres ansvarsarbeid for barnas velvære. Funnene viser hvordan de kontinuerlig vurderer sine egne valg og forsøker å tilpasse seg samfunnets normer for foreldreskap, samtidig som de møter utfordringer knyttet til høye forventninger om hvordan de skal gjør sitt eget morsarbeid. Samtidig viser funnene at noen av mødrene opplever å være bedre foreldre i Norge enn i opprinnelseslandet, hvor de ofte ble møtt med kritikk. Dette belyser hvordan innvandrermodre navigerer mellom kulturelle, sosiale og institusjonelle forventninger til foreldreskap, og hvordan disse idealene påvirker deres refleksjoner og praksis i hverdagen.

Skyldfølelse og dårlig samvittighet er gjennomgående blant mødrene, noe Noor beskriver som en konstant følelse av utilstrekkelighet. Hun påpeker at ansvaret for barna ofte føles overveldende, og at stolthet eller tilfredshet med egen innsats er sjelden. Dette samsvarer med

Griffith og Smiths (2005) funn, som viser hvordan mødre strever med å leve opp til normative idealer for morsrollen, uavhengig av kulturelle og økonomiske forskjeller (s.13-41). Noor understreker at en mors hovedoppgave er å beskytte, ta vare på og gi omsorg til barna.

Skyldfølelsen forsterkes når hun er opptatt med jobb eller husarbeid, og opplever at verdifull tid med barna går tapt. Hun uttrykker en følelse av stadig ansvar overfor å prioritere barna:

Man føler aldri at man har nådd det punktet hvor man er stolt av seg selv, eller at man er fornøyd med innsatsen. Man har alltid en følelse av mangel, som om man ikke har gitt nok til barna. At vi skulle ha gitt mer av oss selv til barna. Jeg sammenligner meg ikke med andre, fordi alle er forskjellige.

Noor beskriver hvordan hun kontinuerlig evaluerer seg selv som mor og opplever en vedvarende følelse av utilstrekkelighet, som også Fatima uttrykker ved å kalle seg selv en "svak mor." Denne følelsen kan forklares som et resultat av sosiale og institusjonelle forventninger som stilles til mødre (Griffith og Smiths, 2005, s.13-41). Samfunnet legger vekt på at mødre kontinuerlig skal imøtekomme både barnas behov og samfunnets normer for foreldreskap, noe Hays (1998) beskriver som intensivt morsarbeid (s.x i forordet: Stefansen, 2008, s.38-39). Ifølge et IE-perspektiv kan dette emosjonelle arbeidet ses som en reaksjon på normer om ideelt morskap (Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23).

Noors refleksjoner viser hvordan mødre tar på seg ansvaret for barnas velvære, basert på oppfatningen om at de har hovedansvaret for barnas utvikling (Magnussen, 2023, s.3; Schibbye & Løvlie, 2017, s.85). Hennes utsagn om at "man aldri når et punkt hvor man er stolt av seg selv" belyser hvordan institusjonelle diskurser og samfunnsnormer skaper uoppnåelige standarder for mødre (Bratvold & VFB, 2022, s.6; Nilsen & Breimo, 2023, s.49-52). Dette kan føre til en følelse av utilstrekkelighet, selv hos mødre som gjør sitt beste. Selv om Noor hevder å unngå å sammenligne seg med andre mødre, viser hennes refleksjoner over hva som anses som riktig eller galt, noe som betyr at institusjonelle normer påvirker henne indirekte (Nilsen & Breimo, 2023, s.23-24). Dette understreker hvordan mødres selvforståelse formes i en sosial kontekst, selv når de bevisst prøver å unngå direkte sammenligning (Smith, 2005, s.54-59).

Noen av mødrene opplever å være en bedre mødre i Norge enn i opprinnelseslandet. Blant annet ble Fatima ofte kritisert av familie, slektninger og naboer, som anklaget henne for å

være en dårlig mor dersom barna oppførte seg feil i samfunnet. Over tid begynte Fatima selv å tro på denne kritikken. I Norge har opplevelsen vært motsatt. Til tross for utfordringer med barna, har ingen kalt henne en dårlig mor. Gjennom veiledning fra Barnevernet har hun lært at hennes rolle som mor handler om å oppfylle sine plikter og oppgaver, og at barnas dårlige oppførsel også kan skyldes andre faktorer utenfor hennes kontroll:

De kom til meg og sa at jeg var en dårlig mor. "Du er en dårlig mor, du vet ikke hvordan du skal oppdra et barn." Når noen forteller deg om og om igjen at "du er en dårlig mor, du er en dårlig mor," begynner du virkelig å tro det: at *jeg* er en dårlig mor. Men her er det ingen som forteller deg det. Her er du bare en mor. Jeg føler og tenker at så lenge jeg våkner om morgenen, går på jobb, kommer hjem til mine barn, tar vare på dem og på hjemmet mitt, så gjør jeg det som er forventet av meg. Hvis mine barn oppfører seg dårlig, betyr ikke det at jeg er en dårlig mor.

Fatima fortalte at hun ofte ble kalt en dårlig mor av familie og naboer i sitt opprinnelsesland. Denne kritikken reflekterer kulturelle normer om hva som regnes som en "god mor" og hvordan disse idealene reproduseres i sosiale relasjoner (Nilsen & Breimo, 2023, s.41-43). Gjentatt kritikk som "du er en dårlig mor" kan internaliseres, noe som påvirker kvinners selvbilde og forsterker følelsen av utilstrekkelighet, på linje med samfunnets høye krav til morsrollen (Smith, 2005, s.54–59). Dette viser hvordan institusjonelle diskurser eller maktstrukturer kan forme og påvirke mødrenes selvforståelse og deres morsarbeid (Smith, 1987, s.17-22). Følelsen av å mislykkes som mor er ikke bare et personlig problem, men en konsekvens av større institusjonelle krefter som setter uoppnåelige standarder for morsrollen (Nilsen & Breimo, 2023, s.23-26).

Fatimas utsagn, "Her er det ingen som forteller deg at du er en dårlig mor. Her er du bare en mor," kan forklares gjennom forskjellen mellom kollektivistiske og individualistiske kulturer. I kollektivistiske samfunn er sosial kontroll sterkere, og det er vanlig at familie, naboer og lokalsamfunnet uttrykker vurderinger om morsarbeid (Friberg & Bjørnset, 2019, s.40,82,125). I kontrast verdsetter norsk kultur individuell autonomi og respekt for privatliv, og det er mindre vanlig at folk direkte blander seg inn i andres barneoppdragelse (Friberg, 2019; Skytte, 2019). Likevel skjer vurderinger av foreldreskap i Norge i større grad gjennom institusjoner som skolen, barnehagen, helsevesenet og regjeringen, der tilbakemeldinger ofte er mer formelle og strukturerte (Ellingsæter & Widerberg, 2012). Fatima er trolig ubevisst for

disse maktstrukturene, men de påvirker likevel hennes morsarbeid, slik vi har sett i de tidligere delkapitlene. Derfor kan hun føle at hun i Norge får lov til å være "bare en mor," uten at andres vurderinger av hennes morskap stadig blir uttrykt.

Funnene viser at alle mødrene opplever skyldfølelse, spesielt knyttet til ansvaret for barnas velvære. Noor beskriver hvordan hun sjelden føler stolthet eller tilfredshet med sitt morsarbeid, ettersom ansvaret for barna ofte oppleves som overveldende. Samtidig evaluerer mødrene kontinuerlig sitt eget morsarbeid, og de føler aldri at de gjør nok for barna. Denne følelsen henger sammen med de høye samfunnsforventningene til foreldreskap, der mødrene både må leve opp til kulturelle normer fra sitt opprinnelsesland og til de samfunnsforventningene som finnes i Norge. Slike forventninger kan skape uoppnåelige standarder, noe som bidrar til en vedvarende følelse av utilstrekkelighet. Følelsen av å være en "god" eller "dårlig" mor er derfor en diskurs som ikke bare eksisterer i Norge, men også i mødrenes opprinnelsesland. Dette understreker hvordan morsarbeidet blir vurdert i ulike kontekster, og hvordan disse vurderingene påvirker mødrenes selvforståelse og eget morsarbeid.

4.12 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg undersøkt innvandremødres "morsarbeid", med særlig fokus på hvilke typer arbeid de uttrykker at de gjør, og hvordan de selv beskriver og opplever dette arbeidet i hverdagen. Gjennom en analyse i lys av begreper fra institusjonell etnografi har jeg knyttet mødrenes erfaringer til studiens problemstilling:

Hvordan gjør innvandremødre fra Midtøsten morsarbeid i sin hverdag, hvordan reflekterer de over det de gjør, og hva slags barndoms-, foreldreskaps- og familieideal møter de i relasjoner de inngår i, i hverdagen?

Analysen viser at mødrenes hverdag er nøye strukturert, planlagt og tilpasset familiens behov og samfunnets forventninger. Mødrenes morsarbeid strekker seg over fysisk, mentalt og emosjonelt arbeid, alt fra husholdning og barneomsorg til å balansere en travel hverdag som er preget av de nye samfunnsidealene knyttet til familieliv. Funnene viser at mødrene opplever et press for å opprettholde en strukturert hverdag, noe som fører til en følelse av travelhet og tidsklemme. Disse følelsene forsterkes av idealene i Norge om "intensivt foreldreskap", hvor det er lite rom for fleksibilitet. Derfor opplever mødrene et kontinuerlig

press for å sørge for barnas trivsel og utvikling, som er de nye synene på barndomsidealene. Mødrene forsøker derfor å balansere disse nye samfunnsidealene i sin hverdag som mødre, noe som øker deres ansvarsfølelse.

I hverdagen gjør mødre et omfattende bekymringsarbeid, som hovedsakelig handler om bekymringer knyttet til barnas fremtid i Norge. Dette bekymringsarbeidet har sammenheng med at mødre frykter at barna skal avvike fra samfunnets normer, noe som resulterer i at barna kan bli utsatt for dobbelt diskriminering, da de allerede skiller seg ut på grunn av deres etniske opprinnelse, utseende, religion og språklige ferdigheter. Denne kunnskapen har de innhentet fra egne opplevelser og erfaringer i relasjoner med ulike institusjoner i det norske samfunnet, slik som mødrenes arbeidsplass. Derfor bekymrer mødre seg for hvordan de skal sikre en god framtid for sine barn gjennom utdanning og lønnet arbeid, noe de mener kan gi et trygt og suksessfullt liv i fremtiden. Mødrenes bekymringsarbeid omfatter også håndteringen av forskjellene mellom familiens egne verdier og de norske, særlig knyttet til barnas frihet. Derfor driver mødre stadig og forhandler mellom egne kulturelle verdier og de institusjonelle normene og idealene i Norge. Dette arbeidet intensiveres av et fraværende støttenettverk, noe som gjør at bekymringsarbeidet blir svært mentalt og emosjonelt belastende.

Skolearbeid er også en sentral del av mødrenes morsarbeid i hverdagen. Dette arbeidet omfatter å følge opp barnas lekser, skoleprestasjoner, samarbeide og tilpasse seg det norske skolesystemet, samt delta på ulike sosiale samlinger som skoleavslutninger og foreldremøter. Mødrene gjør mye av dette skolearbeidet for å leve opp til idealene om foreldreinvolvering i skolen (NOU 2010:7). I intervjuene kom det frem at mødre opplever utfordringer knyttet til skolearbeidet på grunn av begrensede norske ferdigheter, lite kjennskap til det norske institusjonelle skolesystemet og manglende familie- eller nettverksstøtte, noe som gjør det krevende for disse mødre å følge opp barnas skolegang. Derimot viser funnene at mødre legger ned et enormt arbeid i skolearbeidet, da de ser på det som nøkkelfaktoren for et godt liv i Norge. Samtidig er de bevisste på at barna kan oppleve diskriminering og rasisme i slike relasjoner. Dette arbeidet gjør de for å beskytte barna mot slike erfaringer og for å skape en trygg og støttende oppvekst, da de ser på seg selv som primære omsorgspersoner.

Mødrene reflekterer også over og håndterer husarbeid som en del av sitt daglige morsarbeid, der deres forståelse av foreldreskapsidealer knyttes opp til barnas trivsel og velvære. I analysen kom det frem at mødrene opplever betydelige belastninger ved å kombinere ulønnet husarbeid med lønnet arbeid, spesielt fordi de føler at de gjør mer husarbeid enn sine ektefeller. Denne skjeve arbeidsfordelingen skaper stress og bekymring, ettersom mødrene stadig føler press over mengden oppgaver som venter hjemme. Husarbeidet fremstår som et konkret uttrykk for hvordan mødrenes hverdag struktureres av et større institusjonelt landskap. Dette arbeidet reflekterer de normative kravene som mødrene møter både i hjemmet og i samfunnet, hvor de må navigere mellom egne kulturelle verdier og idealene som formidles gjennom norske institusjonelle praksiser.

Analysen gir innsikt i hvordan innvandrermodre fra Midtøsten reflekterer over og utfører sitt morsarbeid knyttet til barnas fritidsaktiviteter. Dette arbeidet innebærer å navigere mellom egne erfaringer og samfunnets forventninger, dette illustrerer hvordan mødrene forholder seg til de norske idealene om foreldreinvolvering i barns fritid. Funnene belyser hvordan mødrene møter og forhandler mellom ulike barndoms- og foreldreskapsidealer gjennom sine erfaringer med utenforskap, ressursmangel og organisatoriske barrierer. Vi kan forstå mødrenes arbeid med barnas fritidsaktiviteter ut fra hvordan det norske organisasjonslivet, med krav til foreldres deltakelse, økonomisk kapasitet og sosial kapital, strukturerer deres muligheter til å aktivisere barna. Samtidig viser mødrene en bevissthet rundt hvordan fritidsdeltakelse kan være en nøkkel til å forhindre utenforskap og sikre barnas sosiale inkludering, noe som fremhever deres forståelse av fritidsaktivitetenes betydning for barn.

Mødrene ser oppdragelsen som et samfunnsoppdrag, der hovedmålet er å forberede barna på fremtiden og gi dem verktøyene de trenger for å møte livets utfordringer. Funnene viser at mødrene navigerer mellom ulike forventninger og krav fra det norske samfunnet, sitt opprinnelsesland og innvandrer kulturer og religioner i Norge, derfor opplever mødrene et krysspress mellom motstridende forventninger til sitt morsarbeid. For å håndtere dette krysspresset investerer mødrene betydelig tid og energi i det som kan beskrives som et forhandlingsarbeid. De reflekterer kontinuerlig over hvordan de skal balansere og håndtere verdikonflikter i barneoppdragelsen i Norge. Mødrene legger også stor vekt på følelsesregulering som en viktig del i sitt oppdragelsesarbeid. De understreker at foreldre må være bevisste på sine egne følelser for å kunne hjelpe barna med å regulere egne følelser.

Gjennom erfaringene de har gjort seg etter å ha flyttet til Norge, har mødrene utviklet en større bevissthet rundt følelsesregulering, og mange opplever at de nå har en mer kontrollert og reflektert tilnærming til egne følelser enn tidligere der følelsene var ukontrollerte.

Funnene viser at mødrene anser ernæring som en sentral del av morsarbeidet for å sikre barnas helse og trivsel. Dette innebærer å gi barna et variert og sunt kosthold, samtidig som de bevarer barnas kulturelle identitet gjennom mat. Mat blir et middel for å formidle kultur, selv om barna kan møte utfordringer når de tar med tradisjonell mat på skolen. Intervjuene avdekket at mødrene har endret sine matvaner etter migrasjonen til Norge, der skolen har hatt en betydelig innflytelse på denne endringen. Mødrene må kontinuerlig forhandle mellom egne tradisjoner og normer knyttet til mat i møte med skoler og barnehager, hvor idealer om sunn mat og sosial aksept utfordrer deres matpraksis. Dette viser hvordan mødrene navigerer mellom foreldreskapsidealene fra sitt opprinnelsesland og det norske samfunnet.

Mødrene legger ned stor innsats for å støtte barnas fysiske og psykiske helse ved å kombinere praktisk omsorg som kosthold og fysisk aktivitet med emosjonell støtte. Arbeidet kompliseres av språkbarrierer, kulturelle forskjeller og begrenset tilgang til helseinformasjon, noe som kan hemme kommunikasjonen med både barna og helsepersonell (Le et al., 2021; Spilker, 2022). I tillegg må mødrene håndtere krevende institusjonelle krav, som øker presset i hverdagen. Mødrene føler på ansvarsfølelsen for å beskytte barna mot negative skoleopplevelser som kan medføre til psykiske helseplager. Derfor bærer mødrene en dobbel byrde ved å balansere helsearbeid og tilpasse seg til et system som ofte ikke tar hensyn til deres ståsted.

Analyser viser at sosial ekskludering er en stor utfordring for mødrene i arbeidet med å bygge sosiale relasjoner. De legger ned betydelig innsats for å bli inkludert blant norske familier, med håp om å gi barna et bedre nettverk og flere muligheter i Norge. Likevel møter både mødrene og barna barrierer, ofte relatert til deres utenlandske bakgrunn. Noen mødre påpeker at norske familier ofte er for travle til å etablere nye relasjoner, mens andre opplever større forståelse fra innvandrer-mødre som deler lignende erfaringer. Dette understreker hvordan sosiale og kulturelle barrierer påvirker både mødrenes morsarbeid og barnas fremtidsmuligheter.

Et annet funn er at mødrene kontinuerlig evaluerer sitt morsarbeid, men opplever at de aldri gjør nok. De føler ofte skyld knyttet til ansvaret for barnas velvære. Denne skyldfølelsen manifesterer seg som en følelse av overveldes, der mødrene sjelden opplever stolthet eller tilfredshet med sitt morsarbeid. Følelsen av utilstrekkelighet er knyttet til høye samfunnsforventninger, hvor de må balansere normer fra både opprinnelseslandet og Norge. Slike forventninger skaper ofte urealistiske standarder, som forsterker følelsen av å ikke strekke til. Diskusjonen om hva som gjør en "god" eller "dårlig" mor eksisterer i begge kontekster og påvirker mødrenes selvbilde og forståelse av sitt morsarbeid.

5.0 Andre analysedel: Innvandrermodres merarbeid

I det forrige kapitlet undersøkte jeg "morsarbeid" blant muslimske innvandrermodre fra land i Midtøsten. Jeg innhentet datamateriale ved hjelp av begreper fra institusjonell etnografi med formål om å utforske de sosiale aktivitetene knyttet til mødrenes morsarbeid og hvordan disse aktivitetene formes av samfunnskrefter gjennom relasjonene mødrene inngår i hverdagen. Ved bruk av IE viste det seg at mødrenes morsarbeid er svært omfattende og mangfoldig, slik også Griffith og Smith beskrev sitt eget morsarbeid (Griffith & Smith, 2005, s.13-41). Jeg forsøkte å synliggjøre hvordan dette morsarbeidet består av en kompleks sammensetning av aktiviteter, opplevelser, refleksjoner og følelser. I analysen kom det frem at mødrene opplever en dobbel byrde og belastning i sitt morsarbeid fordi de møter barrierer og utfordringer med å navigere i et komplekst landskap av ulike forventninger og krav. Derfor forsøker mødrene kontinuerlig å forhandle om hvordan de skal gjøre sitt eget morsarbeid i møte med de ulike idealene knyttet til barndom, foreldreskap og familieliv.

I dette kapitlet vil jeg løfte frem hvordan mødrene, som skiller seg fra normen fordi de er innvandrere, må gjøre et merarbeid for å møte de ulike forventningene og kravene som stilles til dem, og for å oppnå de samme resultatene som etnisk norske mødre oppnår med mindre innsats. Jeg vil også argumentere for at mødrene må gjøre et merarbeid fordi de ikke har definisjonsmakt til å bestemme hva som regnes som standarden for hva som er normalt og ideelt i dagens Norge (Smith, 1987, s.78-87; Eriksen & Sajjad, 2020, s. 61,88-89; Hansen, 2021, s.32-33). Dette vil jeg gjøre ved hjelp av Vike et al. (2004) sitt begrep om "merarbeid", som beskriver den ekstra innsatsen mennesker legger ned i sitt arbeid i tillegg til det fysiske, mentale og emosjonelle arbeidet som ofte ikke blir anerkjent (s.40-41,44,88). Jeg forsøke å

fremme hvordan mødrenes morsarbeid er drevet av en følelse av ansvar og bekymring for de negative konsekvensene det kan ha for dem og deres barn dersom de ikke legger inn dette ekstraarbeidet. Noe som samsvarer med det Griffith og Smith (2005) fant i sin studie av morsarbeid at mødre med ulik kulturell og økonomisk bakgrunn måtte forholde seg til den samme morskapsdiskursen som den dominerende overklassen. Disse ulike utgangspunktene førte til at mange mødre strevde med å leve opp til de etablerte idealene, og satt igjen med dårlig skyldfølelse og derfor avvek fra den normale morskapsdiskursen (Magnussen & Nilsen, 2023, s.9-12; Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23)

Jeg vil derfor presentere merarbeidet i form av bekymringsarbeid, skolearbeid, husarbeid, fritidsaktivitetsarbeid, oppdragelsesarbeid, matarbeid, helsearbeid og arbeid med sosiale relasjoner. Her vil jeg argumentere for hvordan morsarbeidet til disse innvandrer mødre er særegent, omfattende og at det må forstås i lys av mødrenes innvandrerposisjon i samfunnet. Til slutt vil jeg oppsummere med noen egne refleksjoner rundt dette merarbeidet.

5.1 Merarbeid knyttet til bekymringsarbeid

Analysen viser at innvandrer mødre gjør et mer omfattende merarbeid knyttet til bekymringer for barnas fremtid i Norge sammenlignet med etnisk norske mødre. Dette merarbeidet skyldes en bevissthet om risikoen for utenforskap, rasisme og diskriminering, som illustrert i eksemplene fra Fatima og Amal (IMDi, 2023, s.53-54,90-95; Jacobsen et al., 2021, s.17; Umblijs, 2020, s.120-123). Funnene samsvarer med Mevik og Tveraabak (2011), som viser at innvandrer mødre fra Midtøsten ser utdanning som en vei ut av fattigdom og en nøkkel til et vellykket liv i Norge (s.28). Etnisk norske mødre med høy utdanning og mer stabile forhold er derimot mer opptatt av at barna skal følge egne drømmer og ambisjoner (Mevik & Tveraabak, 2011, s.28). Innvandrer mødres bekymringer for barnas fremtid er knyttet til svakere tilknytning til arbeidslivet og større risiko for utenforskap (IMDi, 2023, s.49,53-54). Samtidig står mødre selv overfor språkutfordringer, rasisme, kulturelle barrierer og økonomiske vansker som gjør det krevende å veilede barna i samfunnet (IMDi, 2023, s.4,57,59,67; Smette & Rosten, 2019, s.113-117; Vasset & Vasset, 2023, s.102). I 2022 var 20,9 % av unge innvandrere utenfor utdanning, opplæring og arbeid, mot 7,5 % blant unge generelt (IMDi, 2024). Dette understreker hvordan eksklusjon fra arbeidsmarkedet setter innvandrer barna og unge i en sårbar posisjon og truer deres fremtid i Norge (Rogstad, 2016, s.140).

Mødrenes merarbeid skyldes deres bevissthet om at barna kan oppleve både individuell rasisme og generell diskriminering i samfunnet, noe som samsvarer med funnene i rapporten til Trysnes et al. (2024, s.7: Oppøyen, 2022). Helland & Støren (2004) støtter dette og påpeker at unge innvandrere møter større barrierer for å få læreplass, selv når norskspråklige og norskkulturelle ferdigheter samt karakterer er tatt i betraktning til (s.94-97).

Dette understreker at bekymringsarbeidet som knytter seg til barnas fremtid, i stor grad er unikt for mødre med innvandrerbakgrunn og ikke oppleves i samme omfang av etnisk norske mødre (Mevik & Tveraabak, 2011, s.28). Bekymringene for utenforskap, særlig knyttet til utfordringer med yrkesdeltakelse, som er en viktig suksessfaktor i det norske samfunnet, skaper et intensivt morsarbeid på hvordan mødre kan bidra til barnas fremtidsmuligheter (IMDi, 2021; IMDi, 2023, s.53–54, 90–95; Umblijs, 2020, s.120–123). Manglende deltakelse i arbeidslivet fører ofte til dårligere økonomiske levekår, som igjen begrenser mulighetene for å leve et godt liv i Norge (IMDi, 2021). Dette kan forklare hvorfor Sarah legger vekt på utdanning som nøkkelen til en god fremtid. Derfor ser vi at innvandrerbarn ofte er opptatt av å ta høyere utdanning og presterer godt på skolen, særlig fordi statistikken viser at det er enda vanskeligere å få jobb i Norge uten formell kompetanse (Hermansen, 2016; IMDi, 2021; IMDi, 2024).

Denne strukturelle diskrimineringen skyldes ikke nødvendigvis innvandrernes kulturelle bakgrunn, men heller det faktum at mødre og deres barn mangler makt til å definere hva som anses som ideelt og ikke (Eriksen & Sajjad, 2020, s.55,61,88-89; Smith, 1987, s.78-87). Nordmenn, som utgjør den dominerende gruppen i Norge, innehar en definisjonsmakt som gir dem en privilegert og dominerende posisjon i samfunnet (Eriksen & Sajjad, 2020, s.55,61,88-89). Eriksen og Sajjad (2020) argumenterer for at konfliktene rundt skjev fordeling ikke nødvendigvis ligger hos den norske- eller innvandrergruppen, men heller i relasjonen mellom dem, der makten spiller en avgjørende rolle (s.55,61). Dette samsvarer med Smith (1987), som påpekte at dominerende grupper har makten til å definere de diskursene som alle samfunnsmedlemmer må forholde seg til, uansett bakgrunn (s.78-87). Disse diskursene opprettholdes, produseres og reproduseres gjennom styringsrelasjoner (Smith, 2005, s.59-60; Magnussen & Nilsen, 2023, s.9-12). Slike maktforhold kan forklare hvorfor strukturell rasisme fortsatt er en realitet i det norske samfunnet, også på skolenivå (Trysnes et al., 2024). Denne rasismen og diskrimineringen oppstår blant annet gjennom normaliserte praksiser basert på likhetsidealer, hvor likehetsdiskurser faktisk skjuler rasialiserte ulikhetsstrukturer

(Trysnes et al., 2024, s.12). Dette ble tydelig under sommeravslutningen til Fatimas datter, hvor Fatima følte seg ekskludert fra fellesskapet blant de andre foreldrene, da hun ikke ble invitert til å sitte sammen med dem. Forskning peker på hvordan liberale diskurser om like muligheter og individualisme bidrar til å legitimere og usynliggjøre rasistiske strukturer (Trysnes et al., 2024, s.12). Samtidig fremstilles det norske samfunnet som rasismefritt, noe som gjør slike diskriminerende styringsformer vanskeligere å identifisere (Trysnes et al., 2024, s.12; Smith, 2005, s.78-87). Videre skaper staten økonomiske, politiske og kulturelle skiller ved å behandle innvandrere annerledes enn den norske etniske befolkningen, noe som ytterligere forsterker disse ulikhetene (Eriksen & Sajjad, 2020, s.71-74). Dette kan forklare hvorfor innvandrer mødre gjør et omfattende merarbeid knyttet til bekymringsarbeid om barnas fremtid, et arbeid som i stor grad er unikt og som etnisk norske mødre ikke opplever grunnet deres etnisitet (Mevik & Tveraabak, 2011, s.28; Smith, 2005, s.7-13, 31).

Dette merarbeidet blir forsterket av mangelen på støttende nettverk, som er en konsekvens av flytting til Norge. Mødrene mister et bredt familiært og sosialt nettverk som tidligere kunne bidra til barneoppdragelsen (Smette & Rosten, 2019, s.111). Dette fører til at mødrene ofte må håndtere utfordringene alene, noe som øker den emosjonelle og mentale belastningen (Vike et al., 2004, s.40; Magnussen et al., 2018, s.88). Forskning viser at innvandrere opplever mer ensomhet i Norge enn etnisk norske (Barstad, 2021). Følelsen av begrenset tilhørighet, sammen med svakere norskkunnskaper, kan også føre til dårlig helse blant innvandrerbefolkningen (IMDI, 2023, s.63). Som en reaksjon på denne ensomheten opprettholder, produserer og reproduserer mødrene sosiale relasjoner både til opprinnelseslandet og til andre innvandremiljøer (Barstad, 2021; Smith, 2005, s.59-60). Dette innebærer et merarbeid der mødrene må forholde seg til flere motstridende diskurser om foreldreskap og barneoppdragelse, noe som fører til et omfattende mentalt og følelsesmessig arbeid (Griffith & Smith, 2005, s.13-41). Dette er ofte mer krevende enn hva som typisk gjelder for etnisk norske mødre der de forholder seg kun til den norske morskapsdiskursen (Smith, 2005). I Smette og Rostens (2019) studie ble denne bekymringen tydelig i forbindelse med nabolagsproblematikk. Innvandrerforeldrene opplevde at deres barn ble ekskludert fra nabolaget, noe de fryktet kunne påvirke barnas fremtid negativt. Dette skyldtes at barna ikke fikk de samme mulighetene til å vokse opp i trygge miljøer som andre barn (Smette & Rosten, 2019, s.46,100-108).

Dette merarbeidet, knyttet til mødrenes bekymring, kan handle også om hvordan de skal formidle og videreføre normer og verdier fra sitt opprinnelsesland til sine barn. Mødrene ønsker at barna skal vokse opp med en sterk kulturell identitet, dette ønske forsterkes grunnet denne sosiale ekskluderingen (Smette & Rosten, 2019, s.75-79,100-112). For eksempel bekymrer Noor seg for hvordan hun i fremtiden skal forklare sine barn at frihet ikke betyr å kunne gjøre alt de vil, som å misbruke alkohol (Skytte, 2019, s.99-100). Konflikten blir til at både forskjellsbehandling og likebehandling kan oppleves som diskriminerende for disse mødrene (Eriksen & Sajjad, 2020, s.86). I slike situasjoner må mødrene ofte opptre som meglere, og inngå kompromisser for å imøtekomme forventningene i det norske samfunnet om at barna skal være selvstendige og frie individer, samtidig som de forsøker å videreføre egne verdier og tradisjoner til barna (Hennum, 2002, s.90-91; Nilsen & Breimo, 2023, s.49-52; Smette & Rosten, 2019). Noe som kan resultere i at mødrene selv ender opp med å reproducere de sosiale skillene (Magnussen & Nilsen, 2023, s.9-12). Likevel er det viktig å bemerke at mødrenes merarbeid handler imidlertid ikke bare om å opprettholde kulturell identitet, men også om å sikre at barna har like muligheter og rettigheter som barn av norske foreldre (Eriksen & Sajjad, 2020, s.86-87). Derfor utfører disse mødrene et betydelig merarbeid knyttet til bekymringsarbeid sammenlignet med etnisk norske mødre.

5.2 Merarbeid knyttet til skolearbeid

Mødrenes merarbeid knyttet til skolearbeid innebærer en betydelig innsats for å overvinne språklige barrierer og forstå barnas skoleoppgaver. Et eksempel på dette er Amal, som må bruke Google Translate for å hjelpe barna med leksene, noe som illustrerer en utfordring mange innvandrerforeldre står overfor (Lanuza, 2017; Smette & Rosten, 2019). Smette og Rosten (2019) fremhever også dette som et gjennomgående tema, hvor mange innvandrerforeldre rapporterer betydelige språklige utfordringer (s.53). Denne situasjonen skiller seg tydelig fra hva flertallet av etnisk norske mødre typisk opplever, ettersom norsk er deres førstespråk (Bratvold & VFB, 2022, s.22). Merarbeidet omfatter også å møte kravene til foreldreinvolvering i barnas skolegang, som er en viktig del av samfunnets forventninger til foreldre i Norge (NOU, 2020:14, s.173; Nordahl, 2015, s.17-19). Disse kravene er imidlertid ofte utformet med tanke på ressurssterke foreldre som har bedre forutsetninger for å støtte barnas skolearbeid (Bratvold VFB, 2022, s.22; Smith, 1987, s.17–22). Ifølge Nordahl (2015) har foreldre som selv har lyktes i skolen, større forutsetninger for å følge opp sine barn (s.82). For innvandrerforeldre, derimot, kan dette være mer utfordrende på grunn av manglende

kjennskap til det norske skolesystemet og begrensede språkferdigheter. Likevel viser informantene en sterk innsatsvilje for å sikre barnas læring og tilpasning i skolesystemet, til tross for de mange hindringene de møter.

Dette merarbeidet innebærer også tilpasning til og samarbeid med skolesystemet, som gjennom sin institusjonelle makt påvirker og former foreldrenes involvering (Smith, 2005; Nordahl, 2015, s.79-80). Et eksempel er Diana, som må lære seg norske løsningsmetoder for å kunne støtte barna, noe som tydelig illustrerer skolesystemets forventninger om aktiv foreldreinvolvering (Vike et al., 2004, s.40-41; NOU 2010:7; Nordahl, 2015). For å bli ansett som gode foreldre forventes det at mødrene fremstår som engasjerte og omsorgsfulle i barnas læring (Nordahl, 2015, s.69-70). Språklige barrierer forsterker imidlertid utfordringene, og innvandrerforeldre blir ofte feilaktig oppfattet som uengasjerte til tross for deres innsats (NOU 2010:7, s.341-344). Dette medfører et behov for ekstra innsats fra mødrene for å leve opp til samfunnets idealer om godt foreldreskap - og spesielt godt morskap - i møte med skolen (Nordahl, 2015, s.17-19; Nilsen & Breimo, 2023; Vike et al., 2004, s.40-41; Griffith & Smith, 2005). Dette samsvarer med hva Griffith & Smith fant i sin studie, om at disse kravene som kom fra skolen som ble stilt til mødrene fra middelklassen og arbeiderklassen i forhold til barnas læring, var formet av en høyreklasse som hadde en høy utdanningsbakgrunn og sosial status (1987, s.17-22; Griffith & Smith, 2005, s.31-46). Dette ble også påpekt i rapporten til Bratvold & VFB (2022), hvor det fremkommer at grupper med høyere plassering i statushierarkier, som har en høy utdanning og inntekt, har en tendens til å praktisere typiske 'høykulturelle' strukturer i det norske samfunnet. Disse strukturene gir dem bedre forutsetninger for å følge opp barna i skolen, noe som resulterer i bedre skoleresultater og økt sannsynlighet for at barna tar høyere utdanning (s.22). Umblijs (2020) skriver at innvandrerkvinner fra Midtøsten har lavere utdanning enn resten av befolkningen, som kan forklare hvorfor kun én av informantene har en høyere utdanning enn resterende (s.29).

Oppfølging av barnas deltakelse i skoleavslutninger, foreldremøter og lignende arrangementer er også et merarbeid som mødrene gjør. Fatimas eksempel med skoleavslutningen illustrerer hvordan slike situasjoner kan være krevende, både på grunn av følelser av ekskludering og språklige barrierer (Barstad, 2021; NOU 2010:7, s.344-346; Nordahl, 2015, s.82). Mødrene må gjøre et merarbeid for å inkludere barna sosialt, samtidig som de håndterer egne opplevelser av utenforskap i møte med andre foreldre og skolen. Dette kan også innebære

ekstra innsats i å støtte barna i deres egne opplevelser av sosial eksklusjon (Vike et al., 2004, s.40-41; IMDI, 2023, s.49, 53; Smette & Rosten, 2019, s.103). Manglende deltakelse på slike arrangementer kan imidlertid føre til feiltolkning av mødrenes engasjement, der de risikerer å bli oppfattet som uengasjerte i skole-hjem-samarbeidet (NOU 2010:7, s.344-346). I tillegg kan språklige utfordringer, som i Fatimas tilfelle, bidra til misforståelser og konflikter i relasjonen til skolen og andre foreldre (Nordahl, 2015, s.85; Smith, 2005). Mødrene må derfor ikke bare håndtere praktiske og følelsesmessige utfordringer, men også arbeide for å motvirke stereotype oppfatninger og bevise sitt engasjement (Moe, 2022, s.102,106; IMDI, 2023, s.89-90; Smette et al., 2021, s.6,9-10).

Analysen viser at mødrene også må gjøre et betydelig merarbeid for å sikre barnas trivsel og beskytte dem mot rasisme og diskriminering. Forskning viser at barn med innvandrerbakgrunn generelt opplever mer diskriminering enn andre barn (IMDi, 2023, s.90; Meld. St.17 (2023-2024), s.141-145). Dette medfører et emosjonelt arbeid som norske mødre vanligvis ikke trenger å håndtere i hverdagen, siden barn uten innvandrerbakgrunn i mindre grad møter diskriminering i skolehverdagen (IMDi, 2023, s.90; Meld. St.17 (2023–2024), s.141-145; Trysnes et al., 2024).

5.3 Merarbeid knyttet til husarbeid

Analysen viser at mødrene gjør mer husarbeid enn sine ektefeller og den øvrige befolkningen. Mødrene ga uttrykk for at husarbeid tradisjonelt blir ansett som kvinners ansvar i Midtøsten, noe som reflekterer kulturelle, religiøse og sosiale normer (Eriksen & Sajjad, 2020; Henriksen, 2010; Nadim, 2017; Umblijs, 2020). Dette samsvarer med Eriksen og Sajjad (2020), som påpeker at muslimske kvinner fra Midtøsten tradisjonelt har hatt rollen som hjemmeværende, med hovedansvar for huslige oppgaver og for å være gode mødre og koner (s.184). Videre fremgår det av *Samfunnsspeilet* at innvandrerkvinner gjør mer husarbeid og er mindre sysselsatt enn sine ektefeller (Henriksen, 2010, s.68). En annen studie viser at yrkesdeltakelsen blant innvandrerkvinner er betydelig lavere enn blant norskfødte kvinner (Umblijs, 2020, s.12). Forskning peker også på at innvandrerkvinner møter større utfordringer med å komme seg ut i arbeidslivet enn norskfødte kvinner, delvis på grunn av omfattende omsorgsplikter hjemme (Umblijs, 2020, s.32). Dette kommer tydelig fram i Fatimas eksempel. Hun beskrev hvordan hun opplevde det som overveldende å balansere ulønnet og lønnet arbeid i løpet av en dag, grunnet høye forventninger fra både familien og det norske

samfunnet. Samtidig viser forskning at det stilles forventninger til innvandrerfamilier om at kvinnene inntar en tradisjonell rolle som hjemmeværende mødre og omsorgspersoner, noe som illustreres tydelig i Fatimas eksempel (Nadim, 2017, s.37-38).

Disse normene knyttet til husarbeid kan ha blitt videreført til Norge og implementert i mødrenes daglige liv her. Smith påpeker at mødre forholder seg til den samme «morskapsdiskursen» uavhengig av hvor de bor, noe informantene selv gir uttrykk for (Magnussen & Nilsen, 2023, s.9,12; Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23). Dette innebærer at mødre ikke bare må navigere innenfor morskapsdiskursene i det norske samfunnet, men også håndtere forventningene fra diskursene som er gjeldende i deres opprinnelsesland (Nilsen & Breimo, 2023, s.49-53; Griffith & Smith, 2005, s.13-41). Mens for norske etniske kvinner må kun forholde seg til diskursen som er gjeldende i Norge (Kitterød, 2012a; Kitterød, 2012b). Dette merarbeidet omfatter den betydelige arbeidsmengden mødre må håndtere, der de kombinerer lønnet arbeid, ulønnet arbeid og hovedansvaret for mesteparten av husarbeidet. Dette merarbeidet kan forstås som et dyptfølt ansvar for familiens velvære; dersom mødre ikke utfører dette arbeidet, kan det skape utfordringer i relasjonen til familiemedlemmene (Vike et al., 2004, s.40-41). Den ekstra innsatsen mødre legger ned definerer Vike et al. (2004) som merarbeid (s.40-41). Med utgangspunkt i dette kan vi anta at disse innvandrerkvinnene gjør mer husarbeid enn etnisk norske kvinner.

5.4 Merarbeid knyttet til fritidsaktivitetsarbeid

Innvandrer mødre møter betydelige utfordringer knyttet til barnas fritidsaktiviteter, særlig på grunn av manglende kjennskap til det norske systemet for fritidsorganisering (Eimhjellen, 2016; Eimhjellen & Segard, 2010; Jacobsen et al., 2021). Dette fører ofte til at de må gjøre merarbeid enn etnisk norske mødre (Vike et al., 2004, s.40). Forskning viser at innvandrere fra land i Asia og Afrika er underrepresentert i foreningslivet sammenlignet med nordmenn generelt (Eimhjellen, 2016, s.29; Eimhjellen & Segard, 2010, s.23). Denne typen merarbeid involverer komplekse krav og forventninger til foreldreinvolvering, blant annet knyttet til økonomiske ressurser, som Sarah beskrev da hun måtte bruke kredittkortet for å kjøpe utstyr til sine barn (NOU 2020:14, s.41; Jacobsen et al., 2021, s.17). Utfordringene forsterkes av begrensede sosiale nettverk og lite erfaring med hvordan fritidsorganisering fungerer i Norge (Eimhjellen, 2016, s.27-31). Mens etnisk norske foreldre ofte kjenner til systemet fra egen oppvekst, må mange innvandrer mødre bruke tid og energi på å forstå strukturen og reglene

som gjelder for barnas fritidsaktiviteter (Jacobsen et al., 2021, s.17-18). Dette skaper en ekstra belastning for mødrene, som samtidig jobber for å sikre barnas deltakelse og like muligheter i det norske samfunnet (Vike, et al., 2004; Smette & Rosten, 2019, s.46,100-108).

Mødrene gjør også et betydelig emosjonelt og mentalt arbeid for å motivere barna sine til å delta i sosiale aktiviteter, særlig når barna møter tilpasningsutfordringer og utenforskap (Jacobsen et al., 2021, s.16-17). Dette er tydelig i eksempelet med Fatima, som understreker viktigheten av sosialisering for hennes sønn. Hun gjør en stor innsats for å aktivisere ham, men møter strukturelle barrierer som begrenser effekten av dette arbeidet (Umblis, 2020, s.25, 120-123, 131; Kanas & Müller, 2021; Magnussen, 2020, s.63-65; IMDI, 2023, s.90-95). Dette peker på et bredere mønster som Griffith & Smith (2005) beskriver, der mødre generelt forholder seg til samme forventninger om hva som kreves av dem, men de kommer fra ulike kulturelle og økonomiske bakgrunner som påvirker deres evne til å oppfylle disse idealene (s.13-41). For innvandremødrene fører de kulturelle og økonomiske forskjellene til at de ikke alltid kan leve opp til samfunnets forventninger på samme måte som etnisk norske mødre, til tross for deres innsats og vilje (Magnussen & Nilsen, 2023, s.9-12; Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23). Til tross for de betydelige utfordringene innvandremødrene møter, viser de en bemerkelsesverdig innsats for å forhindre utenforskap og sikre at barna deres blir inkludert sosialt. Denne innsatsen, som både Fatima og Sarah demonstrerer, kan forstås som merarbeid, ettersom mødrene må gjøre et omfattende morsarbeid som involverer både emosjonelt, mentalt og fysisk arbeid (Vike et al., 2004, s.40-41; Widerberg, 2015, s.61-63). Deres arbeid med å navigere samfunnets idealer samtidig som de trekker på egne erfaringer, belyser hvordan strukturelle ulikheter påvirker morsarbeidet på flere nivåer (Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23; Eriksen & Sajjad, 2020, s.88-89). I denne konteksten blir merarbeidet ikke bare et individuelt ansvar, men også et resultat av samfunnets forventninger og organisering, som krever at mødrene kontinuerlig tilpasser seg og håndterer de sosiale og kulturelle barrierene de møter (Eimhjellen, 2016; Jacobsen et al., 2021; Smith, 2005).

5.5 Merarbeid knyttet til oppdragsarbeid

Analysen viser at innvandremødrene i studien opplever betydelig merarbeid knyttet til oppdragelse. Dette henger sammen med deres innvandrerbakgrunn, som fører til at foreldre- og oppdragsidealene endres brått etter ankomsten til Norge (Smette & Rosten, 2019, s.110). Mødrene må tilpasse seg nye diskurser om foreldreskap og oppdragelse, som ofte skiller seg

fra dem de er kjent med fra sine opprinnelsesland (Nilsen & Breimo, 2023, s.50,125; Smette & Rosten, 2019, s.110). Amals erfaringer viser hvordan slike utfordringer manifesterer seg når barnas atferd bryter med familiens verdier. Dette eksemplet belyser også hvordan innvandrerforeldre må tilpasse oppdragelsen for å håndtere de drastiske endringene i verdiperspektiver mellom deres opprinneskultur og det norske samfunnet (Mevik & Tveraabak, 2011, s.33-35; Smette & Rosten, 2019, s.110). En mulig forklaring på hvorfor innvandrerforeldre har større oppdragelsesrelatert merarbeid enn etnisk norske mødre, kan være at de møter flere strukturelle og sosiale utfordringer (Smith, 2005). Disse inkluderer språkbarrierer, rasisme, kulturelle og religiøse forskjeller, utenforskap, helseutfordringer, psykiske belastninger og økonomiske begrensninger (Friberg & Bjørnset, 2019, s.9,113; IMDi, 2023, s.4,57,59,67; Smette & Rosten, 2019, s.17,28,113-117; Vasset & Vasset, 2023, s.102). Disse utfordringene kan redusere ressursene mødrene har til å støtte barna i å innlemme seg i det norske samfunnet og håndtere møte med storsamfunnet, noe som er en del av deres foreldreansvar (Eng & Kjølbi, 2017, s.21; Nordhal, 2015, s.17-18). Dette arbeidet blir særlig intensivt når de nye idealene knyttet til foreldreskap i dag kjennetegnes av intensivering, intimisering og barnesentrering som gjør at morsarbeidet til mødrene blir mer omfattende enn det den allerede er der de må stadig gjør et intensivt morskapsarbeid (Hays, 1998, s.x i forordet; NOU 2020:14, s.41; Stefansen, 2008, s.38-39; Ertesvåg et al., 2017).

Dette merarbeid omfatter også å navigere mellom sterke krav og forventninger knyttet til deres morsarbeid og barneoppdragelse, som kommer fra: innvandrergrupper i Norge, det norske samfunnet, og familier og miljøer i opprinnelseslandet (Smette & Rosten, 2019, s.94, 100-101). For eksempel opplevde Fatima kritikk fra personer i opprinnelseslandet som anklaget henne for å være en dårlig mor når barna hennes ikke oppfylte de sosiale normene som gjelder der (Griffith & Smith, 2005, s.13-41). Morskapsdiskursene fra mødrenes opprinnelsesland blir ofte videreført gjennom relasjonen de opprettholder med familier og bekjente i opprinnelseslandet, og dette påvirker hvordan de gjør morsarbeidet i hverdagen (Smith, 2005, s.41-43,54-56,117; Widerberg, 2015, s.35-37,45-47). Når mødrene ikke lever opp til disse forventningene, risikerer de å bli stemplet som dårlige mødre (Nilsen & Breimo, 2023, s.20-23). Samtidig møter de verdier i det norske samfunnet, som likestilling, individuell frihet og kroppslig autonomi, som kan stå i kontrast til verdiene fra opprinnelseslandet. Dette krever at mødrene kontinuerlig navigerer og forhandler mellom ulike morskaps- og oppdragelsesdiskurser, noe som bidrar til merarbeid (Mevik & Tveraabak, 2011, s.31; Griffith

& Smith, 2005, s.13-41; Vike et al., 2004, s.40). Denne dynamikken kan forklare hvorfor Mevik og Tveraabak (2011) finner at innvandrer mødre ofte opplever det norske samfunnet som utrygt, mens etnisk norske mødre gjerne opplever det som trygt (s.32).

I studien fremkommer det at mødrene legger ned betydelig merarbeid i å gjøre barna så selvstendige som mulig og forberede dem til voksenlivet, da de ser dette som et viktig samfunnsoppdrag og en del av sitt oppdragelsesarbeid (Emanuelson, 2024, s.146; Nordahl, 2015, s.17-18). Denne forståelsen gjenspeiles i Sarahs opplevelse av et intensivt ansvar som mor, der hun ser på barneoppdragelse som et samfunnsoppdrag (Hays, 1998, s.x; Stefansen, 2008, s.38-39). Merarbeidet omfatter oppgaver som å lære barna stell, tukt, kontroll, kulturelt akseptert oppførsel og ferdigheter for samfunnstilpasning (Emanuelson, 2024, s.146). Dette arbeidet kan skyldes at innvandrerbarn ofte blir oppfattet som late, slurvete, bråkete, uengasjerte og lite opptatt av skole (Trysnes et al., 2024, s.12). Derfor må mødrene gjøre et betydelig merarbeid i oppdragelsesarbeidet for å leve opp til idealene (Griffith & Smith, 2005, s.39; Vike et al., 2004, s.40). Mye av merarbeidet handler om at mødrene ønsker å unngå å bli stigmatisert som dårlige mødre, men også om å forhindre at barna deres blir sett på som bråkete eller problematiske (NOU 2010:7, s.344; Trysnes, 2024, s.12). Friberg og Bjørnsets (2019) forskning støtter dette funnet, da deres studie viser at innvandrerforeldre opplever et konstant ansvar for foreldreskap og barneoppdragelse (s.111). Etnisk norske mødre utfører ikke dette merarbeidet, ettersom deres barn i mindre grad møter de negative stereotypiene som innvandrerbarn ofte assosieres med (Skytte, 2019, s.16-17; Trysnes et al., 2024, s.34). Dette samsvarer med Griffith og Smiths (2005) funn om at mødre som ikke klarte å kontrollere barna sine i løpet av dagen, ofte opplevde skyldfølelse, sammenligninger og angst (s.13-41). Samtidig kan dette også henge sammen med mødrenes frykt for at de ikke lever opp til samfunnets forventninger, noe som kan skade barnas fremtid dersom de utfordrer disse normene (Nordahl, 2007, s.87-89, 162-164; Smith, 2005).

Merarbeidet kan også manifestere seg som økte krav til kontroll av egne følelser (Schibby & Løvlie, 2017). Analysen viser at mødrene har blitt flinkere til å regulere sine følelser i møte med barna, som Fatima selv hevder. Diana påpeker derimot at hun mener nordmenn er bedre på følelsesregulering enn innvandrerforeldre. Denne reguleringen kan henge sammen med de norske idealene knyttet til foreldreskap, som legger vekt på evnen til å regulere egne følelser i samhandling med andre (Schibby & Løvlie, 2017, s.87-90). Dette blir ofte sett på som et tegn

på å være følelsesbevisst og en god, ansvarlig forelder (Fossen, 2013, s.68-71; Sinding, 2019). Schibby & Løvlie (2017) skriver at for at barn skal kunne regulere sine egne følelser, er det nødvendig at omsorgspersonene også har kontakt med sine egne følelser, er selvreflekterte og følelsesregulerte (s.87-90). Dette gjenspeiles i Dianas kritikk av sitt eget morsarbeid, der hun reflekterer over hvordan hun tidligere møtte barna sine med sterke følelsesreaksjoner. Ifølge Donath (2017) er det i dagens samfunn en forventning om at mødre konstant skal føle en form for kjærlighet til barna sine, uavhengig av hvordan barna oppfører seg (s.34). Denne kjærligheten er også knyttet til hvordan mødre møter og anerkjenner barnas følelser (Schibby & Løvlie, 2017). Denne følelsen av å ikke kunne regulere seg og leve opp til disse idealene medfører til et betydelig merarbeid for disse mødre (Vike, et al., 2004, s.40)

5.6 Merarbeid knyttet til matarbeid

Mødrene velger ofte å påta seg merarbeid knyttet til mat fordi de ser på dette som et uttrykk for kjærlighet. Dette ser vi tydelig i Fatimas tilfelle, der hun er svært ettergivende når barna ber henne lage mat til dem. Merarbeidet handler også om å videreføre kulturelle elementer fra deres opprinnelsesland til barna. Mat blir brukt som en metode for å bevare og styrke deres kulturelle identitet og arv (Terragni et al., 2014). Sarahs handlinger, i møte med datterens kritikk fra klassekamerater på grunn av maten hun hadde med seg hjemmefra, kan illustrere dette. I dette tilfellet påtar Sarah seg et ekstraarbeid for å videreføre denne kulturelle mattradisjonen til barna (Terragni et al., 2014; Vike et al., 2004, s.40-41). Dette matarbeidet er noe som ikke norske etniske mødre trenger å gjøre, fordi de ikke må forholde seg til de samme kulturelle diskursene rundt mat, slik innvandrer-mødre gjør (Nilsen & Breimo, 2023, s.50,125). Det viser også hvordan institusjonelle styringsrelasjoner knyttet til mat påvirker mødrenes matarbeid, ettersom de må legge ned betydelig innsats i møte med skoler og barnehager for å bevare både sin egen og barnas kulturelle identitet (Widerberg, 2015, s.52-53).

I intervjuene skiller mødre mellom "vår mat" og "deres mat" når de reflekterer over sin egen kulturelle mat i kontrast til det som er typisk norsk (Fernandes & Rugkåsa, 2023, s.30-31,84; Skytte, 2019, s.16-17; Terragni et al., 2014). Dette antyder at mødre har kunnskap om de institusjonelle matpraksisene og kan sammenligne sitt eget matarbeid med de ulike mattradisjonene som finnes i norske institusjoner og samfunnet generelt (Smith, 2005, s.151-156). Samtidig tyder det på at mødre selv er med på å reprodusere forskjellene mellom sin

egen kulturelle mat og den norske maten ved å kategorisere maten sin som noe annet enn den norske (Smith, 2005, s.41-43,54-56). Å skape et skille mellom "vår" og "deres" mat kan også reflektere en følelse av konkurranse og et ønske om å bevise noe for samfunnet (Skytte, 2019, s.16-17; Smith, 2005, s.41-43,54-56). Dette kan forstås som en form for merarbeid, hvor mødrene må legge ned betydelig innsats i matarbeidet for å få anerkjennelse fra storsamfunnet for det daglige arbeidet de gjør, slik vi ser i Sarahs eksempel (Vike et al., 2004, s.40-41). Det kan også hende at informantene søker å imponere andre innvandrer mødre fra samme opprinnelsesland ved å holde fast på sin kulturelle mat for å unngå å bli sett på som mødre som har fjernet seg fra sin kulturelle identitet (Smette & Rosten, 2019, s.94-97).

5.7 Merarbeid knyttet til Helsearbeid

Analysen viser at mødrene opplever helsearbeidet som en belastning for deres morsarbeid. Dette skyldes at de møter mange utfordringer i møte med helsevesenet, som manglende forståelse av helseinformasjon og vanskeligheter med å finne og anvende denne informasjonen (Le et al., 2021, s.53–55; Spilker, 2022). Fra et IE-perspektiv kan vi se hvordan Fatimas ståsted som mor med innvandrerbakgrunn påvirker måten hun håndterer helseutfordringer. Språkbarrierer, kulturelle forskjeller og begrenset tilgang til informasjon forsterker disse utfordringene (IMDI, 2023, s.4,57,59,67; Le et al., 2021, s.53-55; Smette & Rosten, 2019, s.113-117). Samtidig må Fatima balansere institusjonelle krav, som å følge legens råd, med de ressursene hun har tilgjengelig, som språkferdigheter, kulturell forståelse og emosjonell kapasitet (Widerberg, 2015, s.35-37, 45-47). Denne kombinasjonen skaper en dobbel byrde, der mødrene både ivaretar barnas helse og navigerer komplekse institusjonelle prosesser. Dette øker presset i hverdagen og fører til merarbeid (Vike et al., 2004, s.40-41).

Merarbeidet omhandler også hvordan mødrene skal møte ulike institusjoner, både for å unngå å bli oppfattet som dårlige foreldre og for å ikke skade barnas helsesituasjon (Nordahl, 2015, s.87-89,162-164; NOU 2010:7, s.344). Dette ser vi tydelig i Sarahs eksempel, der hun ble feilvurdert og/eller undervurdert av en lege basert på en kort observasjon. Forskningen viser at innvandrerbefolkningen kan oppleve diskriminering og rasisme fra helsepersonell, noe som fører til ulike barrierer som bidrar til helseforskjeller blant befolkningen generelt (Spilker et al., 2022). Ifølge Früh et al. (2017) uttrykker mange innvandrerforeldre sammensatte erfaringer, hvor de refererer til utfordringer og mistro i møte med profesjonelle, inkludert saksbehandlere som sosionomer. Dette kan påvirke hvordan disse foreldrene møter

helsetjenesten (s.201). Fatima og Sarahs ulike opplevelser kan forstås ut fra forskjeller i språkkompetanse og oppholdstid i Norge. Fatima, som har kortere oppholdstid og utfordringer med det norske språket, kan ha vanskeligere for å lese situasjoner på samme måte som Sarah. Dette samsvarer med forskning som viser at lave norskferdigheter kan øke risikoen for helseutfordringer og gjøre det vanskeligere å navigere i helsesystemet (IMDi, 2023, s.57). Informasjonen om hvordan helse- og omsorgstjenestene er organisert, er sjeldent tilgjengelig på andre språk enn norsk og engelsk, noe som gjør at mødre som Fatima og Amal, som opplever språket som utfordrende, må påta seg merarbeid knyttet til helsearbeidet (Spilker et al., 2022). Dette viser hvordan språkvansker kan påvirke innvandrermodres evne til å navigere i systemer, forstå prosesser og argumentere for både sine egne og barnas behov, samtidig som de forsøker å forsvare seg selv i slike situasjoner (Früh et al., 2017, s.200).

Analysen viser også at mødrenes helsearbeid også omfatter merarbeid relatert til barnas psykiske helse. Dette kan ha sammenheng med den positive oppdragelsesstilen, der barn opplever foreldrene som støttende, noe som virker helsefremmende for barns og unges psykiske helse (Skogen et al., 2018, s.43-44,85). Forskning viser at vi generelt mangler kunnskap om helse, og særlig psykisk helse blant barn og unge med innvandrerbakgrunn (Spilker et al. 2022). Likevel viser studier at innvandrerbefolkningen har en høyere andel psykiske plager enn den øvrige befolkningen (Skogen et al., 2018, s.74). Disse psykiske plagene kan delvis være en konsekvens av fluktbakgrunn (Skogen et al., 2018, s.75). Basert på dette må vi være forsiktige med å trekke generelle konklusjoner om mengden merarbeid mødrene gjør knyttet til barnas psykiske helse. Likevel har vi grunn til å tro, basert på eksempler som Amal sitt, at når barna til disse mødrene opplever diskriminering og rasisme på skolen og i samfunnet generelt, vil innvandrerbarn og unge kunne ha høyere forekomst av psykiske plager enn norsk etniske barn (Skogen et al., 2018, s.74-75; IMDI, 2023, s.4, 57, 59, 67). Dette kan skyldes strukturell rasisme, som gjør at innvandrermodre må gjøre merarbeid sammenlignet med norske etniske kvinner, på grunn av deres etniske bakgrunn (Trysnes et al., 2024). Mødrenes innsats i å håndtere slike situasjoner kan knyttes til det ansvaret som overføres til foreldrene når problemet ligger på strukturelt nivå (Magnussen, 2023, s.3; Stefansen, 2008, s.38-39). Derfor påtar disse mødrene seg også et merarbeid knyttet til barnas psykiske helse.

Mødrenes innsats når det gjelder helsearbeid kan både handle om å opprettholde god helse og å øke mulighetene for arbeidsdeltakelse, som er grunnleggende for inkludering i det norske

samfunnet (IMDI, 2023, s.53-57). Innvandrere med helseutfordringer har lavere arbeidsdeltakelse sammenlignet med majoritetsbefolkningen (IMDI, 2021, s.57). Samtidig viser forskning og statistikk at innvandrere er overrepresentert i yrker med fysisk belastende arbeidsoppgaver og har dårligere arbeidsmiljø enn den øvrige befolkningen (With, 2019). I tillegg har personer med innvandrerbakgrunn ofte en usikker tilknytning til arbeidslivet på grunn av utenforskap, noe som har en negativ effekt på helsen og kan føre til tidlig sykdom, uførhet og frafall fra arbeidslivet (Akay & Ahmadi, 2022; IMDI, 2023, s.53-54).

5.8 Merarbeid knyttet til arbeid med sosiale relasjoner

Mangel på sosiale relasjoner i Norge fører til at mødrene må legge ned betydelig merarbeid. Analysen viser at mye av innsatsen deres handler om å oppnå tilhørighet og inkludering i det norske samfunnet, både for seg selv og barna. Dette innebærer å bygge sosial trygghet og relasjoner som styrker oppdragelsesarbeidet og skaper trygge miljøer for barna (Smette & Rosten, 2019, s.49–60). Sosiale relasjoner bidrar til å utvide nettverk, skape tillit og fremme integrering (IMDi, 2023, s.15, 81). Manglende nettverk kan derimot ha negative konsekvenser for deltakelse i samfunnet, helse og livskvalitet (IMDi, 2023, s.81). Ertsevåg et al. (2017) peker på at foreldre uten sosial støtte har høyere risiko for vanskelige familieforhold (s.26). Flere informanter rapporterte at de manglet kontakter som kunne gi støtte ved behov. Fatima, for eksempel, klarte ikke å veilede sønnen ut av et negativt miljø, noe som førte til barnevernets involvering. Mangelen på nettverk tvinger mødrene til å arbeide ekstra hardt for å etablere trygge relasjoner (Smette & Rosten, 2019, s.49–60; Vike et al., 2004, s.40–41). Sarah fortalte at hun gjentatte ganger forsøkte å skape kontakt med norske familier, men følte seg ekskludert. Hun la ned stor innsats i å bygge relasjoner med småbarnsforeldre, men lyktes ikke. IMDi (2023) fremhever at mangel på sosiale relasjoner kan føre til utenforskap, ensomhet og sosial segregering (s.81). Barstad (2021) viser til at innvandrere ofte møter utfordringer knyttet til familiekontakt, noe som forsterker ensomhet og eksklusjon. Dette utenforskapet kan til dels skyldes nordmenns negative holdninger til innvandrere (Moe, 2022, s.102, 106; Trysnes et al., 2024, s.63), noe som forsterkes av myndigheter som fokuserer på utfordringer i innvandrerbefolkningen (IMDi, 2023, s.95–100; Friberg & Bjørnset, 2019; Kunnskapsdepartementet, 2020). Institusjonelle faktorer kan dermed påvirke mødrenes hverdagsliv og øke byrden i deres oppdragelsesarbeid (Widerberg, 2015, s.35-37, 45-47). Smette & Rosten (2019) peker på at nabolagsproblematikk forsterker bekymringene, ettersom innvandrerbarn ofte ekskluderes fra sosiale fellesskap. Foreldrene frykter at slik

ekskludering begrenser barnas muligheter til å vokse opp i trygge miljøer på linje med andre barn (s.46,100-108). IMDi (2023) understreker at innvandrere både må få muligheten til å delta på lik linje med andre og selv må bidra for å bygge bro til majoritetssamfunnet (s.81). Oppsummert legger innvandrer mødre ned betydelig merarbeid knyttet til sosiale relasjoner som følge av sosial ekskludering, og mye av dette arbeidet handler om å skape trygge miljøer for barna.

6.0 Avslutning og veien videre

Mødrenes "morsarbeid" har vist seg til å være svært omfattende og mangfoldig. Dette arbeidet omfatter et bredt spekter av oppgaver som mødrene gjør for å sikre barnas velferd her og nå, men også i fremtiden. Det handler med andre ord både om her og nå og om å prøve å se for seg en mulig fremtid i et land de ikke selv har vokst opp i. Arbeidet er også omfattende i den forstand at det skjer i direkte relasjon til barna, men også i relasjon til andre mennesker som er involvert i barnas liv, for eksempel lærere, helsepersonell, venner, familie eller andre småbarnsforeldre. Arbeidets store omfang handler ikke bare om det fysiske arbeidet, men også mentalt og emosjonelt arbeid. Dette arbeidet er ikke nødvendigvis synlig utenfra, da det skjer inni mødrene. Det gjør det til et arbeid som det vanskelig å få tak i for eksempel tidsbruksundersøkelser (Holmøy, 2012; Kitterød, 2012a; Kitterød, 2012b; Vaage, 2012a; Vaage, 2012b).

Studien min har vist at morsarbeidet er omfattende fordi det krever kontinuerlig læring og fornyelse av ferdigheter og kunnskaper for å kunne forholde seg til og navigere i forventningene som stilles til dem. Disse forventningene kommer fra det norske samfunnet, deres opprinnelsesland, andre innvandrere med samme kulturelle eller religiøse bakgrunn, familien, barna – og ikke minst de høye kravene mødrene selv stiller til seg selv. Mødrene må dermed forholde seg til en rekke aktører med forskjellige oppfatninger om hva som utgjør et godt familieliv, godt foreldreskap og riktig barneoppdragelse. Etter mitt syn krever dette en høy grad av kompetanse og tilpasningsevne for å kunne navigere, forhandle og balansere de mange og ofte motstridende forventningene. Dette arbeidet har vist seg til å være enda vanskeligere å gjennomføre når de må utføre det i et land de ikke har vokst opp i. Dette skyldes at den kunnskapen, de verktøyene og de ressursene de hadde i sitt opprinnelsesland, ofte har begrenset verdi i den norske konteksten (Smette & Rosten, 2019;

Friberg & Bjørnset, 2019). I tillegg viste studien at mødrene står overfor komplekse utfordringer som språkbarrierer, rasisme, kultur- og verdiforskjeller, og bekymringer knyttet til barns sjansemulighet i Norge (IMDi, 2023; Smette & Rosten, 2019). Mange av disse utfordringene er direkte det faktum at de har en innvandrerbakgrunn. Som innvandrere, og dermed som personer som skiller seg fra "normen", må mødrene legge ned et ekstra arbeid for å møte de ulike forventningene og kravene som stilles til dem. Derfor må mødrene gjøre et ekstra arbeid knyttet til sitt morsarbeid for å oppnå de samme resultatene som etnisk norske mødre, som ofte kan oppnå dette med mindre innsats. Dette merarbeidet bunner i frykten for å skade barnas framtid i Norge, ettersom mødrene har kunnskap om at barna deres møter større institusjonelle barrierer, som utenforskap, rasisme og diskriminering, på grunn av deres etniske opprinnelse. Etter min mening står mødrene overfor denne ekstra byrden fordi de også mangler definisjonsmakt til å påvirke hva som anses som normen for det som er normalt og ideelt i dagens Norge.

Det teoretiske rammeverket har gitt meg muligheten til å belyse det komplekse landskapet i mødrenes morsarbeid. Ved å bruke begreper fra institusjonell etnografi, som arbeid, arbeidskunnskap, styringsrelasjoner og strukturer (Smith, 2005), har jeg fått innsikt i de utfordringene informantene møter i deres hverdagslige morskapspraksis, både på et individuelt og systemisk nivå. Det er viktig å presisere at de begrepene jeg har anvendt fra IE kun berører overflaten av dette arbeidet. En kritikk av oppgaven er at den ikke går i dybden på hvordan styringsrelasjonene konkret fungerer i mødrenes liv og hverdagspraksis. Likevel vil jeg argumentere for nødvendigheten av å fange opp det mangfoldige, omfattende og komplekse morsarbeidet. Mitt mål har vært å vise hvor mye disse mødrene faktisk gjør i hverdagen, for å gi en bedre innsikt i innvandrermodres familiepraksiser. Det er også viktig å understreke at morsarbeidets omfang og kompleksitet sannsynligvis strekker seg utover det som dekkes i denne masteroppgaven, og som jeg har fått frem gjennom mine intervjuer. For eksempel har kvinnene jeg har intervjuet i liten grad omtalt sitt lønnsarbeid som en del av morsarbeidet. Dette kan trolig forklares med at jeg spurte dem om deres hverdager "som mødre", noe som kan ha ført til at de ble "fanget" i sin etablerte forståelse av hva det å være mor innebærer.

Denne studien bidrar med å fylle et kunnskapshull ved å vise et komplekst bilde av oppdragelse, familie og foreldrepraksis i innvandrergrupper, samt hvorfor deltakelse i

samfunnslivet kan by på utfordringer for disse innvandrerforeldrene. Dette kan bidra til en bredere forståelse av innvandrergruppens familiepraksiser og gi sosialarbeidere mulighet til å jobbe forebyggende med disse gruppene, redusere risikoen for utenforskap, misforståelser og konflikter, samt tilby mer relevant og kulturelt tilpasset støtte til klientene. Dette er særlig viktig for sosialarbeidere som arbeider på bakkenivå og som kan fungerer som bindeledd mellom disse gruppene og det øvrige samfunnet.

Jeg mener det er et tydelig behov for mer forskning på innvandrerforeldres familiepraksis og barneoppdragelse fra flere perspektiver enn de som i dag dominerer offentlig debatt. Det er viktig å inkludere innvandrere i kunnskapsproduksjonen, slik at de får muligheten til selv å dele sine erfaringer og perspektiver på det å være innvandrer i Norge. Et kunnskapshull jeg la merke til i denne prosessen, er mangelen på informasjon om hvordan innvandrerforeldre navigerer i de ulike institusjonelle systemene vi har i Norge. Denne kunnskapsmangelen kan hindre deres innlemmelse i det norske samfunnslivet og potensielt påvirke barnas fremtidige muligheter. Et forslag til videre forskning er å gjennomføre en komparativ studie for å skape en bedre forståelse av hvorfor foreldreskap, barneoppdragelse og familieliv kan være utfordrende, og hvordan disse faktorene kan utgjøre en hindring for maksimal deltakelse i det norske samfunnet.

7.0 Litteraturlisten

- Akay, P. A., & Ahmadi, N. (2022). The Work Environment of Immigrant Employees in Sweden—A Systematic Review. *Journal of International Migration and Integration*, 23, 2235-2268. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12134-021-00931-0>
- Barnelova (1981). *Lov om barn og foreldre* (LOV-1981-04-08-07). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7>
- Barstad, A. (2021). *Er innvandrere utsatt for ensomhet og sosial eksklusjon*. Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/er-innvandrere-utsatt-for-ensomhet-og-sosial-eksklusjon>
- Bergset, K. (2019). *Foreldreskap i eksil: Ein sosiokulturell studie av forteljingar om foreldrepraksisar i kulturelt komplekse kontaktsoner*. [Doktoravhandling]. OsloMet - Storbyuniversitetet. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/10642/8038/A-19-35-manus-Bergset-redigert.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Brathaug, A.L. & Westberg, N.B (2012). Oppvask, oppussing og barnepass - hva hvis noen andre hadde gjort det i stedet? I *Samfunnsspeilet* (Oslo), 26(5), 70-74. <https://www.ssb.no/a/samfunnsspeilet/utg/201204/ssp.pdf>
- Bratvold, B., & Voksne for barn (VFB). (2022). *Foreldrerollen : om gleder og utfordringer ved å ha barn i Norge i dag*(Vol. 2022). Voksne for barn. <https://vfb.no/content/uploads/2022/11/Barn-i-Norge-2022-Foreldrerollen.pdf>
- Bø, B. P., & Olsen, B. C. R. (2008). *Utfordrende foreldreskap : under ulike livsbetingelser og tradisjoner*. Gyldendal akademisk.
- Bø, B.P. (2017). Sosialt arbeid i et flerkulturelt samfunn. Nye forståelser, utfordringer og kunnskapsbehov. *Fontene forskning*, 10(2), 71–83. <https://fontene.no/forskning/sosialt-arbeid-i-et-flerkulturelt-samfunn-6.584.865561.dd4987e4b5>
- Bøe, S., & Mousavi, S. (2017). Mangfold og tvetydighet i iransk barneoppdragelse. *Fokus på familien*, 45(2), 99–115. <https://doi.org/10.18261/issn.0807-7487-2017-02-03>
- Bønnhoff, H. D. B. (2021). Morskap, migrasjon og digitale medier : En institusjonell etnografi av den digitaliserte hverdagen til mødre med migrasjonsbakgrunn. In *Doctoral Dissertations at the University of Agder*. University of Agder. <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/handle/11250/2759610>
- Campbell, M. & Gregor, F. (2004). *Mapping social relations: a primer in doing institutional ethnography*. Lanham Md: AltaMira Press.
- Donath, O. (2017). *Regretting motherhood - A study*. North Atlantic Books, U.S.
- Drugli, M. B. (2002). *Barn som vekker bekymring* (s. 168). NKS forl.
- Eimhjellen, I. & Arnesen, S. (2018). *Organisasjonsengasjement blant innvandrere*. rapport 2018:3. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

<https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2557785/Organisasjonsengasjement+blant+innvandrara.pdf?sequence=1>

Eimhjellen, I. Bentsen, H.L., Wollebæk, D. (2020). Sivilsamfunnsdeltaking blant innvandrara i Norge. Rapport 2020:2. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://www.regjeringen.no/contentassets/2a0b511890e0462496430c538556b215/sivilsamfunnsdeltaking-blant-innvandrara-i-noreg.pdf>

Eimhjellen, I. (2016). Innvandrara si deltaking i norsk frivilligliv : Nye tal og metodiske utfordringar. In *Rapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2445375/Rapport_VR_03_2016_V6_.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Ellingsen, I. T., Kleppe, L. C., Levin, I., & Berg, B. (2023). *Sosialt arbeid : en grunnbok* (2. utg.). Universitetsforlaget.

Ellingsen, I. T., Kleppe, L. C., Martinsen, K. H., & Vindegg, J. (2021). *Sosionomen i situasjonen*. Universitetsforlaget.

Ellingsæter, A.L & Widerberg, K. (Red.). (2012). *Velferdsstatens familier : nye sosiologiske perspektiver* (p. 350). Gyldendal akademisk.

Emanuelson, B. (2024). *Før de forsvinner : et forsøk på å forstå hva barn er* (1. utg.). Cappelen Damm.

Eng, H. & Kjøbli, J. (2017). Foreldrerollen og samfunnet - Familiestøtte som forebyggende strategi. I Ertesvåg, S. K., Frønes, I., Kjøbli, J. & Eng, H. (Red.). *Den Krevende foreldrerollen : familierettede intervensjoner for barn og unge*. (s.21-46). Gyldendal akademisk.

Eriksen, T. H., & Sajjad, T. A. (2020). *Kulturforskjeller i praksis : perspektiver på det flerkulturelle Norge* (7. utg.). Gyldendal.

Ertesvåg, S. K., Frønes, I., Kjøbli, J. & Eng, H. (2017). *Den Krevende foreldrerollen : familierettede intervensjoner for barn og unge*. Gyldendal akademisk.

Eimhjellen, I. & Seggaard, S. B. (2010). *Etniske minoriteter og frivillige organisasjoner*. Rapport 2010-8. Bergen/Oslo : Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/177662/VR_2010_8_web.pdf?sequence=3&isAllowed=y

, S. K., Frønes, I., Kjøbli, J. & Eng, H. (2017). *Den Krevende foreldrerollen : familierettede intervensjoner for barn og unge*. Gyldendal akademisk.

Fernandes, A. G. & Rugkåsa. (2023). *Antirasistisk sosialt arbeid* (1. utgave. utg.). Gyldendal.

- Friberg, J. H., & Bjørnset, M. (2019). *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll* (Vol. 2019:01, p. 156). Fafo. <https://www.fafo.no/images/pub/2019/20698.pdf>
- Früh, A.E., Lidén, H., & Kvarme, L. G. (2017). Tillit til velferdstjenester?: Innvandrerforeldre med barn med spesielle behovs møter med hjelpeapparatet. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 20(3), 191–208. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2017-03-02>
- Fossen, A. (2013). *Snakk med barn om følelser : en fellesskapsbok for voksne og barn* (2. utg.). Kommuneforl.
- Gleiss, M. S., & Sæther, E. (2021). *Forskningsmetode for lærerstudenter : å utvikle ny kunnskap i forskning og praksis* (1. utg.). Cappelen Damm akademisk.
- Griffith, A. I., & Smith, D. E. (2005). *Mothering for schooling* (pp. XI, 160). RoutledgeFalmer.
- Hansen, T. (2021). Sosial kontroll begrenser minoritetsungdommers identitetsutvikling i majoritetsfosterhjem. *Barn*, 39(4). <https://doi.org/10.5324/barn.v39i4.3758>
- Hays, S. (1998). *The cultural contradictions of motherhood*. Yale University press.
- Helgeland, I. M. (2009). "Definisjon av situasjonen" - et metodologisk perspektiv. William Isaac Thomas' studier av atferd, sosiale problemer og sosial endring. *Fontene forskning*, 2(9), 18-28. <https://fontene.no/forskning/definisjon-av-situasjonen-6.584.865255.21857e10fc>
- Helland, H., & Støren, L. A. (2004). *Videregående opplæring - progresjon, gjennomføring og tilgang til læreplasser : forskjeller etter studieretning, fylke og kjønn mellom elever med minoritets- og majoritetsbakgrunn* (Vol. 26/2004, p. 177). NIFU STEP.
- Helsedirektoratet. (2023, 17. august). *Anbefalinger for mat og måltider i barnehagen*. Hentet fra <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/mat-og-maltider-i-barnehagen/anbefalinger-for-mat-og-maltider-i-barnehagen>
- Helse- og omsorgsdepartementet (2007). *Barnas framtid : Nasjonal strategi for barn og unges miljø og helse 2007-2016*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/hod/dokumenter-fha/barnas-framtid.pdf>
- Henriksen, J. E. (2016). From housing campaign to multicultural understanding: The development of professional social work in Sámi areas in Norway. *International Social Work*, 59(5), 587–599. <https://doi.org/10.1177/0020872816648203>
- Henriksen, K. (2010). Innvandrerkvinner i jobb er mer likestilte : likestilling blant innvandrere. *Samfunnsspeilet (trykt utg.)*, 24(2010) nr 1, 62–69. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandrerkvinner-i-jobb-er-mer-likestilte>
- Hennum, N. (2002). *Kjærlighetens og autoritetens kulturelle koder. Om å være mor og far for norsk ungdom*. NOVA -rapport 19/2002. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/271307>

- Henriksen, K. (2010). Innvandrerkvinner i jobb er mer likestilte : likestilling blant innvandrere. *Samfunnsspeilet (trykt utg.)*, 24(2010) nr 1, 62–69. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandrerkvinner-i-jobb-er-mer-likestilte>
- Hermansen, A. S. (2016). Moving Up or Falling Behind? Intergenerational Socioeconomic Transmission among Children of Immigrants in Norway. *European Sociological Review*, 32(5), 675–689. <https://doi.org/10.1093/esr/jcw024>
- Holmøy, A. (2012). Viktig kunnskap om befolkningens tidsbruk. I *Samfunnsspeilet* (Oslo), 26(5), 2-7. <https://www.ssb.no/a/samfunnsspeilet/utg/201204/ssp.pdf>
- Hundeide, K. (1995). Kulturell variasjon og oppdragelse av barn. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 32(8), 745-753.
- IMDi (2024, 2. september). *Arbeid*. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/indikatorer-for-integrering-2024/arbeid/>
- IMDi. (2023). *Hvordan går det med integreringen i Norge? Indikatorer, status og utviklingstrekk i 2023*. <https://www.imdi.no/globalassets/dokumenter/indikatorer-status-og-utviklingstrekk/hvordan-gar-det-med-integreringen-i-norge-2023-.pdf>
- IMDi. (2021, 20. desember). *Innvandrere i arbeidslivet*. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/kunnskapsoversikt/innvandrere-i-arbeidslivet/>
- IMDi. (2022, 31. januar). *Ord og begreper : Definisjoner på ord og uttrykk som brukes på innvandrings- og integreringsfeltet*. Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/ord-og-begreper/>
- Jacobsen, S. E., Andersen, P. L., Sletten, M., & Arnesen, D. (2021). *Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Betydningen av sosioøkonomiske ressurser, geografi og landbakgrunn*. Rapport 2021:1. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2728534/Sosial%2bulikhet%2bi%2bbarn%2bog%2bunes%2bdeltakelse%2bi%2borganiserte%2bfritidsaktiviteter.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Kanas, A., & Müller, K. (2021). Immigrant Women’s Economic Outcomes in Europe: The Importance of Religion and Traditional Gender Roles. *The International Migration Review*, 55(4), 1231–1264. <https://doi.org/10.1177/01979183211008867>
- Kitterød, R.H. (2012a). Fedre deltar mer i husarbeid og omsorg. I *Samfunnsspeilet* (Oslo), 26(5), 56-63. <https://www.ssb.no/a/samfunnsspeilet/utg/201204/ssp.pdf>
- Kitterød, R.H. (2012b). Ikke lenger nedgang i husarbeidet: husholdsarbeid. I *Samfunnsspeilet* (Oslo), 26(5), 48-55. <https://www.ssb.no/a/samfunnsspeilet/utg/201204/ssp.pdf>
- Kojar, B.H. & Fauske, H. (2011). Et klasseperspektiv på barnevernets familier. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 14(2), 95-107. <https://www.researchgate.net/profile/Halvor->

[Fauske/publication/256681758_Et_klasseperspektiv_pa_barnevernets_familier/links/0c9605239a6713b4ff000000/Et-klasseperspektiv-pa-barnevernets-familier.pdf](https://www.fauske.no/publication/256681758_Et_klasseperspektiv_pa_barnevernets_familier/links/0c9605239a6713b4ff000000/Et-klasseperspektiv-pa-barnevernets-familier.pdf)

Križ, K., & Skivenes, M. (2015). Challenges for marginalized minority parents in different welfare systems: Child welfare workers' perspectives. *International Social Work*, 58(1), 75–87. <https://doi.org/10.1177/0020872812456052>

Križ, K., & Skivenes, M. (2010). 'Knowing Our Society' and 'Fighting Against Prejudices': How Child Welfare Workers in Norway and England Perceive the Challenges of Minority Parents. *The British Journal of Social Work*, 40(8), 2634–2651. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcq026>

Krogh, T. (2014). *Hermeneutikk. Om å forstå og fortolke* (2. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Kulturdepartementet (2020). *Handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer 2020-2023*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/b2a6fd21c6a94bae83d5a3425593da30/handlingsplan-mot-diskriminering-av-og-hat-mot-muslimer-2020-2023.pdf>

Kunnskapsdepartementet. (2021). *Frihet for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold 2021-2024*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/bf09aa64a96c4d5e8a69abd4c723f8e9/no/pdfs/f-4464-frihet-fra-negativ-sosial-kontroll-og-aeres.pdf>

Kunnskapsdepartementet. (2018). *Integrering gjennom kunnskap*. Regjeringens integreringsstrategi 2019-2022. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/710bc325b9fb4b85b29d0c01b6b6d8f1/regjeringens-integreringsstrategi-20192022.pdf>

Kvale, S., Brinkmann, S., Anderssen, T. M. & Rygge, J. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg. utg.). Gyldendal akademisk.

Kvali, H.C. (2020). Kontinuitet og endring: Familiepraksis og kvinners yrkesdeltakelse blant innvandrere i Norge. Rapport 2020:08. FAFO https://www.faf.no/images/pub/2020/20743_1.pdf

Lanuza, Y.R. (2017). *Who helps? Immigrant- native differences in patterns of Homework Assistance*. *Sociological perspectives*, 60(2), s. 293 – 314. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0731121416636086>

Le, C., Finbråten, H. S., Pettersen, K. S., Joranger, P., & Guttersrud, Ø. (2021). *Helsekompetansen i fem utvalgte innvanderpopulasjoner i Norge: Pakistan, Polen, Somalia, Tyrkia og Vietnam*. *Befolkningens helsekompetanse, del II. Rapport IS-2988*. Helsedirektoratet. https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/befolkningens-helsekompetanse/Befolkningens%20helsekompetanse%20del%20II%20-%20Helsekompetansen%20i%20fem%20utvalgte%20innvanderpopulasjoner%20i%20Norge.pdf/_attachment/inline/10dec1b9-0d63-4746-ac27-041ed77238d0:372387142688ef9e57d78ba0f9b4a2f708f40746/Befolkningens%20helsekompetanse%20del%20II%20-

[%20Helsekompetansen%20i%20fem%20utvalgte%20innvandrerpopulasjoner%20i%20Norge.pdf](#)

Leira, A. (2012). Omsorgens institusjoner, omsorgens kjønn. I Ellingsæter, A.L. & Widerberg, K. (Red.). *Velferdsstatens familier : nye sosiologiske perspektiver* (s.76-98). Gyldendal akademisk.

Lindgren, C. (2015). Ideals of parenting and childhood in the contact zone of intercountry adoption: Assessment of second-time adoption applicants in Sweden. *Childhood (Copenhagen, Denmark)*, 22(4), 474–489. <https://doi.org/10.1177/0907568214566077>

Magnussen, M.-L. (2023). Becoming a bad mother: exploring ruling relations in the Norwegian welfare state from the standpoint of a Somali single parent. *Families, Relationships and Societies*. ISSN 2046-7435. 13(1), p. 2–16. <https://bristoluniversitypressdigital.com/view/journals/frs/13/1/article-p2.xml>

Magnussen, M.-L. (2015). *Familieforsørgelse i menns hverdag* [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo]. DUO vitenarkiv. <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-52713>

Magnussen, M.-L. & Košuta, M. (2023). Institusjonell-etnografiske dreininger: Erfaringer fra forskning som sosial kontroll og vold i nære relasjoner. I Magnussen, M.-L., Eklund Nilsen, A. C., Bertelsen, B., Saabye Christensen, K., Jahreie, J., Jordal, M. M., Kimathi, E., Košuta, M., Lund, J., Kvernmo Næss, S. C., Lillehaug Pedersen, L.-M., Schrøder, S. K., Steen-Johnsen, T., Nyheim Stray, K., Mayora Synnes, K., Tørrisplass, A.-T., & Åsheim, H. (2023). *Erfaringer med institusjonell etnografi* (s.123-143). Cappelen Damm Akademisk/NOASP (Nordic Open Access Scholarly Publishing). <https://doi.org/10.23865/noasp.195>

Magnussen, M.-L., Lund, R. W. B. & Wallevik, H. B. (2018). Et kjønnrom for akademisk skriving: Den akademiske skrivingens sosiale organisering, sett fra ståstedet til kvinnelige førsteamanuenser ved Universitetet i Agder. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 42(1–2), 85–103. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1781-2018-01-02-06>

Magnussen, M.-L. (2020). Jeg er klar til å bidra: Utforskning og utfordring av bakkebyråkraters kategorisering av flyktninger som prøver å komme i jobb i dagens Norge. *"I am ready to contribute" : exploring and challenging street-level bureaucrats' categorizing of refugees trying to get a job in contemporary Norway*, 23(1), 63-75. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2020-01-05>

Magnussen, M.L. & Nilsen, A.C. (2023). Innledning: Å forske med institusjonell etnografi. I Magnussen, M.-L., Eklund Nilsen, A. C., Bertelsen, B., Saabye Christensen, K., Jahreie, J., Jordal, M. M., Kimathi, E., Košuta, M., Lund, J., Kvernmo Næss, S. C., Lillehaug Pedersen, L.-M., Schrøder, S. K., Steen-Johnsen, T., Nyheim Stray, K., Mayora Synnes, K., Tørrisplass, A.-T., & Åsheim, H. (2023). *Erfaringer med institusjonell etnografi*. (s.9-21). Cappelen Damm Akademisk/NOASP (Nordic Open Access Scholarly Publishing). <https://doi.org/10.23865/noasp.195>

Meld. St. 10. (2012-2013). *God kvalitet – trygge tjenester : Kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgstjenesten*. Helse- og omsorgsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/b9f8d14c14634c67a579a1c48a07c103/no/pdfs/stm201220130010000dddpdfs.pdf>

- Meld. St. 15. (2022-2023): *Levende lokalsamfunn for fremtiden*. Helse- og omsorgsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/918eb71926fc44c8802fe3c2e0b9a75a/nm-no/pdfs/stm202220230015000dddpdfs.pdf>
- Meld. St. 17 (2023-2024). *Om integreringspolitikken: Stille krav og stille opp*. Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/0b74b84e746a452eb0b64a88c873a6fe/no/pdfs/stm202320240017000dddpdfs.pdf>
- Mevik, K., & Tveraabak, M. (2011). Flerkulturelle møter; mødre møter mødre. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 88(1), 24–35. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2011-01-04>
- Moe, V. (2022). Holdninger til jøder og muslimer i Norge 2022. *Befolkningsundersøkelse, minoritetsstudie og ungdomsundersøkelse*. I. HL-senteret. https://www.hlsenteret.no/forskning/jodisk-historie-og-antisemittisme/holdningsundersokelsene/holdningsundersokelsen-2022/hl-senteret_holdninger_til_joder_og_muslimer_web.pdf
- Nadim, M. (2017). Familien som ressurs eller hinder? Etterkommerkvinnens deltagelse i arbeid. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1, 35–52. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2017-01-03>
- Nadim, M. (2015). Generalisering og bruken av analytiske kategorier i kvalitativ forskning. *Sosiologisk tidsskrift*, 23(3), 129–148. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2928-2015-03-01>
- Neumann, C. E. B. & Neumann, I. B. (2012). *Forskeren i forskningsprosessen : en metodebok om situering*. Cappelen Damm akademisk.
- Nilsen, A. C. E. (2017). *Bekymringsbarn blir til. En institusjonell etnografi av tidlig innsats som styringsrasjonal i barnehagen*. I. Universitetet i Agder. <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/handle/11250/2435426>
- Nilsen, A. C. E., & Breimo, J. P. (2023). *Institusjonell etnografi : en innføring* (1. utg.). Universitetsforlaget.
- Nordahl, T. (2007). *Hjem og skole : hvordan skape et bedre samarbeid?* (p. 179). Universitetsforl.
- Nordahl, T. (2015). *Hjem og skole : hvordan etablere et samarbeid til elevenes beste?* (2. utg., p. 155). Universitetsforlaget.
- Normann, T. M., & Hetland, A. (2021). Unge som faller utenfor og deres inntektsutvikling. SSB. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/unge-som-faller-utenfor-og-deres-inntektsutvikling>
- NOU 2010:7. (2010). *Mangfold og mestring: Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet*. Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/4009862aba8641f2ba6c410a93446d29/no/pdfs/nou201020100007000dddpdfs.pdf>.

NOU 2011:14 (2011). *Bedre Integrering. Barne-, Likestillings, og inkluderingsdepartementet*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/f5f792d1e2d54081b181655f3ca2ee79/no/pdfs/nou201120110014000dddpdfs.pdf>.

NOU 2020:14 (2020). *Ny barnelov : til barnets beste : utredning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 7. desember 2018 : avgitt til Barne- og familiedepartementet 4. desember 2020*. Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, Teknisk redaksjon. <https://www.regjeringen.no/contentassets/677d13eae68c463fa5c2cbb2f9b54e82/no/pdfs/nou202020200014000dddpdfs.pdf>

Oppøyen, M. S. (2022, 7. november). *En av fem opplever diskriminering*. SSB. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekar/artikler/en-av-fem-opplever-diskriminering>

Regjeringen. (2017). *Handlingsplan for bedre kosthold (2017–2021): Sunt kosthold, måltids glede og god helse for alle!*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/contentassets/fab53cd681b247bfa8c03a3767c75e66/handlingsplan_kosthold_2017-2021.pdf

Rogstad, J. (2016). «Hvorfor skal jeg ta utdanning når jeg uansett ender med å kjøre taxi?». I K. Reegård, & J. Rogstad (Red.), *De frafalne: Om frafall i videregående opplæring*. (s. 131-153). Gyldendal Akademisk.

Rugkåsa, M. (2018). Etniske minoriteter og sosialt arbeid. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 21(2), 180–185. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-02-06>

Rugkåsa, M., Ylvisaker, S., & Eide, K. (2017). *Barnevern i et minoritetsperspektiv : sosialt arbeid med barn og familier*. Gyldendal akademisk. <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/issn.2464-3076-2020-01-05>

Røysamb, A. E. & Nes, R.B. (u.å). Livskvalitet og gode liv. *Psykisk oppvekst*, 9. <https://psykiskhelse.no/psykiskoppvekst/perspektiver/livskvalitet-og-gode-liv/#heading1>

Schibbye, A.-L. L., & Løvlie, E. (2017). *Du og barnet : om å skape gode relasjoner med barn*. Universitetsforl.

Schiefløe, P. M. (2011). *Mennesker og samfunn : innføring i sosiologisk forståelse* (2. utg.). Fagbokforl.

SIKT. (u.å.). *Hva er en personopplysning? Personopplysninger kan være både direkte og indirekte identifiserende. En behandling viser til alt du gjør med opplysninger som kan bidra til å identifisere enkeltpersoner*. Hentet 30. mai, 2024 fra <https://sikt.no/tjenester/personverntjenester-forskning>

Sinding, A.I. (2019, 9. oktober). *Hvordan møter vi vanskelige følelser hos barn på en klok måte? : For å kunne mestre livets motgang må vi gradvis lære oss å forstå, akseptere og håndtere egne følelser. Det gjelder spesielt i forholdet mellom voksen og barn, skriver Aksel*

Inge Sinding. Psykologisk. <https://psykologisk.no/2019/09/hvordan-moter-vi-vanskelige-folelser-hos-barn-pa-en-klok-mate/>

Silverman, D. (2014). *Interpreting Qualitative Data* (5. utg.). London: Sage Publications Ltd.

Skogen, J. C., Smith, O. R. F., Aarø, L. E., Siqveland, J., & Øverland, S. N. (2018). *Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelse tiltak. En kunnskapsoversikt*. Folkehelseinstituttet, Område for psykisk og fysisk helse. https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2018/barn_og_unge_psykiske_helse_forebyggende.pdf

Skytte, M. (2019). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid* (3. utg.). Gyldendal.
Smette, I., Hyggen, C. & Bredal, A. (2021). Foreldre restriksjoner blant minoritets ungdom: omfang og mønstre i og utenfor skolen. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 62(1), 5-26. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2021-01-01>

Smette, I., Hyggen, C. & Bredal, A. (2021). Foreldre restriksjoner blant minoritets ungdom: omfang og mønstre i og utenfor skolen. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 62(1), 5-26. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2021-01-01>

Smette, I., & Rosten, M. G. (2019). Et iaktatt foreldreskap. Om å være foreldre og minoritet i Norge. In *NOVA Rapport*. 2019. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/1305?locale-attribute=en>

Smith, D. E. (2005). *Institutional ethnography: A sociology for people*. Rowman Altamira.

Smith, D. E., & Griffith, A. I. (2022). *Simply institutional ethnography : creating a sociology for people*. University of Toronto Press.

Smith, D. E. (1987). *The everyday world as problematic : a feminist sociology* (p. 244). Northeastern University Press.

Solheim, J. (2016). Bringing it all back home: familien som generativ kulturell formasjon i det moderne. *Norsk antropologisk tidsskrift*, 27(1), 7–21. <https://doi.org/10.18261/ISSN.1504-2898-2016-01-02>

Stang, E. G. (2011). Alle former for vold mot barn er forbudt – og straffbart? *Kritisk juss*, 37(03), 155–177

Steen-Johnsen, Tale & Skreland, Lisbeth Ljosdal (2023). Epistemic injustice in a parenting support programme for refugees in Norway. *Families, Relationships and Societies*. ISSN 2046-7435. 12(4), s. 448-463. doi: [10.1332/204674321X16687031331255](https://doi.org/10.1332/204674321X16687031331255).

Steen-Johnsen, Tale & Skreland, Lisbeth Ljosdal (2021). The politics of emotion in a parenting support programmes for refugees in Norway. *Emotions and Society*. ISSN 2631-6897. doi: [10.1332/263169021X16152829478746](https://doi.org/10.1332/263169021X16152829478746).

Stefansen, K. (2008). Et uendelig ansvar. Om foreldreskap i middelklassen. I: Bø, B.P. & Olsen, B.R. (Red.), *Utfordrende foreldreskap: under ulike livsbetingelser og tradisjoner*. (s. 27–50). Oslo: Gyldendal.

Spilker, R.S., Kumar, B.N., Labberton, A.S., Olsen, A.O., Syse, A., Hussaini, L., Straiton, M.L., Qureshi, S.A., Indseth, T., Bruun, T., Abdullahi Ali, W. (2022, 26. august). *Helse blant personer med innvandrerbakgrunn*. Folkehelseinstituttet.
<https://www.fhi.no/he/folkehelse rapporten/grupper/helse-innvandrerbakgrunn/?term=>

Terragni, L., Garnweidner, L. M., Pettersen, K. S., & Mosdøl, A. (2014). Migration as a Turning Point in Food Habits: The Early Phase of Dietary Acculturation among Women from South Asian, African, and Middle Eastern Countries Living in Norway. *Ecology of Food and Nutrition*, 53(3), 273–291. <https://doi.org/10.1080/03670244.2013.817402>

Trysnes, I., Skjølberg, K. H-W., Jørgenrud, H., Nguyen, K., Murad, L. Golding, E.M., Egeland, J. & Synnes, R.M. (2024). *Strukturell rasisme i Kristiansand kommune*. (Rapport 2024). Kristiansand kommune og Universitetet i Agder.
<https://www.kristiansand.kommune.no/contentassets/8a4d633ff1564f8d9fe3120fc77ccabf/13098---rapport---strukturell-rasisme-i-kristiansand-kommune-06.05.24.pdf>

Umblis, J. (2020). Kunnskapsoppsummering om deltakelse i arbeidslivet for kvinner med innvandrerbakgrunn. In *Rapport – Institutt for samfunnsforskning*. Institutt for samfunnsforskning. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmliui/handle/11250/2641207>

Vaage, O.F (2012c). Barns dagligliv i endring. I *Samfunnsspeilet* (Oslo), 26(5), 16-23.
<https://www.ssb.no/a/samfunnsspeilet/utg/201204/ssp.pdf>

Vaage, O.F. (2012a). Døgnrytmen er blitt mer variert. I *Samfunnsspeilet* (Oslo), 26(5), 30-36.
<https://www.ssb.no/a/samfunnsspeilet/utg/201204/ssp.pdf>

Vaage, O.F. (2012b). Mer fritid - på bekostning av husarbeid. I *Samfunnsspeilet* (Oslo), 26(5), 8-15. <https://www.ssb.no/a/samfunnsspeilet/utg/201204/ssp.pdf>

Vasset, H., & Vasset, F. (2023). Minoritetsforeldres erfaringer med foreldreskap i norsk kultur. *Fokus på familien*, 51(2), 102–119. <https://doi.org/10.18261/fokus.51.2.3>

Vike, H., Haukelien, H., Bakken, R., & Løyland, K. (2004, november). *Kvinnelig bemanning : Om vilkårene for fagutøvelse og kvalitet i pleie- og omsorgsyrkene*.
https://www.researchgate.net/publication/290113085_Kvinnelig_bemanning_Om_vilkarene_f_or_fagutovelse_og_kvalitet_i_pleie-_og_omsorgsyrkene

Widerberg, K. (2015). *I hjertet av velferdsstaten : en invitasjon til institusjonell etnografi*. Cappelen Damm akademisk.

Wilken, L. (2011). *Bourdieu for begyndere*. Fredriksberg, Samfundslitteratur.

With, M. L. (2019). *Lav lønn og tungt arbeid*. SSB Analyse 2019:14. Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/lav-lonn-og-tungt-arbeid>

8.0 Vedlegg

8.1 Intervjuguide

Tema/hoved-spørsmål	Spørsmål	Kommentarer
Kan du fortelle meg litt om deg selv og din familie?	Hvor gammel er du?	Kort
	Hvilket land ble du født i/har du utvandret fra?	Kort
	Hvor lenge har du oppholdt deg i Norge?	Kort
	Kan du fortelle meg litt om din familie?	Kort: <ul style="list-style-type: none">- Antall barn?- Alder på barn?- Partner?- Hvordan fungerer familiestrukturen hjemme?
	Har du en utdanning?	Kort: <ul style="list-style-type: none">- Type og nivå?
	Hva driver du med på dagtid?	Kort: <ul style="list-style-type: none">- Lønnet arbeid?- Studier?- Praksis?- Hjemmeværende?
	Hva er deres økonomiske situasjon, veldig generelt? Er økonomi noe du tenker på og kanskje bekymrer deg for, eller ikke?	Økonomiske vansker? Hvordan påvirker den økonomiske situasjonen omsorgen du gir dine barn? <ul style="list-style-type: none">- Barneaktivitet- Kosthold
	Har dere familie og venner i Norge?	Er du selektiv med nettverket ditt med baktanke på dine barn?
	Hva er dine interesser?	Gjør du noe annet enn å være mor? Selvpleie?

<p>Hovedspørsmål:</p> <p>Kan du fortelle meg om en vanlig dag i livet ditt som mor, fra du står opp om morgenen til du går og legger deg om kvelden (og eventuelt også gjør «morsarbeid» på natta)</p>	<p>Kommentarer til meg: Prøv å få informanten til å beskrive så detaljert som mulig hva hun gjør gjennom dagen, gi konkrete eksempler, fortelle hva andre sier og gjør etc.</p> <p>Gå kronologisk gjennom dagen.</p> <p>Prøv å stille «dumme» spørsmål ala «hva betyr det», «hva mener du med det», «hva gjør du når du gjør det»?</p> <p>Spør også: HVORFOR gjør du ting på den måten? Hvor har du lært å gjøre ting på denne måten?</p>	<p>HUSK: Tanker og følelser er noe vi gjør! Vi føler, og vi tenker ...</p>
<p>Har du erfaring med at din måte å være mamma på skiller seg fra måtene andre rundt deg er mødre på?</p>	<p>Få informanten til å beskrive eventuelle slike erfaringer så konkret som mulig. Få gjerne informanten til å nevne konkrete eksempler og konkrete folk.</p>	<p>Hvordan opplever hun hennes rolle som mor skiller seg ut fra norske mødrer?</p> <p>Hva har hun følt og tenkt rundt denne saken?</p> <p>Hvilke konkrete situasjoner har hun opplevd at hun oppdrar barna annerledes?</p>
<p>Har du noen ganger kjent at du gjør ting på feil måte som mamma, eller at andre har sagt/signalisert at du gjør ting feil?</p>	<p>Få informanten til å beskrive eventuelle slike erfaringer så konkret som mulig. Få gjerne informanten til å nevne konkrete eksempler og konkrete folk.</p>	<p>Har informanten fått kritikk på måten hun velger å være en mor på?</p> <p>Hvor kommer kritikken fra?</p> <p>Er det et mønster som kjennes igjen?</p> <p>Institusjoner?</p>
<p>Har du noen ganger fått skryt for måten du er mamma på?</p>	<p>Få informanten til å beskrive eventuelle slike erfaringer så konkret som mulig. Få gjerne informanten til å nevne konkrete eksempler og konkrete folk.</p>	<p>Hvem har gitt henne komplementer?</p> <p>I hvilken sammenheng?</p> <p>Erfaringer, tanker og følelser?</p>
<p>Er der forskjeller på å være mamma i landet du er født i og å være mamma i Norge?</p>	<p>Hvilke forskjeller?</p> <p>Hva opplever du mest utfordrende?</p>	<p>Hva føler hun, tenker om å det å være mor i Norge og mor i hjemlandet?</p>

		I hvilke konkrete situasjoner opplevde hun at det er store forskjeller på oppdragelse? Og hva følte hun der og da om hva som var rett og galt?
Som mor, hvordan ønsker du å prege barna dine, og hvorfor?		Hva er det viktigste hun kan gjøre eller gi sine barn?
Er det noe du har lyst å tilføye relatert til tema?		Utforsk dersom det er viktig punkt.

Vil du delta i forskningsprosjektet

"Å gjør morskap i lys av innvandrermodrer fra Midtøsten"

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er en masteroppgave i sosiologi og sosialt arbeid ved Universitetet i Agder. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet har som formål å besvare en masteroppgave i sosiologi og sosialt arbeid. Gjennom masteroppgaven ønskes det å undersøke hvordan innvandrermodre fra Midtøsten gjør morskapet i sin hverdag og hva er deres refleksjoner, erfaringer og tanker rundt tematikken i en vestligverden.

Problemstillinger / forskningsspørsmål:

Hvordan gjør innvandrermodre fra Midtøsten moderskap i sin hverdag, hvordan reflekterer de over det de gjør, og hva slags barndoms-, foreldreskaps- og familieidealer møter de i relasjoner de inngår i, i hverdagen?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Agder, Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Institutt for sosiologi og sosialt arbeid er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalgsriterier for denne forskningsprosjekt er at informant kommer fra Midtøsten og har muslimsk bakgrunn. Alderen skal ligge mellom ca. 30-55 år. Deltakeren skal ha oppholdt seg i Norge i en god periode, og ha endel kunnskaper om det Norske samfunnet. Det stilles ikke krav til å beherske det norske språket. Informanten kan benytte arabisk eller engelsk for å kommuniser med studenten. For å kunne delta i prosjektet stilles det krav til at deltakerne har egne barn som går på skolen, og foreldreskap er noe de aktivt gjør hver dag.

Informanten deltar i forskningsprosjektet på bakgrunn av disse kriteriene, for å kunne dekke oppgavens rammer.

Hva innebærer det for deg å delta?

For å kunne besvare oppgaven, vil det holdes et intervju med deltakeren. Intervjuet vil gjennomføres mellom høst 2022 til høst 2024 og vil vare alt fra 1-2 timer. Gjennom avtale mellom deltaker og studenten, vil man avtale hvor og når intervjuet finner sted. Intervjuet vil bli tatt opp med lydopptak eller lignende, og studenten kommer til å ta notater av samtalen. Intervjuet inneholder spørsmål om hvordan deltakerne gjør morskap i sitt hverdagsliv, det vil være spørsmål også om familiemedlemmer. Det vil bli stilt endel spørsmål om detaljert hverdag, for å kunne besvare oppgavens problemstilling.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke

samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Ved Universitetet i Agder er det kun meg og min veileder og eventuelt prosjektansvarlig ved instituttet som vil ha tilgang til informasjonen. Ingen uvedkommende får tilgang til personopplysningene dine. Ditt navn og dine kontaktopplysninger vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Alle data blir lagret innelåst eller i en kryptert fil.

Studenten er underlagt taushetsplikt og alle data vil bli behandlet konfidensielt og anonymisert.

Prosjektet skal avsluttes desember 2024 og alt materialet vil da slettes. Informanter som ønsker oversikt over masteroppgaven, kan få en kopi av oppgaven etter at den er levert høsten 2024.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 31.12.24. Personopplysninger og eventuelle lydopptak skal slettes ved prosjektslutt.

Hva skjer med opplysningene dersom det er behov for utvidelse av innleveringsfrist?

Dersom prosjektet ikke blir gjennomført til planlagt tiden, vil alle deltakerne bli informert om den nye tiden masteroppgaven vil bli besvart, og når personopplysningene og eventuelle lydopptak blir slettet. NSD vil bli varslet ved behov for forlengelse av innleveringsfrist.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Agder har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med Universitetet i Agder, ved

- Studentens navn: Helen Maty, helenm15@student.uia.no, tlf: [REDACTED]
- Prosjektets veileder, May-Linda Magnussen, may-linda.magnussen@uia.no, tlf: [REDACTED]

- Prosjektansvarlig ved instituttet: May-Linda Magnussen, may-linda.magnussen@uia.no, tlf: [REDACTED]
- Vårt personvernombud ved: Johanne Warberg Lavold, Personvernombud@uia.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Eventuelt student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*å gjøre morskap i lys av muslimske innvandrer mødrer fra Midtøsten*] og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i [*sett inn aktuell metode, f.eks. intervju*]

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 31.12.24

(Signert av prosjektdeltaker, dato)